

EL

TEMPS

17/23 desembre 1990

Any VII - No. 339 - Setmanari d'informació general - 300 Ptes.

VI Congrés del PSPV-PSOE
Més Lerma que mai

Tot sobre la reprovació del conseller Comas
Benestar social, malestar polític

Empresaris a la recerca de nous mercats
A la conquesta del Far Est

Els narradors del 90
Diccionari de promeses

Entrevista a Francesc de P. Burguera
Confesse que ho he viscut

Un Nadal de pel·lícula

H

C

JOAQUIM NOLLA

Per afrontar el futur amb confiança, actui avui

Per afrontar el futur amb tranquil·litat i seguretat plena, pensi i actui avui. Ara ho té molt fàcil: Caixa de Catalunya li ofereix tres solucions per planificar el seu futur:

- Pla de Pensions.
- Pla de Jubilació Garantit.
- Llibreta Previsió.

Com avanç, li recordem alguns consells bàsics per a una bona elecció:

- Informi-se'n bé. Actui amb coneixement i convenciment; el millor pla, a la seva mida, només és un.
- No es deixi portar per previsions massa optimistes.
- Consideri el seu Pla de Pensions com un complement de la seva pensió de jubilació de la Seguretat Social.
- Determini vostè mateix com i quant vol estalviar sense deixar-se influir exclusivament pels avantatges fiscals.

Pensi-s'ho bé. La seva jubilació és important. Li oferim els 600 punts d'informació de Caixa de Catalunya.

Amb tota confiança

CAIXA DE CATALUNYA

EL TEMPS

DIRECCIÓ, ADMINISTRACIÓ, PUBLICITAT I VENDES: Avda. del Baró de Càrter, 40, 13. 46001 València. Telèfon: (96) 352 48 69. Fax: (96) 352 09 83.

REDACCIÓ DE BARCELONA: Carrer de Casanova, 46, 4-2. 08011 Barcelona. Telèfon: (93) 323 00 71. Fax: (93) 323 35 41.

REDACCIÓ DE MALLORCA: Plaça de Caterina de Thomas, 4, 4rt, B. 07001 Palma de Mallorca. Telèfon: (971) 72 07 63.

EDITA: Edicions del País Valencià, SA.
PRESIDENT: Rafael Mansanet.
EDITOR: Eliseu Climent.

DIRECTOR: Oriol Castany.
CAP DE REDACCIÓ: Miquel Alberola.

REDACCIÓ DE VALÈNCIA: Ismael L. Belda, Xulio Ricardo Trigo, Jordi Sebastià.

REDACCIÓ DE BARCELONA: Eduard Company, Sílvia Monfort, Pere Martí, Eduard Voltas, Xavier Duran, Albert Punsola, Josep M. Pasqual.

REDACCIÓ DE MALLORCA: Miquel Paye-ras.

CORRESPONSALS: M.C. Grau (Andorra), Cinta Bellmunt (Tarragona), Patrícia Alberola (Alacant), Xevi Planas (Girona), Univers Bertrana (Perpinyà).

FOTÒGRAFS: Joan Celià, Rafa Gil, Jordi Morera.

IL·LUSTRADORS: Salva Llosà, Sento.

RÚBRIQUES: Àngels Barceló, Ramon Barnils, Pere Calders, Fabià Estapé, Joan F. Mira, Joan de Sagarra, Josep Sandoval.

COL·LABORADORS: Andreu Alfaro, Adolf Beltran, Francesc Bueno, Joan A. Benach, Francesc Caballero, Carles Capdevila, Antoni Castel, Jaume Comellas, Martí Domínguez, Llibert Ferri, Carles Gàmez, Manuel García, Daniel Giral, Miracle, José Luis Guarnier, Juan M. Játiva, Enric A. Llobregat, Josep M. Lluró, Assumpció Maresma, Josep V. Marqués, Albert Mas Grieria, Ramon Miravittas, Josep Morell, Vera Orlova, Sergi Pàmies, Vicent Partal, Toni Picazo, Miquel Porta Perales, Antoni Reig, André Ricard, Màrius Serra, Josep Lluís Sirera, Lluç Soler, Andreu Sotorra, Ferran Torrent, Manuel Vázquez Montalbán, Vicenç Villatoro.

ARXIU: Jesús Prats (Fotografia).

PUBLICITAT I PROMOCIÓ: Jordi Enguix (Cap de publicitat), Joana Vallés (Barcelona).

SUBSCRIPCIONS: Begonya Pardo.

PRODUCCIÓ: Francesc Sellés, (Correcció lingüística), Lina Casanovas (Maquetació), Faust Ripoll (Edició).

DISSENY: Enric Satué.

FOTOMECÀNICA: Gràfiques Papallona, Anón, Selectrom.

IMPRESSIÓ: Gràfiques Morvedre.

DIPÒSIT LEGAL: V.853-1984

Sol·licitat control d'OJD

Cap part d'aquesta publicació pot ser reproduïda per cap mitjà, ja sigui mecànic, fotoquímica, electroòptica, magnètica, de fotocòpia, o qualsevol altre, sense previ permís de l'editor.

Ni és guerra, ni és nostra

Cada nou atemptat d'ETA, com el del passat dia 8 a Sabadell, obliga a replantejar-se les raons profundes de la irracionalitat. Perquè les morts i la destrucció, cada vegada, no són el resultat d'un impuls criminal sense sentit, no són —per molt que ho semblen— morts gratuïtes. Són morts estudiades, planificades i buscades: morts que tenen el seu lloc en una estratègia elaborada, i que els seus autors consideren fredament com a simples peces en un joc, com a simples mitjans per a aconseguir uns objectius. Els sis policies assassinats a Sabadell quan es dirigien a complir un servei d'ordre en un partit de futbol, com els civils morts en l'atemptat d'Hipercor, com tots els altres morts dels darrers anys, no han estat assassinats per qui són, per raó de cap suposada culpabilitat personal o corporativa. Tant se val que les víctimes siguin militars o guàrdies civils, simples ciutadans, vells, dones o infants: ETA no els mata pel que són o pel que han fet, sinó per tal de demostrar la seva capacitat de matar.

La funció dels morts és, doncs, exclusivament, servir de prova d'aquesta capacitat. En el llenguatge de la mateixa ETA, i en la retòrica dels que li donen un suport pràcticament incondicional, demostrar aquesta capacitat equival a demostrar un poder o una capacitat militar. I les accions que la demostren són també operacions militars. ETA-militar, és a dir el grapat de professionals de l'atemptat, queda així convertida en un exèrcit en guerra contra l'estat espanyol. I a partir d'aquesta autodefinició, tot està justificat, i tots els morts tenen un lloc en l'estratègia bèl·lica. I en tot cas, com en qualsevol guerra, caldrà lamentar de tant en tant les inevitables víctimes innocents. Evidentment, l'objectiu d'aquesta guerra no pot ser la derrota militar de l'estat enemic. L'objectiu és un altre: obligar l'enemic a negociar amb el xantatge dels morts. Però aquesta negociació, en els termes i les condicions que ETA planteja, és igualment impossible. I això, ETA

ho sap i els seus seguidors també. Fora de la fantasia autoalimentada d'ETA i el seu cercle, no hi ha cap estat de guerra, ni forces armades d'alliberament nacional, sinó el residu endurit d'un altre temps ja remot. Com no hi ha cap possibilitat d'imposar, des del xantatge del terror, les condicions de negociació a un estat democràtic. La pràctica del terror queda, així, reduïda a un únic objectiu: manifestar l'existència dels seus autors. Han de matar, a fi de demostrar que són vius. Aquesta és l'horrible lògica dels fets.

Per això és tan ingènua l'estranyesa, o l'escàndol, de molts catalans, honestament nacionalistes, quan ETA actua a casa nostra —a Catalunya preferentment, perquè té més ressò, però també al País Valencià— igual que en altres parts de l'estat. Si hom accepta la idea que ETA és l'expressió de la guerra dels bascos contra Espanya, nosaltres hauríem d'estar fora d'aquesta guerra. ETA, segons això, hauria d'entendre que nosaltres no som part de l'enemic, i que en tot cas no té cap dret d'estendre la seva guerra al nostre territori. Ingènua pretensió, que els fets desmenteixen repetidament. Perquè aquesta no és la lògica d'ETA. Tant se val que siga a Bilbao, Madrid, Saragossa o Barcelona, Baracaldo o Sabadell: els comandos d'ETA destrueixen i maten perquè aquesta és ja l'única raó de ser que els queda. Maten a fi de continuar vius. S'alimenten de la mort que causen, i no importa qui siguin ni d'on siguin, els morts. Tots són, per tant, víctimes en potència.

EL

EL TEMPS

Mira Llerma qui sap
No caldria fer un documental sobre la seva vida?
Regent social, enciclista polític
A la companyia del For Est
El socialisme
Decisions de promoció
L'esperança de Llerma
Confessió que ha fet al món
Un Nadal de polítics

H C

JOAQUIM MOLLA

TEMPS

10 Ismael L. BELDA
Interior d'un congrés.
Joan Llerma i el guerrisme s'imposaran del tot al VI congrés del PSPV-PSOE.

15 J.M. PASQUAL E.COMPANY
Benestar social, malestar polític.
Tots els antecedents de la reprovació al conseller Antoni Comas.

19 Miquel ALBEROLA
Confesse que ho he viscut.
Entrevista a Francesc de Paula Burguera.

22 Robert PETIT
Alcaldes a l'esquerra del PSOE.
Les properes municipals, nova prova de resistència.

25 Vicent FERRANDO
Congrés internacional, però no tant.

26 Univers BERTRANA
"No m'extradiran"
Parla Pere Bascompte, refugiat independentista.

29 Miquel PAYERAS
Naix Nacionalistes de Mallorca.
El PSM accentua el nacionalisme.

31 Jordi SEBASTIÀ
¿Qui dona més per la Ribera?
La discriminatòria sentència del cas Tous provoca diferents reaccions polítiques.

38 Manuel SALVADOR
Andalusia, nord i sud.
Riquesa i misèria es donen la mà.

40 Raquel HERNÁNDEZ
Exèrcito, no n'hi ha més que un.
Entre el ridícul i el terror.

45 Josep CUNÍ
"Vivim en un món d'insensatesa".
Josep Cuní entrevista el filòsof francès Roger Garaudy.

52 Carles GÀMEZ
El menú de Nadal.
La cartellera cinematogràfica s'omple de nous títols

54 Albert MAS GRIERA
Barres i estrelles.
Helmut Kohl, o la salsitxa reunificada.

55 Salvador RODÉS
Kim Manresa, "Agustí Centelles" de fotografia.

SUMARI 339

17/23 desembre 1990
Any VII Núm. 339
Setmanari
d'informació general
300 Ptes.

56 Carles
CAPDEVILA

Olimpic Circus.

"Una habitació olímpica amb bona vista: segona part".

58 Oriol
MALLÓ

La ciutat dels pactes.

Les infraestructures culturals de Barcelona, en marxa.

60 M. GARCIA
C. GÀMEZ

Benvingut, senyor Adami.

Exposició a l'IVAM de l'obra de l'artista italià realitzada en els últims 30 anys.

62 Lourdes
TOLEDO

Carles Alfaro, malalt de teatre.

El director teatral estrena una obra de Fugard, per primera volta a la ciutat de València.

64 Sergi
PÀMIES

Pep Trujillo: pintor.

La Galeria Maeght, a Barcelona, exposa la seva obra per uns dies.

67 Xavier
MÍNGUEZ

Nosaltres els contemporanis.

Compondre al País Valencià, una gesta difícil.

69
Extra Llibres.

78 Albert
PUNSOLA

Utopia sobre rodes.

General Motors llança l'Impact, el primer vehicle elèctric en sèrie.

82 I. PELLICER
S. MONFORT

A la conquesta del Far Est.

Els negocis de les empreses catalanes als mercats de l'Est.

89 J. Luis
GUARNER

Cine.

'Milou en Mayo'.

CRÍTICA

90 Francisco
BUENO

Música.

Orquestra Filharmònica d'Israel, dirigida per Zubin Metha.

91 Ramon
MIRAVITLLAS

Televisió.

L'enganyifa de 'Twin Peaks'.

8 M. ALBEROLA
V. PARTAL

Opinió.

L'ofici sanguinari.
Els Gladio i nosaltres.

OPINIÓ

9 R. BARNILS
F. ESTAPÉ

Opinió.

El noi de can Castanyer.
La catàstrofe.

34 S. SERRA
I. CÒNSUL

Idees.

El nacionalisme a Mallorca.
Simposi Tirant lo Blanc: història, síntesi i balanç.

43 Josep Maria
SANMARTÍ

Opinió.

El consens passat per Felipe González.

50 Antoni
CASTEL

Opinió internacional.

Menem i la catàstrofe argentina.

65 Pere
CALDERS

Opinió.

Els bons i els dolents.

98 Joan F.
MIRA

Contrapunt.

Crònica parlamentària.

diccionaris de l'Enciclopèdia Catalana, totes les paraules

- Castellà-Català
- Català-Castellà
- Anglès-Català
- Català-Anglès
- Francès-Català
- Català-Francès
- Alemany-Català
- Rus-Català
- Portuguès-Català
- Japonès-Català / Català-Japonès
- Diccionari de la Llengua Catalana
- Diccionari Enciclopèdic
- Diccionari Jurídic
- Diccionari de l'Esport
- Català-Hongarès

de venda a llibreries

NOVETAT

Enciclopèdia Catalana
Diputació, 250, 08007 Barcelona

Cartes

Les cartes al director han de ser el més breus possible, màxim trenta ratlles mecanografiades i han d'anar signades. EL TEMPS agraeix tota la correspondència adreçada a aquesta secció però per motius d'espai no en garanteix la publicació.

Drets humans

Amnistia Internacional sent preocupació per la seguretat del sacerdot franciscà Rafael Martínez Mora, arran de les amenaces de mort que s'han produït contra la seua vida. Rafael Martínez és el rector de la parròquia de Tiquisio, departament de Bolívar (Colòmbia). Fa poc de temps ha rebut l'advertència que les forces de seguretat que actuen en la regió havien ordenat la seua mort perquè consideren que és un enllaç de la guerrilla i un fals sacerdot. També ha rebut aquesta mateixa advertència el seu germà Jesús Martínez Mora, sacerdot com aquell. Amnistia Internacional està preocupada perquè aquestes amenaces contra la vida de Rafael Martínez puguin ser conseqüència de les protestes realitzades per ell sobre les activitats de les forces armades en aquesta regió. Es demana que s'escriguen cartes o telegrams expressant preocupació per la seguretat de Rafael Martínez i sol·licitant que es duga a terme una investigació sobre les dites amenaces per identificar els responsables i fer-los comparèixer davant la justícia, com també que es prenguen les mesures necessàries per garantir la seguretat de tots els que treballen en defensa dels drets humans a Colòmbia. President César Gaviria Trujillo. President de la República. Palau de Narino. Bogotá. Colòmbia. General Oscar Botero Restrepo. Ministre de Defensa Nacional. Ministeri de Defensa. Avinguda Eldorado-Carrera 52. Bogotá. Colòmbia.

D. UMBERT

En defensa de Montserrat Roig

Habitualment acostume a llegir els articles, de vegades crítiques teatrals que Joan de Sagarra publica a la seua revista. També el segueix en diaris de tirada nacional i confesse que la seua línia crítica és admirable, pel rigor i la meticulositat amb què analitza el fet teatral. Ara bé, l'article aparegut al número 332 de

la seua revista conté alguna puntualització amb la qual no puc estar d'acord de cap de les maneres. L'articulista parla del cul d'una hostessa "que no té res a envejar al de Montserrat Roig". Ignore com era el cul de l'hostessa i més encara com és el cul de Montserrat Roig. Però em fa l'efecte que Montserrat Roig és alguna cosa més que les *pin-ups* que decoren les revistes per a homes. Parlar d'una escriptora, autora de títols com *Ramona*, *adéu*, *L'hora violeta*, *Temps de cireres*, etc... com si fos només un cos més o menys desitjable no fa més que ofendre la mateixa escriptora (que no sé quin mal ha pogut fer a Joan de Sagarra) i els lectors que ens l'estimem per la qualitat de la seua producció literària. Jo no sabré mai com és el cul de Montserrat Roig, però és una cosa que no em trau la son mentre el cervell —això sí, esplèndid— de la Roig, continue delectant-nos amb els seus llibres. No negue la llibertat d'expressió a ningú, però Joan de Sagarra, amb això dels culs n'ha fet un gra massa i no havia d'haver ofès qui no l'ha ofès. Vaja des d'ací la meua admiració i el meu desgreu en vers Montserrat Roig

Josep Albaterra
València (l'Horta)

El català a TV-2

A la revisteta *Teleprograma*, tothora hi apareixen planys i gemecs a la secció de cartes dels lectors, de "catalans" que, pobres, han de suportar el grandíssim turment que significa veure pel·lícules en català a TV2. Jo, ja fa dos mesos, també, vaig enviar-hi una carta contraatacant; però, no cal dir-ho, no l'han publicat. I sí, en canvi, surten més d'aquests herois del suplici, que es queixen. I, és clar, així donen la imatge de: "Els mateixos catalans no volen que TVE emeti en català". ¿Volem una excusa millor per no fer-ho?

A l'igual que, diuen, es va col·lapsar la centraleta de TVE; no sé quin dia que feien cinema en català, per queixar-se'n, col·lapsem-la nosaltres amb la pretensió contrària, i colguem de protestes aquesta revisteta, anomenada *TP* que, pel que es veu, s'hi solidaritza.

Però, sobretot, segadors, seguim d'una vegada. Els qui n'eren compradors, boicot al *TP*. No el comprem més. No nodrim amb els nostres diners els que van contra nosaltres. I, si comprar la falç costa diners, no siguem del puny estret, i no deixen morir revistes que haurien suplert els *TPs* d'aquest món, amb molta més qualitat i en català com fou el cas de la revista

Ara, de curta vida. Prou de gemegar, també nosaltres. Fem alguna cosa pràctica. ¡I ara mateix!

Pere Madurell i Ferré
Alcover (Alt Camp)

Valencià fàcil

La immensa majoria dels que escrivim en català al País Valencià l'hem après amb les fitxes del Ruai, mai un material tan senzill i barat havia fet tan bona feina. Els cursets de l'ICE foren, en el moment de la transició, la pedra angular sobre la qual descansava l'única possibilitat de normalització i de normativització de la llengua a l'antic regne. Els tres nivells del Ruai han estat emprats per milers de mestres que després han revertit els seus coneixements a les aules.

El 1982 aparegué *El català fàcil*, manual elemental de la llengua catalana per a satisfer les necessitats d'aquells que volien aprendre uns sòlids rudiments de normativa. Ara ha eixit *El valencià fàcil*, que no és més que "una adaptació, amablement i insistentment reclamada per una sèrie de professors del País Valencià". La tasca d'adaptació l'ha duta a terme Joan Lluís Sanchis i Forriols, home que porta molts anys en el combat de la llengua i es manté ferm en les seues con-

viccions. Sanchis no ha claudicat de res, però ha vist que era útil incloure al Ruai "una sèrie de variants de fonètica, de morfosintaxi i de lèxic" que fan referència al País Valencià. En aquest sentit hem de ressenyar que la primera lliçó continua titolant-se "Situació del català" i el mapa de la pàgina vuit no deixa lloc a dubtes ni males interpretacions.

Estem convençuts que aquest material de Josep Ruai, gràcies a la intervenció de Joan Lluís Sanchis, retrà més d'un servei a la llengua que ens uneix i podrà augmentar, gràcies a l'adaptació, la seua utilitat.

Cal, però, que continuen la mampresa amb els vells *El català en fitxes*, renovats a partir del 1984 i rebatejats com *El català*, altres volums dels quals tal volta també siga bo donar-los un bany de valencià, tant als manuals com als sis feixos de fitxes.

Jaume Pastor Fluixà
València (l'Horta)

FE D'ERRADES

Per un error involuntari, l'article "¿Cal endreçar la cultura catalana?" publicat en el número 338, està signat per José Maria Ruiz Simón en comptes de Josep Maria Ruiz Simon.

L'ofici sanguinari

El director general de Mitjans de Comunicació Social, o similar, de la Generalitat valenciana, un tal Andreu López (home de versatilitats oportunes i, probablement, més versat en altres reductes epistemològics, ja que amb anterioritat al càrrec no havia tingut més contacte amb el gènere que el derivat de freqüentar, amb l'assiduitat que fóra, algun quiosc) ha tingut una deferència amb aquest setmanari.

Diguem-ne un favor. I els favors són sempre motiu d'agraïment. Perquè ha obrat esplèndidament, segons sembla, vetant —executant les consignes de veto, per a major precisió— la presència del setmanari en una cerimònia oficiada a València sota l'altiloqüent epígraf de *I Congrés Internacional de Periodisme*, que commemorava els dos-cents anys de l'aparició de *Diario de Valencia*, el difunt degà dels periòdics d'aquesta ciutat.

D'entrada (expressió que li resultarà familiar al director general, però que no era la meua intenció invocar-li-la, sinó que l'estructura del redactat me la reclamava), ja tenia gràcia que qui promoguerà homenatges a *Diario de Valencia* fóra justament qui els ha promogut. Un diari que, reaparegut des de càlculs progressistes durant els primers anys de la transició (moment en què València només manufacturava *Las Provincias*, el portaveu del franquisme orfe i residual, i *Levante*,

l'òrgano de *Falangista Española, Tradicionalista y de las JONS* —o siga dos, igual que en l'actualitat, amb les desvinculacions evolutives que el pas dels anys han exigít— la va ballar tan prima que els qui el feien possible, la major part, van haver de refugiar-se en una altra capçalera que va conèixer la mateixa sort que l'anterior, gràcies, segons diuen, als qui ara han venerat l'efemèrides. Però això és història i ací ens movia l'agraïment. Sobretot, per evitar-nos la situació i la complicitat.

I d'eixida, perquè, a pesar de l'ambició i la hipèrbole de l'enunciat, la funció, d'acord amb la impressió general, va quedar simplificada i local, envilida tant per les absències com per les presències, amb l'inconvenient que l'escàs públic assistent hi va anar per coerció i pagant. Epistemologia, ¿veus? Uf, seria imperdonable haver-ho legitimat.

Miquel Alberola

Els Gladio i nosaltres

De tant en tant, des de fora, algú ens recorda que aquest país és alguna cosa més que tres comunitats autònomes i algunes zones adjacents.

Per exemple, els Gladio. Que ara va i resulta que tenien interèsos en la marxa del nacionalisme català. I del basc.

Hi ha dues versions sobre això. Segons la primera els Gladio no eren només un grup anticomunista sinó antisubversiu. En aquest sentit és lògica la seua preocupació per dos dels moviments més subversius al llarg de tota la història moderna i contemporània d'Espanya. Diuen, així, que els Gladio (ho diu un belga, membre d'aquest curiós club) es preocupaven de l'ETA i "d'un grupet català que donava molts maldecaps al règim". Quin era aquest "grupet", ara per ara ho ignore.

Segons la segona versió, però, un diputat espanyol té uns papers on s'explica que els Gladio, en algun moment, van prestar suport a "empreses i grups" lligats al nacionalisme català. Tinc un dubte sobre això: els Gladio, malgrat tot, són una estructura ben petita. I tant de detall no sembla casar amb el seu estil. Però a favor d'aquest interès hi ha diversos arguments:

—primer, que aquest interès era compartit amb l'interès pels bascos (i és un secret a crits que els bascos tenen, o tenien, excel·lents relacions amb els serveis secrets dels Estats Units).

—i segon, que hi ha un interès

clar de l'administració dels Estats Units pel cas català. Fonamentat en raons serioses i continuades (l'amistat de Carner Ribalta amb Eisenhower, l'activitat a l'exili de Free Catalonia, els plans d'invasió de Catalunya per les forces aliades al final de la se-

gona guerra mundial, el reconeixement per part del govern americà del dret del govern català a tenir una representació diplomàtica a Washington -28/3/42- o més modernament, els misteriosos War Games

sobre la transició espanyola i les seues peculiars opinions sobre Catalunya i, especialment, València (hi ha un llibre molt cridaner respecte a això).

I, alerta, no només hi ha un interès ianqui. ¿Saben qui calculà l'any 50 quants catalans hi havia a Llatinoamèrica? Els russos. La xifra era 200.000. I Chamberlein presentà als caps nazis un pla de pau específic per al Principat en plena guerra civil.

En aquest context l'activitat dels Gladio només seria una més.

Vicent Partal

El noi de can Castanyer

En aquesta mateixa revista Josep Maria Pasqual donava primícia de "la propera escomesa" a Jordi Pujol. El moviment ha de procedir del llibre *De dreta a esquerra. Memòries polítiques*, de Xavier Munoz. Llàstima de moment: l'escomesa caurà en terreny infèrtil, insensible a escomeses d'esquerra, a dreta o de dreta a esquerra, tant se val: l'anul·larà el pacte tàcit, però de ferro, entre convergents i socialistes establert fa pocs mesos a fi de salvar els Jocs Olímpics de Barcelona. I llàstima per a en Xavier Munoz. No es mereixerà tant de silenci. Permeteu-me de subvenir a la miasmàtica calma.

Xavier Munoz i Castanyer (1928) és fill de can Castanyer, terme de sant Cugat del Vallès, a mig camí de Rubí. Per als més joves dels lectors, can Castanyer és situat gairebé davant per davant i a l'altra banda de la carretera del conegut bar dels Avions, centre de les nits de part del Vallès Occidental, Baix Llobregat i fins i tot el Barcelonès. Continuem. El pare de Xavier Muñoz, Pau Muñoz, era batlle del seu poble (i meu), Sant Cugat, pels anys cinquanta. És la primera persona que vaig veure amb pantalons de cort i jaqueta fosca, amb vara de comandament (esplèndida, pesant, de puny daurat i voluminós). Era als festivals litúrgico-polítics tan típics de la Dictadura. Després de la cerimònia cultural, el batlle Pau Muñoz (i Dinarès, si be no recordo) es presenta-

va a la sagristia, on els fills l'anaven a saludar: la salutació consistia a fer l'amistat, a besar la mà. Un costum que a casa ja només va arribar fins a l'avi patern. Els escolanets voltàvem per allà, entre vares i sotanes; i allà devia conèixer Xavier Munoz, segurament per mitjà del seu germà petit Josep Maria. El cert és que Xavier Munoz va ser el primer que em va parlar de política, que em va deixar papers i llibres (clandestins: en còpies de paper carbó) i sobretot que em va parlar d'acció; i que fins i tot devia ser ell qui em va dur a la primera reunió clandestina: al bosc, dotzenes d'adolescents, i Raimon Galí en mànigues de camisa militar com a gran estrella: "Als catalans cristians, la guerra ens va crucificar: la república per cristians, el feixisme per catalans".

Però el seu germà i jo érem una altra generació, i deu fer una trentena d'anys que no veig Xavier Munoz. Me'n llegiré el llibre, doncs, amb un molt relatiu interès polític, però amb intensíssim interès diguem-ne d'estudi de caràcters. Del caràcter de l'un, del caràcter de l'altre i, sobretot, dels caràcters dels qui, tot i els impactes d'aquests fortíssims caràcters en les nostres tendríssimes personalitats, trenta anys després recordem, d'aquells temps, sobretot els estius i els balls al Casino, les cosines forasteres, els còctels de mata-rates, la fresca del monestir, l'ermita de Campanyà, la poesia i la literatura.

Ramon Barnils

La catàstrofe

És clar que del govern podem pensar qualsevol cosa excepte que ens priva de l'estupor. L'última jugada ha estat la revisió del cadastre, és a dir, de les valoracions que el fisc fa dels béns immobles i sobre el qual giren els ajuntaments uns tipus impositius que sense sobrepassar el màxim nodreixen les espremdes arqués municipals. Fins aquí tot sembla raonable, però ja no ho sembla mentre no es donin a conèixer les repercussions dels nous valors cadastrals sobre l'impost sobre la renda de les persones físiques, l'impost sobre el patrimoni, el de successions i del de transmissions de béns immobles. Com a operació d'imatge, és difícil imaginar-ne una altra de pitjor muntada. El mateix govern, per boca del seu màxim responsable en el problema, és a dir, el ministre d'Economia i Hisenda, Carlos Solchaga, ha admès, poc després de prorrogar per un any la publicació dels nous valors cadastrals, que l'operació no s'havia explicat amb prou claredat. ¡I tant!

Només a Madrid, el mateix subjecte que va encapçalar la protesta contra el recàrrec del 3% sobre l'IRPF que pretendia fer el president de la Comunitat de Madrid, l'estadístic Joaquín Leguina, va organitzar un altre saraú: quan el govern encara no havia fet marxa enrere ja s'havien presentat —només a Madrid— 33.000 recursos individuals sobre la nova valoració cadastral. En pocs dies

hem pogut comprovar que el govern de Felipe González llançava les noves valoracions en un any —1991— en què se celebraran eleccions municipals i autonòmiques. Però n'hi ha més, molt més. L'episodi s'ha resolt sense la dimissió de Solchaga. I el vice-president del govern i del PSOE, Alfonso Guerra, ha oblidat que les noves valoracions van ser debatudes en la comissió de subsecretaris que ell presideix. Encara li va quedar una altra oportunitat per a mostrar el seu desacord: en el consell de ministres, tot i que només hi funciona com a oient.

L'experiència que es pot extraure d'aquesta darrera ficada de pota fa referència a la totalitat del govern presidit per Felipe González, cada dia més avorrit del treball dia a dia i sospirant per reunions internacionals on no es tracta de foteses. Les noves valoracions, com els he dit més amunt, s'han ajornat per un any. I el temps passa de pressa. Molt m'equivoco si atribuïm al govern (cal esperar-ne un de nou amb el meló ja tallat) virtuts pedagògiques que convencin la ciutadania. Més aviat m'incline per creure que per aquest assumpte, aparentment secundari, es produiran nous retrocessos del PSOE en les ciutats. Al final tindrà raó Alfonso Guerra si portem a col·lació una de les expressions vàlides durant els governs d'UCD: aquí només voten les hectàrees.

Fabià Estapé

Joan Lerma i el guerrisme s'imposaran del tot al VI Congrés del PSPV-PSOE

Interior d'un congrés

Amb el lema "La força del socialisme", el màxim òrgan entre executives dels socialistes valencians es reunirà els dies 14, 15 i 16 d'aquest novembre al Palau de la Música de València. Ningú espera cap sorpresa. Serà la victòria definitiva de Joan Lerma i Alfonso Guerra.

Al PSPV han estat tallats tots els caps crítics.

RAFA GIL

Dae divendres a diumenge, 353 delegats en 117 delegacions detendran la veu i el vot d'un cens aproximat de 35.000 afiliats, empadronats en més de 800 agrupacions locals. El PSPV, destina enguany 25 milions de pessetes per a la gran reunió ordinària. Ha imprès 100.000 adhesius, ha editat 10.000 cartells, ha llogat 50 tanques publicitàries, i 221 persones s'encarregaran d'assegurar que no falle res.

A dues setmanes de la gran celebració, el projecte-marc ja comptava amb la presentació de més de vuit-centes esmenes. La majoria, del corrent Esquerra Socialista, ES, que encapçala el diputat autonòmic Vicent Garcés. Cent quinze intenten precisar les actuacions municipals; cent cinquanta-quatre modifiquen la ponència d'organització i estatuts; cent seixanta-vuit pretenen corregir el document socioeconòmic; i la resta apunten al quadre teòric i tàctic del programa del PSPV-PSOE.

"Les esmenes proposades al Congrés

van en el sentit de vertebrar-nos més en la societat valenciana, encara que som el partit amb més contacte amb ella", afirma el secretari d'organització del PSPV-PSOE, Albert Pérez Ferré. "Tractem de penetrar més en les Associacions de Veïns, de Consumidors, d'ecologistes, etc. Però no per controlar-les".

ES ha demanat un major contingut polític i ideològic a la ponència-marc del PSPV-PSOE, i una política d'aliances amb projectes concurrents de l'esquerra plural. Idea que no agrada, evidentment, a la direcció més oficialista. Pérez Ferré afirmava: "Som la força hegemònica, la casa comuna de tota l'esquerra del País Valencià. Tots cabem al PSPV, on volem reafirmar les conquestes socials i la recuperació cultural i lingüística del País Valencià".

Al 32 Congrés Federal, el president del partit i de les Corts valencianes, Antoni García Miralles, i una fidel seguidora de Joan Lerma, Pepa Frau, s'incorporaren a l'executiva federal del PSOE. García Miralles és, aparentment, el contrari més

ferm a que el corrent ES forme part del consell d'administració del PSPV. És de nou Pérez Ferré qui parla: "volem fer un partit plural, i a Madrid els oferirem un acord. Però no va ser possible. Confie en la col·laboració dels companys d'ES des del dia següent al Congrés".

"En aquesta operació d'uniformitat orgànica i política hi ha un cert repartiment de papers", comenta Garcés. "I per això diuen que el Comité de Madrid es contraria a la nostra integració, i que Miralles, lògicament, no ens vol. Evidencia una falta total de maduresa política sobre la pluralitat interna del partit". El líder d'ES estava pendent d'una conversa amb l'honorable secretari general, Joan Lerma.

A Madrid es comenta que, defenestrats De la Rocha i Santesmases, tradicionals portaveus del corrent, Garcés és ara l'amo de la casa, i l'únic que pot obrir la porta del futur d'ES. "No crec que siga tan rotund. Però, certament, ES té al País Valencià més història i un major esforç organitzatiu, amb una relativa presència institu-

RAFA GIL

Albert Pérez Ferré

Volem un congrés que no siga interior, sinó que s'atinga a la societat, desenvolupant tant el programa de govern com l'electoral. El nostre projecte és autònom, cosa que no poden dir els altres. Autònom del poder empresarial, i dels sindicats. Tenim vocació de governar en majoria, nosaltres sols. No tenim alternativa, i això no és bo per a la democràcia, perquè ens acomodem. La dreta no és seriosa, ni té programa ni té futur.

RAFA GIL

Cebrià Ciscar

Els congressos del PSPV no tenen per què constituir cap sorpresa, en la mesura que hi ha hagut un ampli debat. Els socialistes valencians hem dut un procés de resolucions ben discutides. El VI Congrés ha de realitzar-se des de la tranquil·litat i el consens, buscant un acord ben ampli i majoritari. Em sent vinculat amb el projecte majoritari, les resolucions del Congrés Federal i l'elaboració del Programa 2000.

RAFA GIL

Rafael Blasco

El Congrés Federal estava molt condicionat per la campanya contra Guerra. Era una situació molt singular, però ací no hem de caure en aquesta temptació. El partit no pot donar carta blanca al dogmatisme ni a l'absolutisme. No podem anar cap arrere en cada congrés. De cap manera pense inhibir-me, però m'han tingut lligat de peus i mans, absolutament blocat, per la querella als dos últims congressos.

cional i orgànica. Fins ara, els socialistes valencians no han utilitzat mecanismes tan anihiladors com en altres zones. Volem la integració del corrent en tots els òrgans del partit", sentència. Dissortadament, el diumenge 16, ES pot ser fulminantment escombrada de les directives del PSPV.

Ho confirma Ferré: "No créc que ES aconseguisca el 20% dels vots necessaris en una llista alternativa per a estar a les direccions del PSPV. No hi han d'estar. Tant de bo que es poguera repetir el 100 per 100 de Madrid!", exclama.

El PSPV arriba a aquest VIencontre amb un cementiri ple de cadàvers i desapareguts. Una gran fossa comuna on destaquen les làpides d'un fum de quadres crítics i dissidents, sepultats per l'acerada dalla de l'oficialisme.

Al Congrés extraordinari de 1979, celebrat a València, va caure de la secretaria general l'ex-PCE-ML Joan Pastor, l'ocupà l'ex-LCR Joan Lerma, amb el 40% dels vots. Aleshores, Lerma comptava a València amb el primer president autonòmic, Josep Lluís Albinana, operava a Alacant amb García Miralles, i es garantia Castelló amb el conseller Felipe Guardiola. El críticisme havia quedat en les mans de Pastor, dels històrics amb Joaquim Ruiz Mendoza, i dels futurs membres d'ES i sectors sindicals. No existia el fenomen Ciscar i Rafael Blasco no era militant. Avui Pastor ha desaparegut i Albi-

nana també; igual que el primer alcalde democràtic de València, Ferran Martínez Castellano.

Al III Congrés, -Benicàssim, 1983- va aparèixer amb breu força el corrent dels nacionalistes, antics militants del socialisme autònom del PSPV; posteriorment rendit al PSOE. Eren el senador Alfons Cucó, l'ex-president de la Diputació de València, Manuel Girona, i l'actual vicepresident de les Corts, Vicent Soler. Desplaçats per Lerma i Miralles, s'evaporarien, i ja no es recuperarien mai més. Al IV Congrés -Alacant, 1985-, els renovadors i ES eren majoria. Però un pacte dels primers amb el Molt Honorable, el va catapultar de manera imparable.

Al V Congrés, de nou a València, Lerma i Miralles tornaren a imposar-se. Ciscar va plantar cara en solitari, i Blasco, abans oficialista, sorgia com un torpede comarcal a la Ribera Alta; mentre que Guardiola començava a caure en picat. Ara, el VI Congrés arriba amb la completa dominació de Lerma i el seu etern aliat, el guerrista Miralles; amb l'ex-conseller Blasco judicialment segrestat, i amb una greu erosió de Ciscar. Lerma serà senyor absolut del PSPV, encara que Ciscar continuarà a l'executiva. El pacte està ja fet.

L'aparell no perdona desviacions. La gestió municipal de l'ex-alcalde de València, Ricard Pérez Casado, ha estat cruelment desautoritzada pel mandat feudal de la macrocomarca de l'Horta, l'uguetista

Eduard Montesinos, director general de Treball i secretari del PSPV-València. Un antilermista de Lerma. "Contestaré dins del partit", adverteix disciplinadament Casado. Montesinos, com molts correligionaris, mostra certa por al retorn de l'antic renovador.

Pérez Casado té idees pròpies: "Les diferències tenen dret a situar-se, a estar presents als nostres òrgans. Cal reconèixer els corrents i la pluralitat". Aparcat de l'ajuntament i l'activitat política per Joan Lerma i Rafael Blasco, aleshores conseller, Casado s'afegeix a la demanda d'una convergència de l'esquerra real, "que, en la pràctica, està produint-se". Alhora que diu: "No veig públicament cap diferència entre Ciscar i Lerma".

Segurament té raó. L'ex-conseller d'Educació i Ciència, Cebrià Ciscar, vice-secretari general del PSPV: i diputat a 400 quilòmetres del seu país, no posarà traves a la maquinària guerrista. Ho comenta ell mateix: "Abans, ES i altres companys formaren part molt sovint de les mateixes llistes. Però ara no sé si voldran un acord dins de la candidatura majoritària". El *tour de force* és difícil, i ja inexistent. I Rafael Blasco està condemnat al silenci. "Però, en la mesura que no tinguen limitats els seus drets, Blasco i tots els militants estan perfectament legítims per a decidir per ells mateixos", avisa Ciscar.

"Porte més d'un any entrebancat a fons per la querella", es queixa Blasco. Ara,

RAFA GIL

Ricard Pérez Casado

El 32 Congrés Federal ha estat el de la renovació sense renovadors, i el VI no donarà cap sorpresa, pel procés de discussió. Serà, bàsicament, de continuïtat i uniformitat. Necessitem una obertura real cap a la societat, i aquest hauria de ser el principal missatge. No quedar-nos dins de la corfa, i treballar per l'aprofundiment de l'autonomia, preparant políticament les bases d'un autèntic estat federal.

amb aquest important congrés, apareix de nou, i el fiscal anuncia judici per a gener. "Podien haver tractat això fa un any, i no ara". Blasco demana "acabar els pròxims quatre anys amb un desenvolupament modern del nostre país, i no fer tan sols mites de cara a Europa. Aquest partit no pot dissociar-se de la societat amb un tancament intern. Espere que estiga presidit pel debat sincer. Sense exclusions".

"¿Front comú amb Ciscar? Sumaria la nostra força, que no és en absolut modesta, amb qualsevol posició de renovació i d'acostament a les demandes socials. Si és Ciscar, bé; si és un altre, igual. Aniré al front de la meua gent, i espere poder parlar, encara que les condicions són ben difícils".

Manuel Rivas, ex-responsable de finances del PSPV, antileermista al final, i ara responsable d'organització de Democràcia Socialista, no manté cap il·lusió positiva sobre el PSPV: "El congrés tindrà la uniformitat que no ha tingut cap altre". Per a ell, serà molt important el tractament d'ES. "Garcés és un gran polític, un dels pocs quadres teòrics que sobreviuen a la desfeta ideològica del PSPV". Sobre Ciscar, diu: "El socialisme valencià no pot prescindir d'ell, però com a diferència ja no existeix". I de Blasco anota: "Ha mort políticament, encara que la justícia l'exonerarà. És un corredor de fons. Tal vegada, el més treballador de tots".

Ismael L. Belda

RAFA GIL

Vicent Garcés

Els objectius haurien de ser, sobretot, la revitalització de les perspectives socialistes per a l'economia del País Valencià, atenta als sectors populars i sensible amb els sindicats. I també una gran declaració de desenvolupament federal, aprofundir l'autonomia amb un nou impuls. Hem d'eixir de les trampes que ens ha col·locat la dreta, i en les quals hem caigut. Cal avançar en la democratització interna del partit.

Qui és amo governa

Encara que des de 1984 els socialistes gironins del PSC-PSOE aspiren a un programa i una organització autònoma de les decisions madrilenyes del carrer Ferraz, i a un grup parlamentari exclusiu a la Cambra Baixa, com antigament hi tenien, hauran de continuar esperant temps més propicis. Perquè les seues propostes no pogueren filtrar-se el passat octubre al VIé. Congrés del PSC-PSOE, davant l'hermetisme de l'aparell.

Aquell 1984 i a novembre, esmenes i documents aportats a la ponència-marc del IV Congrés dels socialistes catalans aconsellaven la supressió del cognom PSOE, de referència i dependència espanyola, i només que la sigla PSC a les circulars i propaganda del partit. L'aleshores secretari general del PSC-Girona, Sebastià Salellas, va demanar-ho. Per la seua part, l'alcalde de Girona, Joaquim Nadal, s'afegia al grup de notables que sotasignaven una fila catalana independent a la Carrera de San Jerónimo. Però, una vegada més, la finca comuna del PSOE no ha volgut oferir habitació pròpia al catalanisme socialista.

I és que l'oficialisme mana cada vegada més. A Catalunya, al País Valencià, i també a les Illes. L'acord i la síntesi va

RAFA GIL

Manuel Rivas

Les úniques idees són i seran les de l'oficialisme leermista. El seu ventall ideològic permet assumir des de la política liberal practicada per Solchaga i legalitzada pel 32 Congrés Federal, fins al radicalisme d'esquerra. García Miralles, a més de sord és miop, i plantejarà guerra al corrent ES, buscant el mimetisme de Madrid. No donaran resposta a la defensa d'un socialisme valencià. Salvaran persones, no valors.

ser la tònica de l'últim congrés celebrat pels socialistes insulars, que adoptaren la sigla PSIB, Partit Socialista de les Illes Balears, com a denominació d'origen. Durant tres anys l'aparell va estar monopolitzat pel corrent "Socialisme i Autonomia", dirigit per Joan March, ara nou secretari general, i Josep Moll, present a la nova executiva, mentre l'oficialisme, representat pel president del Congrés dels Diputats, Felix Pons, i per l'antic secretari de finances del PSOE, Emilio Alonso Sarmiento, comparteix el poder i la glòria que abans no posseïa. Pons fou elegit president del socialisme illencs.

Les negociacions van ser fàcils, i els pactes de família ja estaven segellats molt abans de l'encontre, un pur tràmit estatutari per a ocupar les primeres places a la premsa de l'arxipèlag. Encara que sense una relació estable, i molt menys orgànica, els militants de "Socialisme i Autonomia" van passar més l'orella a les voluntats reivindicatives d'UGT. Els de SiA sempre han donat suport a Francesc Obrador, alcalde del milionari municipi de Calvià i, fins fa dos mesos, secretari general dels sindicalistes balears que segueixen a Nicolás Redondo.

I.L.

Quan Jaume Castells era un obrer i Alfonso Guerra dialogava

Al Col·legi de Metges d'Alacant, i a les 12 hores del 19 d'abril de 1985, es procedia a l'obertura del IV Congrés del PSPV-PSOE. Un encontre esperat per l'aparició batalladora dels renovadors. Era divendres, i durant tres dies del cap de setmana, 19, 20 i 21, s'anunciava una ofensiva de canvi. Antoni García Miralles, Cebrià Ciscar, Felipe Guardiola —aleshores vice-president del Consell i conseller de Governació—, Ricard Pérez Casado —que era alcalde de la primera ciutat del país—, Antoni Asunción —que presidia la Diputació de València—, i Antoni Fernández Valenzuela —que encara dirigeix la mateixa institució al sud—, havien afilat les armes per actuar conjuntament contra l'orquestra oficial de Joan Lerma. Però no va passar res.

Les actes internes no tenen pèrdua. Alfonso Guerra, avisat, va calmar els espectadors. El vice-secretari general del partit i vice-president del govern, "va exhortar tots els delegats perquè compliren amb els principis de diàleg, democràcia i entesa". Adela Pla, deixeblla de Ciscar-Miralles, presidia la mesa congressual.

Joan Lerma, secretari general i xent, retent comptes, va explicar que s'havia aconseguit "l'estabilitat política del partit", i el resultat satisfactori "de la reconversió industrial i la política de transferències, pròxima a completar-se". El senador Angel Luna, de l'Alacantí, va recomanar, davant de les transformacions, "no córrer massa", afegint: "és necessari que es millore el funcionament del partit, i és negativa l'absència de debat i crítica ideològica".

"Seguidament, Vicent Garcés, va comunicar al congressistes que era membre del corrent Esquerra Socialista, ES. Al seu criteri, els greus problemes del partit se solucionarien a base

L'oficialisme no va comptar amb oposició al IV Congrés.

RAFA GIL

de força ideològica. També va dir que ni a Espanya ni al País Valencià cap la socialdemocràcia. "Cal fugir de l'aplaudiment de la dreta", assenyala Garcés.

El regidor Ferran Millan, també d'ES, va exposar que "l'escassa representativitat valenciana en la política estatal era per falta de capacitat". Millan tem "que el partit es constitueix en un instrument de l'estat, i això pot ocórrer per la duplicitat dels càrrecs públics i orgànics".

Intervé a continuació el company Joan Lerma per respondre a les crítiques que s'han fet a l'executiva. I adverteix, davant la defensa de les llibertats públiques i el desenvolupament de la legislació a les Corts valencianes, que cal ser radicals en tot això, i prou coses més.

Al torn de les crítiques parcials sobre el balanç de gestió, el diputat Vicent Tarazona, de l'Eliana, va apuntar directament al cap de Maria Antònia Armengol, *fontanera* major de Lerma: "la secretaria d'Acció Social s'ha equivocat en els seus plantejaments d'accions, i no tan sols en serveis socials, sinó també en els resultats de la política sobre salut. Donant

suport a desafortunats nomenaments, i propiciant la passivitat del Grup de Salut del partit". L'actual senador Antoni Torres, d'Elx, va atacar la feina de Política Institucional, responsabilitat de Felipe Guardiola: "No es defensen els interessos dels pobles".

Per la seua banda, Joan Pastor, ex-secretari general del PSPV, i ara delegat de la Marina Alta, va subratllar durament la gestió d'aquesta secretari: "Brilla per la seua absència". Una afirmació que també va dedicar a la vice-secretaria general, aleshores en mans d'Albert Pérez Ferré. Sobre la Secretaria d'Agricultura, encarregada a Jaume Castells, va dir: "Més que viatjar i mantenir un contacte directe amb la mitjà agrícola del partit, hauria de quedar-se al seu despatx, esperant que anaren a veure'l i dedicant-se a enviar-los circulars que paral·len de les excel·lències del nitràt amònic".

Castells, va recordar, memoritzant l'acta del IV Congrés, "que som un partit de treballadors, reclamant la necessitat de debat, però no sols amb intel·lectuals, sinó també amb

obriers i assalariats de tot tipus". Felipe Guardiola, que havia reclamat "un aglutinament militant al voltant de les idees", va desitjar una executiva que poguera "treballar en solidaritat".

Una majoria contundent va aprovar la gestió de l'extinta comissió executiva nacional. I un superpacte, modelat per abundoses negociacions de matinal, conduïdes pel totsecretari d'organització, José María Benegas, creava l'única llista de govern orgànic, que era legalitzada aquell diumenge de primavera.

Els dos més aclamats per les urnes van ser, per aquest ordre, Joan Lerma i Cebrià Ciscar. Dels 17 membres de la CEN, el plebiscit intern havia situat Antoni García Miralles al dotzè esglaó. Els dos menys afavorits per la democràcia militant foren Felipe Guardiola i Albert Pérez Ferré, aquest últim, cua electoral de la directiva.

El model de referèndum socialista no és massa proporcional amb les minories. En aquella ocasió, amb 192 vots, la llista oficial va enviar set homes al comitè federal del PSOE; mentre ES, amb 108 vots, només va incloure dos crítics en aquest òrgan. Quant al comitè nacional, la candidatura de Ricard Pérez Casado, va competir amb una altra d'ES. La primera, amb 191 ajuts, obtingué 21 incorporacions al comitè nacional. La crítica, amb 104 vots, només 7 entrades.

A la cloenda, Benegas, dirigint-se a la segona federació socialista del PSOE, va dir: "Ja voldria jo que a la resta hi haguera un treball tan pròsper i eficient. És un gran èxit que els socialistes ho governem pràcticament tot a la Comunitat Valenciana". I finalment, en peu, i puny en alt, com és habitual, tots els presents van cantar *La Internacional*.

Nadal = un regal
 un regal = un llibre
 un llibre = **Cruïlla**

C

Cruïlla = Fer lectors.

editorial cruïlla

Comercialitza:
 CESMA, S.A. Progrés, 294-296 · tel. 383 10 11 · 08912 Badalona (Barcelona)

Tots els antecedents de la reprovació al conseller Comas

Benestar social, malestar polític

La *intifada* del Besòs va reactivar fa unes setmanes l'endèmic atac a la política del conseller de Benestar Social de la Generalitat de Catalunya, Antoni Comas. Tot està a punt per al següent episodi, que es viurà el proper dia 23 a la sala de plens del Parlament de Catalunya.

Antoni Comas.

EUGENIO

Antoni Comas i Balldelou és el conseller de Benestar Social de la Generalitat de Catalunya des del mes de juliol de 1988. Té 56 anys i en el moment d'ocupar aquest càrrec el seu historial polític ja incloïa els de regidor de l'ajuntament de Barcelona des del 1978, tinent d'alcalde d'Hisenda d'aquest ajuntament des del maig del 1980 a l'octubre del 1981 i portaveu del grup municipal de Convergència i Unió, al marge d'haver estat secretari d'organització de Convergència Democràtica de

Catalunya des del 1985. A banda de les seves activitats polítiques destaquen en la vida professional de Comas els tres anys, entre el 1977 i el 1980, en què presidí el Gremi d'Editors de Catalunya.

Des que Comas és titular de la Conselleria de Benestar Social, la seva gestió s'ha vist envoltada per la polèmica. L'octubre del 1988, ni tres mesos després, va esclatar el primer conflicte. Era el tema de les loteries de la Generalitat que, fins llavors, s'havia utilitzat des de l'oposició per posar contra les cordes la política de govern de Jordi Pujol, i que havia servit prefe-

rentment al diputat socialista Josep Maria Sala per a proferir nombrosíssimes acusacions contra alts càrrecs de la Generalitat. De la crema, no se'n van salvar en el seu moment Lluís Prenafeta, Macià Alavedra, Agustí Bassols o Antoni Subirà, entre altres. Després que els socialistes catalans haguessin aconseguit que el tema dels jocs d'atzar a Catalunya –només el 10 per cent del Joc, promogut per la Generalitat, i no, en canvi, el 90 per cent restant, que depèn d'organismes impulsats o protegits pel poder central de l'estat– es convertís en una mena de *patata*

calenta que ningú no volia tenir a les mans, el consell executiu de la Generalitat decidí que en la present legislatura —la tercera de Pujol— el Joc passés a Comas, mitjançant la simple fórmula de destinar els beneficis procedents de les loteries de la Generalitat —sis mil milions de pessetes calculats per al 1989— a fins de Benestar Social, minusvàlids, tercera edat, etc.

El 3 de gener de 1989, moments abans que Comas presentés als mitjans de comunicació el balanç del primer semestre de funcionament del departament de Benestar Social i exposés els projectes immediats, Àngel Colom, diputat d'Esquerra Republicana de Catalunya, i Celestino Sánchez, diputat d'Iniciativa per Catalunya, llançaven les seves crítiques contra la conselleria, que qualificaven com el "gran aparador propagandístic de CiU", i que havia estat creada per a efectuar una política de caràcter *clientelista*. A finals de gener, des del Partit dels Socialistes de Catalunya, en la mateixa línia que ERC i IC, però molt més afinadament, s'acusava Comas de passejar pels barris amb el talonari sota el braç. Això ocorria només uns dies després que Benestar Social hagués pres la iniciativa d'instalar *roulottes* en el campament gitano de Ripollet (el Vallès Occidental). Però també uns dies abans que Comas anunciés la dedicació de 500 milions de pessetes durant aquell any per a la lluita contra la indigència. A Catalunya es calcula que hi ha uns 40.000 indigents, 10.000 dels quals s'estan a Barcelona ciutat.

A finals de març de 1989, unes declaracions de Comas recomanant als contribuents catalans que en fer la declaració de renda optessin per pagar l'impost religiós en comptes de destinar-lo a l'estat, adduint que els fons administrats per la ministra Matilde Fernández no revertien a Catalunya en la mateixa mesura que ho feien els fons destinats a l'església, tornaven a encendre els ànims dels socialistes catalans. En aquesta ocasió, Xavier Soto, diputat pel PSC, va ser l'encarregat de carregar contra Comas, de qui va dir que "pretenia generar confusió i violentar la consciència dels ciutadans catalans". L'any 1988, la recaptació via impost religiós recaptada a Catalunya havia voltat els mil milions de pessetes.

L'11 de maig del 1989, en plena sessió al Parlament de Catalunya, era el diputat socialista Josep Coflent qui titllava de "trabucaire" Antoni Comas. Quan Joaquim Xicoy, president de la Cambra, va demanar-li que rectificqués, Coflent va demanar disculpes als trabucaires.

Posteriorment, Coflent va demanar disculpes al conseller de Benestar Social.

El setembre del 1989, Comas, molt enfadat, titlla de "franquista" la política del Ministeri de Benestar Social i denuncia que Catalunya ha deixat de rebre en un any més de 4.500 milions de pessetes que li pertocarien en concepte d'assignacions del govern central de l'estat amb destina-

Des que Comas és titular de la Conselleria de Benestar Social, la seva gestió s'ha vist envoltada per la polèmica.

ció al departament de Benestar Social. A la vegada que Madrid té assignada una tercera part del total del Pla d'Inversions Públiques de l'Institut de Serveis Socials —INSERSO—, uns 1.300 milions de pessetes, a Catalunya només s'inverteixen 10 milions, un 0'2 per cent de les inversions socials de l'estat.

A finals de desembre del 1989, el Consell Nacional de la Federació de Municipis de Catalunya, que agrupa alcaldes del PSC, d'IC, d'ERC i del CDS, emprèn un boicot contra el conseller Comas consistent a no cedir cap més terreny a Benestar Social fins que el departament exposés

Segons Sala, l'objectiu de Comas és fomentar l'abstenció electoral en els barris obrers, en què l'esquerra té els seus feus.

una planificació global, i per què, si no, "Comas feia el que volia en els seus municipis". El 7 de gener de 1990, *Diari de Barcelona*, titulava a pàgina sencera que Comas és "el rei mag dels catalans des de l'1 de gener fins al 31 de desembre". Les diputades Rosa Barenys, del PSC i, Rosa Fabián, d'IC, comencen a parlar amb naturalitat de la *política de talonari* protagonitzada per Comas. D'ençà d'aquella

data la persecució personal contra Comas ha estat permanent des de l'esquerra, i en proporció inversa als èxits polítics que el conseller ha anat sumant just en les àrees tradicionalment desassistides, zones que també són conegudes com feus, patrimoni de l'esquerra.

El gener de 1989, Antoni Comas va anunciar que la Generalitat de Catalunya tenia previst construir 200 vivendes per tal d'*esponjar* el barri de la Mina, a Sant Adrià del Besòs. Pocs mesos més tard, l'alcalde de Sant Adrià, Antoni Messeguer (PSC-PSOE) —que tenia un projecte similar—, i Antoni Comas acordaven fusionar tots dos plans per tal de construir al barri del Besòs (dins de Sant Adrià, i per sobre del barri de la Mina) els 200 habitatges previstos.

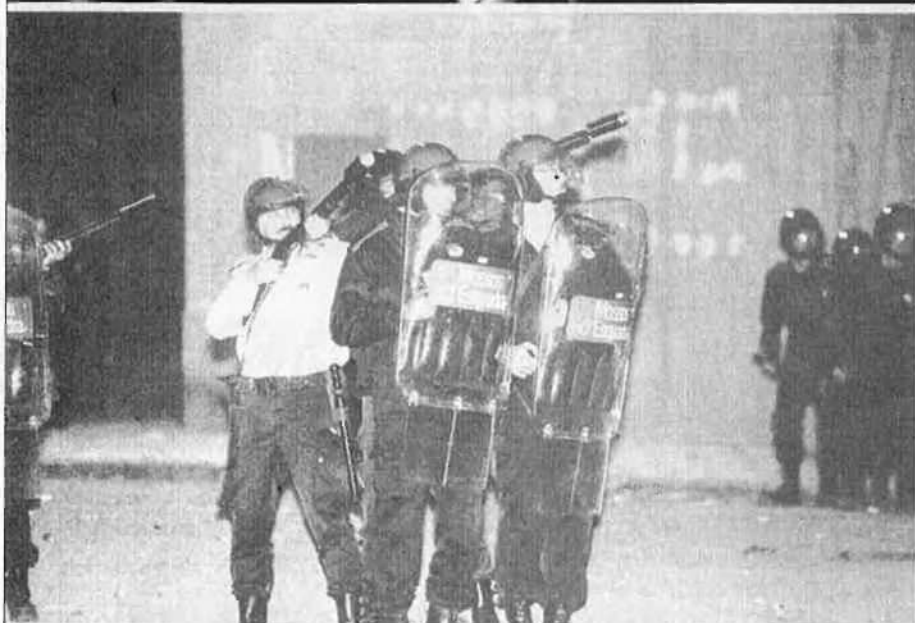
Això no obstant, els habitants del barri del Besòs van oposar-se al projecte de l'ajuntament i la Generalitat de Catalunya, perquè hi havia el temor que se'ls desplaçés al barri la delinqüència de la Mina, i perquè reclamaven uns equipaments que, malgrat els més de deu anys d'ajuntament democràtic, havien estat prou desatesos.

El 25 d'octubre d'enguany, els mossos d'esquadra van haver d'intervenir contra els habitants del barri del Besòs, que s'oposaven que es comencessin a construir els 200 habitatges en el conegut com *solar de la palmera*, i van iniciar-se quatre dies d'enfrontaments entre la policia autonòmica i els veïns del Besòs.

Els enfrontaments van concloure el 29 d'octubre amb l'acceptació per les parts en litigi de la mediació del síndic de greuges, i un dia més tard es van aturar les obres. A partir d'aleshores es va entrar en un procés de negociació entre l'administració i els representants veïnals. Però enmig de manifestacions, converses i posicions radicalment enfrontades, no va arribar-se a cap acord concret.

Així les coses, el 18 de novembre passat se celebrava la *Festa de Convergència Democràtica de Catalunya*, al Born barceloní. L'esdeveniment va ser aprofitat pels veïns del Besòs per manifestar-se i demanar una entrevista amb el president de la Generalitat de Catalunya, Jordi Pujol. Antoni Comas va sortir del recinte i va dialogar amb els representants dels veïns, que més tard va acompanyar a peu fins al Palau de la Generalitat, on es va dur a terme l'entrevista projectada. El conseller de Benestar Social va actuar com a mitjancer entre les parts.

Antoni Comas, dies més tard, en concret el 21 de novembre, va visitar, acompanyat de José Martín, líder i portaveu

veïnal, el barri del Besòs. El conseller va marxar poc abans que comencés l'assemblea de veïns, en la qual José Martín va anunciar que la Generalitat de Catalunya no tenia cap culpa en el conflicte, i, un cop acabada, 1.500 persones es manifestaven davant de la casa de l'alcalde de Sant Adrià del Besòs, Antoni Meseguer.

A partir d'aquell moment, el conseller Comas va veure que l'atac contra la seva gestió augmentava en virulència; atac que va tenir com a punt culminant el 29 de novembre, data en què es va aprovar al consistori de Sant Adrià (majoria socialista) suspendre la construcció dels 200 habitatges previstos, i també dels equipaments. Comas, que va ser acusat pels socialistes de "dificultar la solució definitiva dels problemes socials", de "deslleialtat institucional", i d'"haver danyat greument la imatge del Govern de Catalunya", sols volia construir els 200 habitatges; el lloc era una qüestió que passava a segon terme, i era una decisió municipal. La insistència de l'ajuntament a instal·lar-los en el barri del Besòs va posar de manifest allò que no es desitjava airejar: en el barri de la Catalana, al costat del Besòs, l'ajuntament havia permès la venda al sector privat d'uns terrenys que ben bé haurien pogut acollir, com a alternativa, les conflictives vivendes.

Ara, els veïns es pregunten per què s'han venut els terrenys de la Catalana, i acusen Antoni Meseguer de *titella de Barcelona*, i en demanen la dimissió; a part, que ja han anunciat que presentaran a les eleccions municipals de l'any que ve una candidatura veïnal.

Antoni Comas, que els veïns del Besòs respecten i valoren, en exercici del seu càrrec a Benestar Social ha provocat indirectament un fort malestar polític, que culminarà al Parlament previsiblement el 23 d'aquest mes, amb una reprovació contra la seva persona. El secretari d'organització del PSC-PSOE, Josep M. Salas, tot criticant Antoni Comas, va donar una de les claus per a entendre les raons de la indignació del seu partit i d'IC —que presenta la reprovació—, argumentació que ja s'ha apuntat abans. Segons Sala, l'objectiu de Comas és fomentar l'abstenció electoral en els barris obrers, en què l'esquerra té els seus feus. És fàcil deduir, doncs, que la nerviosa disconformitat del PSC-PSOE i d'IC amb el conseller de Benestar Social es fonamenta en la por a perdre vots en els barris en què fins ara han tingut indiscutible hegemonia.

E. Company/J. M. Pasqual

Qualsevol tipus d'obra...

A qualsevol lloc del món.

CUBIERTAS

Y MZOV, S.A. CIA. GRAL. DE CONSTRUCCIONES

Francesc de Paula Burguera, unes memòries sobre uns anys decisius

Confesse que ho he viscut

Francesc de P. Burguera (Sueca, 1928), ex-polític i periodista. A primers d'any apareixerà el seu llibre *És més senzill encara: digueu-li Espanya*, obra que va guanyar ex aequo la passada edició del Joan Fuster d'assaig dels Premis Octubre.

Burguera, ¿per què ha fet servir un títol tan aclaridor per al llibre?

—Per dues raons. El llibre tracta d'analitzar la relitat del País Valencià avui, i com que la conclusió que trac és que no hi ha consociència nacional, que allò és Espanya, com podria ser Múrcia o Extremadura, doncs aquesta és la primera raó. I la segona és que hi havia el llibre *És molt senzill: digueu-li Catalunya*, de Josep Guia, i vaig trobar una manera d'aprofitar-me'n. El copyright ja li'l donaré.

—Després de la lectura d'*És més senzill* encara: digueu-li Espanya, fa la impressió que la història contemporània valenciana és una espiral de ressentiments. ¿Es així?

—Jo crec que, en part, sí. Aquests xicots joves, molt estimables per cert, que han volgut analitzar la situació del país avui, clar com són professors d'Universitat, fan les seues anàlisis...

—Perdone, ¿es refereix als autors de Document 88?

—I d'altres, com els de *De impura natione*. Ells aporten per a fer la seua anàlisi sobre la realitat valenciana l'autoritat de grans i il·lustres pensadors i filòsofs estrangers, alemanys, anglosaxons, per tal d'aplicar les seues teories sobre els comportaments nacionals al País Valencià. I jo crec que el País Valencià i el que ací ha passat és una cosa més senzilla. Per a analitzar el que ha passat només cal haver-ho viscut. Jo no necessite el senyor Smith, o el senyor Einsesntatdt, o Smeser, Nisbet o Apter perquè m'expliquen què ha passat en el meu país: jo ho he viscut. El país ha arribat a aquest desfici, principalment, perquè hi ha hagut el ressentiment d'uns senyors que primer deien una cosa i després n'han dit una altra. I no han justificat per què han canviat. I quan diuen que allò que abans era A ara és B, no ho mostren. Si la causa d'això no és el senti-

ment i l'enveja, no s'entén. I com que jo sí que sé que és això perquè me'ls conec, la meua visió és aquesta.

—¿I l'inici d'això es pot datar l'any 61, promogut per Las Provincias?

—Allò va ser un intent del senyor José Ombuena, el director del diari, per veure si aconseguia això que ací a Madrid diuen *marear la perdiz*. La veritat és que en aquell moment el veïnat ni entrava ni eixia en aquestes coses. La meua tesi és que era una qüestió de lletraferits. La vinguda del senyor Francesc de Borja Moll l'any 61 a fer la cloenda del curs de Lo Rat Penat va ser protestada pel diari, quan Moll hi havia estat deu anys abans per presentar el *Diccionari Català-Valencià-Balear* i ningú no va protestar: ni el senyor Ombuena ni el senyor Julian San Valero, que formaven part de la comissió patrocinadora del diccionari al País Valencià. ¿Per què *Las Provincias* intenta en aquell moment, 1961, una maniobra sobre si català o valencià? Perquè Ombuena tenia un ressentiment per no haver fet ell *El País Valenciano*, la guia que Destino va encomanar a Joan Fuster.

—¿Vol dir que un assumpte de poetes ha desembocat en tota la visceralitat que hem conegut?

—No. Hi han confluït dos corrents. Hi havia uns senyors, uns lletraferits, que estaven oposats a uns altres. Fuster és un assagista *impertinent*, i aquesta impertinència, sumada a la seua difusió categòrica, va fer que alguns reaccionaren amb enveja i ressentiment. Jo done dades al llibre que això és així. Després, quan ve la transició democràtica es produeix un altre fenomen: la drete perd les eleccions. La drete es troba sense discurs polític i troba en aquells enfrontaments de lletraferits un missatge polític. Naturalment, els intel·lectuals que estaven en aquesta línia es van convertir en els ideòlegs d'aquesta bestiesa de l'anticatalanisme.

—Ha explicat la transformació d'Om-

"El País Valencià és com Múrcia".

RAFA GIL

buena, pero i el tàndem Miquel Adlert i Xavier Casp ¿com ho va fer?

—La meua opinió és que la rebequeria d'Adlert trava i seca la tasca de poeta de Casp. I quan arriben a la transició, com que després de *Nosaltres els valencians* s'ha produït un fenomen a la Universitat, d'on ha eixit una joventut preocupada pel país i amb la qual no tenen cap vinculació, descobreixen que no tenen escola. Pensa que ells no han escrit res. Damià Mollà i Eduard Mira, a *De impura natione*, diuen que aquella carta a *Serra d'Or* on el grup d'Adlert-Casp s'oposa a la denominació de Països Catalans i proposen la de Comunitat Catalànica —¡tant se val!—, però no deixen de reconèixer la unitat de la llengua i la cultura, és l'únic text ideològic d'Adlert i Casp. Si és l'únic text ideològic, caldrà remarcar que reconeixen la unitat de la llengua. Perquè en la transició, tant Adlert com Casp es posen al cap del feixisme per tal de donar-li arguments *científics* per a fer anticatalanisme, negant el que havien afirmat en aquell únic text ideològic que, segons Mollà i Mira —que són d'una frivolitat que esparvera—, s'ha trobat de Casp i Adlert. Per a mi Casp i Adlert són dos traïdors al seu poble, perquè sabent que mentien, van mentir.

—*¿Fins a quin punt Casp estava dominat per Adlert?*

—Nosaltres li dèiem a Adlert que era *el compromís de Casp*, però resulta que Casp era el compromís d'Adlert. Casp sempre ha estat al voltant d'Adlert, que era un home molt impulsiu i molt autoritari. I jo sóc dels que creuen que Casp hauria pogut fer una estimable obra poètica. I no ho ha fet, perquè l'única cosa que ha fet és traduir allò que havia escrit en un cor-recte valencià, en un correcte català, a aquella broma idiomàtica que es va inventar Adlert. És l'únic que ha fet Casp en els darrers anys. Cap obra de creació. Excepte posar-se al servei dels espanyolistes, políticament parlant.

—*¿Com va contribuir UCD a la conformació del blaverisme? S'ha dit que hi van dedicar molt de pressupost...*

—Jo no ho sé, perquè jo no hi vaig estar: jo vaig ser diputat per la coalició UCD, des del Partit Demòcrata Liberal del País Valencià. Quan es va decidir fer un partit de la coalició, jo m'hi vaig negar i vaig anar al grup mixt. Les interioritats d'UCD no me les sé: si hi va haver finançament o no, ho desconec. Ara, la UCD es va apuntar a la maniobra anticatalanista, a falta de missatge polític. Recordem que Emilio Attard va fer una cri-

da als blaveros del Grup d'Acció Valencianista perquè entraren a UCD. UCD hi va contribuir molt, entre altres coses per no quedar-se darrere d'AP, que era qui més propugnava l'anticatalanisme.

—*¿I fins a quin punt hi va contribuir el PSPV-PSOE, esquivant el tema?*

—El gran pecat del PSOE valencià és que, tenint com tenia la majoria en aquells moments, no va fer una tasca d'informació al poble. Tenia els mitjans suficients per a explicar al poble la veritat. El PSOE, i també l'esquerra comunista, actuaven sempre mirant a *Las Provincias*: li tenien por. Ells estan convençuts de la veritat, però no s'atreveixen a explicar-la, per por a la reacció de la dreta. Al punt, que l'Estatut d'Autonomia no és un pacte ni una lluita de vetos, perquè els únics que van vetar coses va ser la dreta. I el PSOE a engolir.

—*¿Encara té aquesta por el PSPV-PSOE?*

—És que el temps passa, i ara el PSPV-PSOE és un Partido Socialista Obrero Español, on el PSPV ha quedat aigualit. És un partit espanyolista i centralista, no tant per por a la dreta sinó per convicció dels que manen de veres a Madrid i Sevilla.

—*¿Creu que l'espanyolisme ha donat a València la batalla que mai no ha pogut donar a Catalunya?*

—No, perquè l'espanyolisme no tenia cap batalla a presentar a València. El blaverisme, desgraciadament, no l'han fet els espanyols, sinó que ha estat creat, alimentat i adoctrinat per uns valencians negats.

—*El nacionalisme de classe ¿ha tingut alguna cosa a veure amb l'actual situació del nacionalisme?*

—Allò eren etiquetes que els nostres nacionalistes d'esquerra, benivolguts per mi i que venien del 60 i el 68, havien de fer. Eren marxistes i l'alliberament de classe passava per l'alliberament nacional, segons deien. És un moviment de frases fetes, tretes del manual, que difícilment podien arrelar entre la classe treballadora del nostre país. Primer, perquè la classe obrera no tenia consciència d'haver estat oprimida nacionalment: en els pocs anys d'escola li havien ensenyat allò de Sagunto, Cádiz, Numancia, Zaragoza i San Marcial, que "somos españoles". I en segon lloc, perquè si no tenia consciència que estava oprimida nacionalment, ¿com anava a buscar el seu alliberament de classe alliberant-se, prèviament, d'una opressió nacional que no sentia?

"El PSOE i el PCE tenien por de *Las Provincias*".

"Nosaltres, els nacionalistes, vam crear un producte per al qual no hi havia clientela".

"No li veig cap futur al nacionalisme al País Valencià".

RAFA GIL

—*¿Això vol dir que si el nacionalisme s'haguera plantejat en uns altres termes la realitat seria distinta?*

—No, el nacionalisme, en qualsevol terme que s'haguera plantejat, no hauria tingut èxit. Com jo dic al llibre, perquè hi haguera un nacionalisme valencià, mitjanament arrelat entre la població, aquesta població hauria de ser reconver-tida, traient-li de sobre el seu nacionalisme espanyol. ¿Com es fa això? No crec que es puga fer sinó des de l'escola. Ja ho deia Carles Salvador. Si els ciutadans valencians, des del primer moment, no saben ni coneixen quin és el seu país, mai no podran estimar-lo ni defensar-lo.

—*O siga, que es va crear abans el producte que la clientela.*

—Sí, sí. Nosaltres, els nacionalistes, vam crear un producte per al qual no hi havia clientela. Crear el producte i la clientela al mateix temps solament és possible si tens uns grans mitjans de comunicació. Nosaltres vam fer al revés

que s'havia fet a Catalunya i Euskadi, on hi havia una consciència nacional. Èrem uns il·luminats i uns voluntaristes.

—*¿Encara és igual?*

—No, no: jo crec que pitjor.

—*Està optimista. ¿I quin futur té el nacionalisme al País Valencià?*

—No en veig cap. Hi ha una cosa: ningú vol ser allò que no se sap què és. Per tant, si no hi ha una consciència arrelada de nacionalisme, ningú no voldrà ser nacionalista valencià. ¿Com s'hauria d'aconseguir? Hi ha un camí: l'escola. Si a un xiquet no li ensenyen a l'escola la seua història i què és el seu país, mai podrà sentir-se'n membre. Sempre s'identificarà amb Viriato, Numància...

—*Ara la formació està en mans de gent que no fa tant es proclamava...*

—El senyor Xavier Paniagua, com jo ressenye al llibre, deia l'any 77 que un vertader ensenyament ha de ser aquell que arrela els xiquets al país. Això deia. I deia que els partits democràtics que no

feren això és que no feien el que havien de fer. I el partit democràtic que avui governa és el del senyor Paniagua: que ho pose en marxa.

—*Abans m'explicava que determinats canvis responien al ressentiment. ¿A què responen els canvis d'ex-militants nacionalistes, ubicats ara en partits que no ho són?*

—Jo sóc molt respectuós amb el que cada persona decideisca pel seu benefici propi i el de la seua família. La gent ha de viure, guanyar uns duros i alimentar famílies. Els comprenc. No és igual militar en un partit inviable que militar en l'esquerra aquesta que ara té iots i vist en les millors botigues de València.

—*¿Aquella que l'acusava a vostè de burgès?*

—Sí, sí, aquella. Ells anaven a salvar la classe treballadora, i ara van a les millors botigues de València a comprar-se roba. El que passa és que els que ells anomenaven burgesos, hem tingut sastre i no hem anat a les botigues del *prêt-à-porter*. Jo no he comprès aquella obsessió dels esquerrans de manual per vestir desastrosament per tal de donar una imatge de *progressisme*. El 1977 vaig visitar Bolonya, invitat pel PC, i em vaig trobar un alcalde elegantment vestit i amb la sensació que s'havia dutxat. I era comunista. Mai no he entès per què l'esquerranisme era incompatible amb el sabó i la higiene. Si més no, aquest era el missatge d'aquells esquerrans dels anys del franquisme i la transició. Ara ja es visten en *boutiques* i compren aigua de colònia. Això que hem guanyat

—*¿La tercera via on condueix?*

—Enlloc. Entropessa amb la paret. No és pot casar la racionalitat amb la irracionalitat: és un matrimoni impossible.

—*¿Som pocs però ben barallats?*

—Som pocs però ben barallats. Hi ha hagut baralles, políticament, entre els nacionalistes, però quan som pocs, com diuen els castellans, *cuando no hay harina todo es mohina*.

—*¿Vostè ha descartat tornar a la política activa?*

—Totalment. Jo hauria pogut tornar des d'altres opcions espanyoles: hauria pogut, per posar un cas, ser senador pel PSOE en la legislatura del 82. Però no m'hi imagine.

—*Burguera, ¿per a quan la segona part de les seues memòries?*

—¿Deixa'm descansar! D'ací any i mig: un any per escriure'l i mig per corregir-lo.

Miquel Alberola

Les properes municipals, nova prova de resistència

Alcaldes a l'esquerra del PSOE

Encara hi ha alcaldes a l'esquerra del PSOE i ajuntaments on manen els comunistes (d'Iniciativa, d'Esquerra Unida i, fins i tot, un del PTE de Carrillo). Les properes municipals seran un esforç de resistència i de tornar a guanyar davant l'aparell del partit que governa l'estat.

Vicent Zaragoza i Joaquín Masmano.

ARXIU

Les eleccions municipals són ben diferents de les autonòmiques o legislatives. En les primeres mana la personalitat de cada cap de llista i, si ha repetit, l'eficàcia de la gestió.

Per això no és difícil trobar alcaldes de partit que a les autonòmiques o a les generals són molt menys votats. Al País Valencià, la Vall d'Uixó i Bunyol en són dos exemples clars.

VALL D'UIXÓ

La Vall d'Uixó, amb la seva important indústria del calcer, té des de les primeres municipals democràtiques, les del 1979, Vicent Zaragoza com a alcalde. Antic treballador del sector predominant al seu poble, jubilat anticipadament, ha fet els 61 anys i ja té quatre nés.

El 87 va resultar elegit amb les sigles del PTE de Santiago Carrillo. Des d'aleshores, ha intentat un govern municipal on tots estiguessin representats. El PSPV-PSOE mai no ha volgut fer part de la comissió de govern. Després, la van deixar EU, CDS i PP. Ara com ara, s'ha arribat a un acord, sense dubte sorprenent, i governen plegats PTE i PP. La distribució dels 21 regidors és la següent: 7 del PTE, 5 del PSPV-PSOE, altres tants del PP, 2 del CDS i dos d'Esquerra Unida.

Segons manifestacions de Vicent Zaragoza, sempre ha preferit una entesa amb l'esquerra, però això no ha estat possible. Davant el proper compromís electoral, i malgrat que el conviden a presentar-se, la seva intenció inicial és no repetir, i no per una qüestió de partit (després de la incorporació de Carrillo al PSOE), sinó per raons personals, que ja

són dotze anys de mandat i *pesen*.

BUNYOL

Bunyol, cap de comarca valenciana i feu comunista tradicional, ha tingut també el mateix alcalde des del 79 Joaquín Masmano, d'Esquerra Unida, va accedir al càrrec molt jove (ara té 37 anys). És titulat en ciències empresarials i treballava a la principal empresa del poble: Valenciana de Cementos. De les altres legislatures, una vegada ha tingut majoria absoluta; en la primera i l'actual ha gaudit de majoria relativa (sis regidors de tretze, per 5 del PSOE i un —respectivament— del PP i els republicans d'ARDE).

Malgrat la seva joventut no repetirà. Sona per a les Corts valencianes. Estan buscant substitut entre els 400 afiliats de l'EU local i no es creu que hi hagi problema per al seu successor.

MOGUDA A SANTA PERPÈTUA

Fa molt poques setmanes, tot i la proximitat de les noves eleccions, la moció de censura i relleu de l'alcalde de Santa Perpètua de Mogoda (el Vallès) ha estat l'exemple clar de l'interès socialista per copar també els ajuntaments.

Els 17 regidors estan repartits entre Iniciativa per Catalunya (7) Convergència (6) i el PSC-PSOE (4). Hi era alcalde Pere Bufí, del primer dels grups esmentats. Però una moció de censura ha implicat el seu relleu pel socialista Albert Llauredó,

suport majoritari davant les urnes, quan arribi la primavera.

BARCELONA METROPOLITANA: EL PRAT

Segons ens deia Lluís Hernández, alcalde de Santa Coloma de Gramenet, els socialistes tenen un interès encara major per conquerir els ajuntaments de "punta i punta de l'àrea metropolitana de Barcelona, el Prat i Santa Coloma, per tal de dominar-la completament i fer de contrapoder al partit de Jordi Pujol i a la Generali-

ampliació i indret que havien estat vistos amb bons ulls per la Fira, pel poble, i per la Generalitat, organisme competent en la matèria. Sembla que es tracta de traure al candidat d'Iniciativa un bon argument per a la campanya.

SANTA COLOMA, PARADIGMA

Santa Coloma de Gramenet és, potser, el paradigma de les poblacions catalanes amb alcalde d'esquerra. Lluís Hernández i el seu grup gaudeixen de majoria, que una vegada ha estat absoluta i, la resta,

Antoni Farrés i Lluís Hernández.

AVUI/JORDI MORERA

abans primer tinent d'alcalde com a conseqüència dels pactes municipals d'esquerra.

Llauredó ha rebut els vots del grup de Convergència, tot i que l'executiva nacional del partit de Pujol s'havia oposat expressament a aquest suport als socialistes.

FARRÉS I SABADELL

El carisma personal d'Antoni Farrés, elegit sempre per majoria absoluta des de 1979, manté Iniciativa (abans el PSUC) al cap del govern municipal de la ciutat vallesana.

Farrés és vice-president de la Federació de Municipis de Catalunya, membre del Comitè Central del PSUC, advocat laboralista i fundador de Comissions Obreres a Sabadell, estudiós, assagista i amb una gestió municipal reconeguda generalment, que ara com ara sembla donar-li el

tat". Ara com ara, però, no ho han aconseguit.

Al Prat, des de 1981 hi és Alcalde Lluís Tejedor, que dels 25 regidors, en tenia 12 el 1987. Ha conegut la deserció d'un *trànsfuga* que ara figura com a independent.

Aquest enginyer tècnic de 38 anys governa en solitari amb el seu grup, malgrat les dificultats. A l'oposició, vuit representants del PSC-PSOE, 4 de CiU, l'esmentat *independent* i un més del PP.

Fins ara, Tejedor era l'únic candidat per a les properes eleccions locals que havia presentat la seva candidatura en aquesta població de 63.052 habitants.

El Ministeri de Transports de Barriónuevo es va oposar a l'ampliació de la Fira de Mostres de Barcelona en terrenys del Prat, al·legant que són necessaris per a una futura ampliació de l'aeroport (no la imminent, de cara als Jocs Olímpics),

relativa. Ara com ara té 13 regidors, per 12 del PSC-PSOE i dos de CIU.

Recorda i fa autocrítica de la vegada que va assolir la majoria absoluta, perquè van caure en la prepotència i es mostra orgullós de tenir un govern municipal de consens on totes tres forces polítiques estan representades, encara que dels dotze socialistes no acostumen a participar més que nou, i no sempre.

Ara torna a presentar-se, confiat en el prestigi acumulat i malgrat l'interès de la seva principal adversària, la socialista Manuela de Madre.

El cas és que a Santa Coloma —i Hernández ho atribueix a la televisió— els socialistes trauren el 70 per cent dels vots en les eleccions generals o autonòmiques, però queden clarament endarrerits a les municipals.

Robert Petit

Lluís Tejedor.

DOMENEC FERNAN-

Lluís Hernández: de la revolta a l'alcaldia

Vaig venir a fer de capellà i vaig assumir unes funcions que no havia pensat mai que assumiria. Vaig entrar d'alcalde amb els cabells rossos i en sortiré amb els cabells blancs", ens diu Lluís Hernández, l'alcalde de Santa Coloma de Gramenet, representant d'Iniciativa per Catalunya.

Allà pel començament dels setanta, en ple franquisme, Lluís Hernández va ser enviat al barri marginal de les Oliveres, al vessat d'una muntanya, a Santa Coloma. Un barri fruit de l'especulació on anaven a viure unes quatre mil persones que només tenien els habitatges, però cap servei, ni escola, ni pavimentació, ni llum... Llavors, el rector va començar "un treball de conscienciació, perquè la gent es revoltés". I la revolta, esgotades les gestions amb les autoritats, va esclatar. I Santa Coloma "era una olla a pressió; sempre teníem aquí la

Guàrdia Civil de Sabadell o la Policia Armada de la Verneda, per reprimir les manifestacions".

"Amb la democràcia, la gent, els meus amics, la majoria dels quals pertanyien al PSUC, em demanen que encapçali la candidatura i quina és la nostra sorpresa quan sortim guanyadors", això explica l'alcalde d'aquella convocatòria del 79, des de la qual, ininterrompudament i sempre per subsidiaritat, ha dirigit el govern municipal.

A Santa Coloma s'amunteguen 135.000 persones en cinc quilòmetres quadrats, a més de dos de "muntanya pelada" (el pare de Sant Mateu). És una ciutat molt maltractada, amb la renda per càpita més baixa de tot Catalunya. Amb un pressupost municipal de 4.800 milions, "no hi ha massa coses per discutir i sí moltes per fer". Per això calen "ajuts extraordinaris". "Les conselleries de la

Generalitat són generoses amb Santa Coloma. També hem recorregut al senyor Borrell, ja que la Llei de Finançament de les Hisendes Locals contempla això, però no ens ha donat audiència, malgrat que li hem enviat un seguit de cartes".

Les properes seran unes eleccions *dures*. La socialista Manuela de Madre serà la principal adversària. Diu haver deixat l'executiva socialista per dedicar-se exclusivament a Santa Coloma. Encara que l'alcalde afirma, "per informar, no per desqualificar", que, en realitat, ha estat separada de la secretaria de la Dona per haver fet una gestió dolenta i per haver-ho demanat les seves companyes mateixes. I té els seus dubtes que la senyora de Madre i el PSC puguin guanyar: "L'altra vegada ja van posar tota la carn a la graella i van sortir socarrimats. Va venir el vice-president del govern, l'esposa del president, l'alcalde de

Madrid -Tierno-, el de Barcelona... no crec que ara torni a succeir el mateix. I si no es guanyés, tampoc no passaria res".

Una altra dificultat venia de l'Arquebisbat. El nou arquebisbe, Ricard Maria Carles, es va mostrar contrari a la continuïtat d'Hernández com a alcalde. Els darrers dies, però, més enllà del Dret Canònic que prohibeix expressament a tots el preveres i bisbes ocupar càrrecs polítics, el bisbe, segons l'alcalde, "respecta la meua decisió, presa molts anys enrere. El cas està solucionat. Tinc el respecte i una admiració vergonyant -que no la pot manifestar- del meu arquebisbe. A més, serà l'última vegada, perquè, si sóc elegit quatre anys d'alcalde, ja és bastant. L'any 79 vaig entrar amb els cabells rossos i sortiré amb el cabells blancs i quasibé calb".

R. Petit

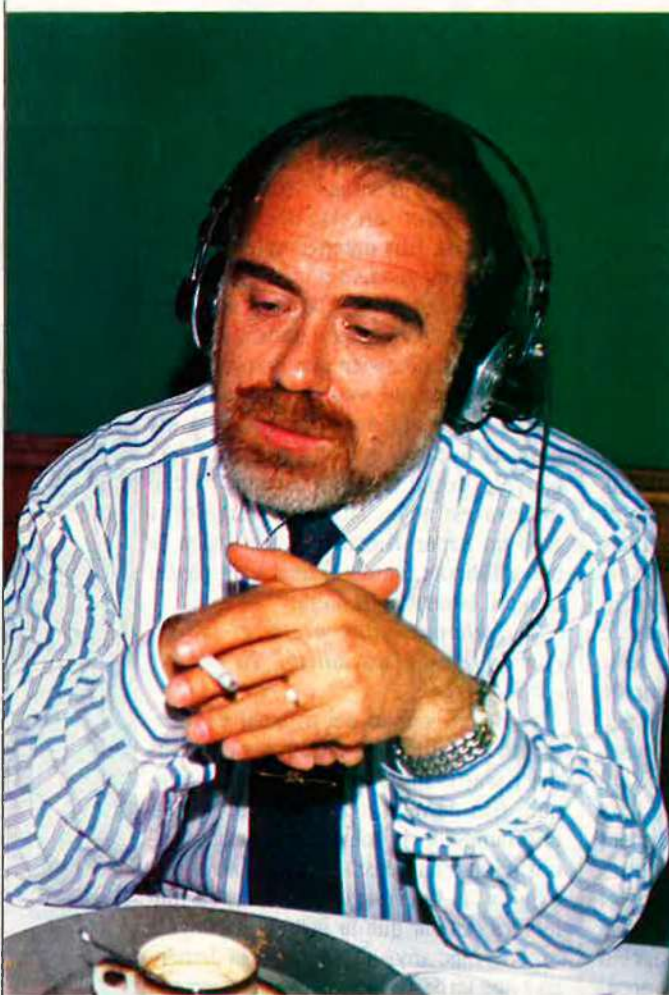
Congrés internacional, però no tant

L'absència de la majoria dels convidats i els vetos imposats pels organitzadors a EL TEMPS i *El País* han convertit el que hauria d'haver estat un Congrés Internacional de Periodisme en una reunió esquifida i més aviat descafeïnada.

Durant la setmana passada, va tenir lloc a València el Congrés Internacional de Periodistes organitzat per commemorar els dos-cents anys de la primera sortida del *Diario de Valencia*. El Congrés va quedar seriosament descafeïnat a causa de la manca d'assistència d'alguns dels professionals que figuraven en el programa. Ni l'escriptor alemany Günter Grass, ni l'ex-director del diari francès *Le Monde*, ni el director del rotatiu madrileny *El Sol* hi van fer acte de presència. A aquestes absències, cal afegir-hi les imposades pels organitzadors dels debats, que van excloure el diari *El País*, ja que, segons uns dels organitzadors "es tracta d'un mitjà estatal", i EL TEMPS. A preguntes del públic assistent a la taula rodona "Ser periodista en la Comunidad Valenciana" sobre perquè no hi havia cap representat d'aquest setmanari, el moderador va declarar que "els assistents al debat eren prou representatius de la premsa valenciana actual." L'altre gran absent del debat va ser el representant de *Las Provincias*, diari que sí que estava invitat a l'acte, però que no va assistir-hi.

L'absència de públic als actes programats va contribuir també a deslluir el Congrés. La gran majoria dels assistents eren estudiants de periodisme del CEU San Pablo, que va obligar els seus alumnes a assistir a totes les jornades del Congrés.

Una de les ponències més rellevants va ser la presentada per Vicent Franch i Ferrer, professor de ciència política i

Vicent Franch.

HAFA GIL

dret constitucional. Sota el títol de "Premsa i nacionalisme valencià", Vicent Franch va fer una exposició sobre l'actitud dels diferents mitjans escrits davant el fenomen nacionalista en el període que va des de la mort de Franco fins als nostres dies: "En saber-se els graus de preferència de l'electorat valencià i corroborar-se la tendència en posteriors eleccions (municipals i generals de 1979), la instrumentalitza-

ció del referent nacionalista passà a ser obsessiva, diàfana i militant, almenys en el cas de *Las Provincias*, fins al punt que arribarà a protagonitzar tot sol el paper vigilant de totes les manifestacions polítiques o culturals que traduïen, per activa o per passiva, concommitàncies amb els mites abstractes del nacionalisme democràtic, fóra o no de conviccions polítiques catalanes".

En la seva conclusió, Vicent

Franch va declarar: "Però no és menys cert que la manca de convergència dels moviments emergents a les acaballes del franquisme, i la pròpia feblesa dels sectors socials que sustenten projectes nacionalistes o autonomistes, impediran la creació de mitjans de comunicació diaris capaços de frenar la influència dels instrumentalitzadors i obligaran, finalment, les forces ininterrompudament hegemòniques d'esquerra, especialment el PSVP-PSOE, a renunciar a la bel·ligerència activa dels primers temps i a refugiar-se en un pragmatisme poregós farcit d'implícacions que, malgrat tot, no ha pogut evitar el creixement del bloc detractor (...) La difusió, primer, de les emissions de TV3 al País Valencià, l'alineament de quatre dels sis diaris en el pragmatisme autonomista no hostil a les realitzacions culturals dels sectors que tenien com a projecte la reintegració/construcció de la nació catalana, i la posada en marxa de la televisió i ràdio públiques valencianes (tot i que amb el baldó d'haver entorpit la recepció normal de TV3), potser faran que, finalment, es trobin les fórmules d'acostament que permeten el debat que la transició evità i la normalitat fa imprescindible. La premsa, en definitiva, més que cap altra instància, és ara i ací el marc escaient per a la represa."

El Congrés va ser clos en castellà (se suposa que perquè era "internacional") pel conseller de Cultura de la Generalitat valenciana.

Vicent Ferrando

EL TEMPS parla amb Pere Bascompte

"No m'extradiran"

Quasi set anys després de la seva arribada a Pesillà de la Ribera (Rosselló), el refugiat independentista Pere Bascompte va tornar a comparèixer, dijous passat, davant la justícia francesa en un sorprenent judici. El destí del refugiat no es decidirà fins al 24 de gener.

Després de passar per la Cambra d'Acusació de Montpellier, Pere Bascompte ha d'esperar que el tribunal francès es pronunciï definitivament, sense gaire marge de maniobra, a favor o en contra de l'extradició. El judici fou breu i sorprenent, en el qual el mateix procurador general (fiscal) va desestimar el govern espanyol i la seva demanda.

A més d'unes dues-centes persones que hi acudiren en autocars provinents de Barcelona, Manresa i Perpinyà, també foren presents a la vista els diputats autonòmics Jaume Nualart (IC) i Celestino Sánchez (PCC), una delegació d'ERC i una del Col·legi d'Advocats de Barcelona. Cap d'ells, però, no va tenir l'oportunitat de testimoniar a favor de Pere Bascompte en una sessió llampec on el mateix procurador general, trencant amb la seva imatge d'*acusador d'ofici*, va defensar la tesi del no a l'extradició amb una crítica al procediment del govern espanyol per exigir el lliurament del refugiat. L'advocat defensor, el rossellonès Enric Vilanova, va limitar-se aleshores a manifestar la seva satisfacció pel fet que l'acusació assumís els arguments exposats en aquella mateixa sala el febrer del 1989, abans que el tribunal aixequés la sessió anunciant la seva decisió definitiva per al proper 24 de gener.

—Pere Bascompte, ¿a què corresponia exactament l'audiència del 6 de desembre a la Cambra d'Acusació?

—Era el seguiment del judici que ja s'havia iniciat fa un any i mig, quan el tribunal de Montpellier va ajornar la decisió sobre la meua extradició i em va deixar en llibertat tot esperant que el govern espanyol acabés d'aclarir alguns punts que no havia precisat en el dossier. Ara fa unes poques setmanes va rebre la resposta, i a partir d'aquí la cambra

d'acusació seguia el mateix sumari.

—¿Quins motius al·legava el govern espanyol per a demanar l'extradició?

—Els motius són els mateixos que ja s'havien vist. Ells diuen simplement que tinc una pena pendent a complir, perquè em van alliberar quan portava dos anys de presó i encara me'n faltaven set.

En el fons, demanen que França els esmeni un error que van cometre ells mateixos i que mai han confessat en els dossiers que han enviat a la justícia espanyola. Jo no em vaig escapar de cap manera estranya, sinó que vaig sortir amb un paper oficial que acreditava la meua llibertat, i amb el qual vaig passar tranquil·lament la frontera.

—Tothom ha interpretat el judici com un refús a l'extradició. ¿Es ben bé així?

—Bé, si l'opinió del tribunal es fonamenta únicament en els termes exposats pel fiscal i la defensa, estic molt tranquil, han de refusar l'extradició. Segons el procurador, la meua pena ja ha prescrit perquè han passat els cinc anys que exigeix la llei francesa. A més, ell mateix va criticar que la justícia espanyola esperés cinc anys abans de fer la demanda i que tardessin dos anys més a aportar els complements que es demanaven. Tot plegat, amb les omissions i les mentides, dona una imatge de poca seriositat davant la justícia francesa. Els diputats catalans volien dir que el cas depassava l'estricta procediment jurídic i esdevenia una acció de venjança del govern espanyol.

Ara bé, el tribunal no deixa de ser independent i pot declarar-se si vol a favor de l'extradició. Si fos així, la decisió final passaria a mans del govern francès, i esdevindria una determinació clarament política.

—Ha demanat el dret d'asil a l'estat francès?

—El vaig demanar quan vaig arribar

aquí, l'any 84, i des d'aleshores, malgrat que he hagut de passar per diferents organismes habilitats per decidir-ho, segueixo amb una demanda d'asil que en aquests moments es troba al consell d'estat, que és qui ho haurà de decidir. Amb això, crec que el fet que el meu cas pot ser encara represaliat dins l'estat espanyol pot ser un argument de pes perquè finalment se'm doni el dret d'asil.

—*L'any passat, en les mateixes circumstàncies, es trobava a la presó. ¿Per què creu que no l'han tornat a de-*

tenir, corrent el risc de veure'l fugir?

—Jo tenia molt clar que no m'escaparia. I l'actitud de la justícia potser ha canviat en veure la reacció massiva de solidaritat que va engendrar el meu empresonament, no només dels catalans sinó també del món polític, associatiu i sindical francès. És curiós perquè enguany he rebut ajut fins i tot dels Foyers Leó Lagrange, que depenen del Partit Socialista, o del conseller Pierre Esteve, del mateix partit.

De totes maneres, per poc que ho com-

provessin sabien que seguia fent vida normal i que si m'hagués volgut escapar ja fa set anys que ho podia haver fet.

—*¿Aquesta "vida normal", en quines condicions legals?*

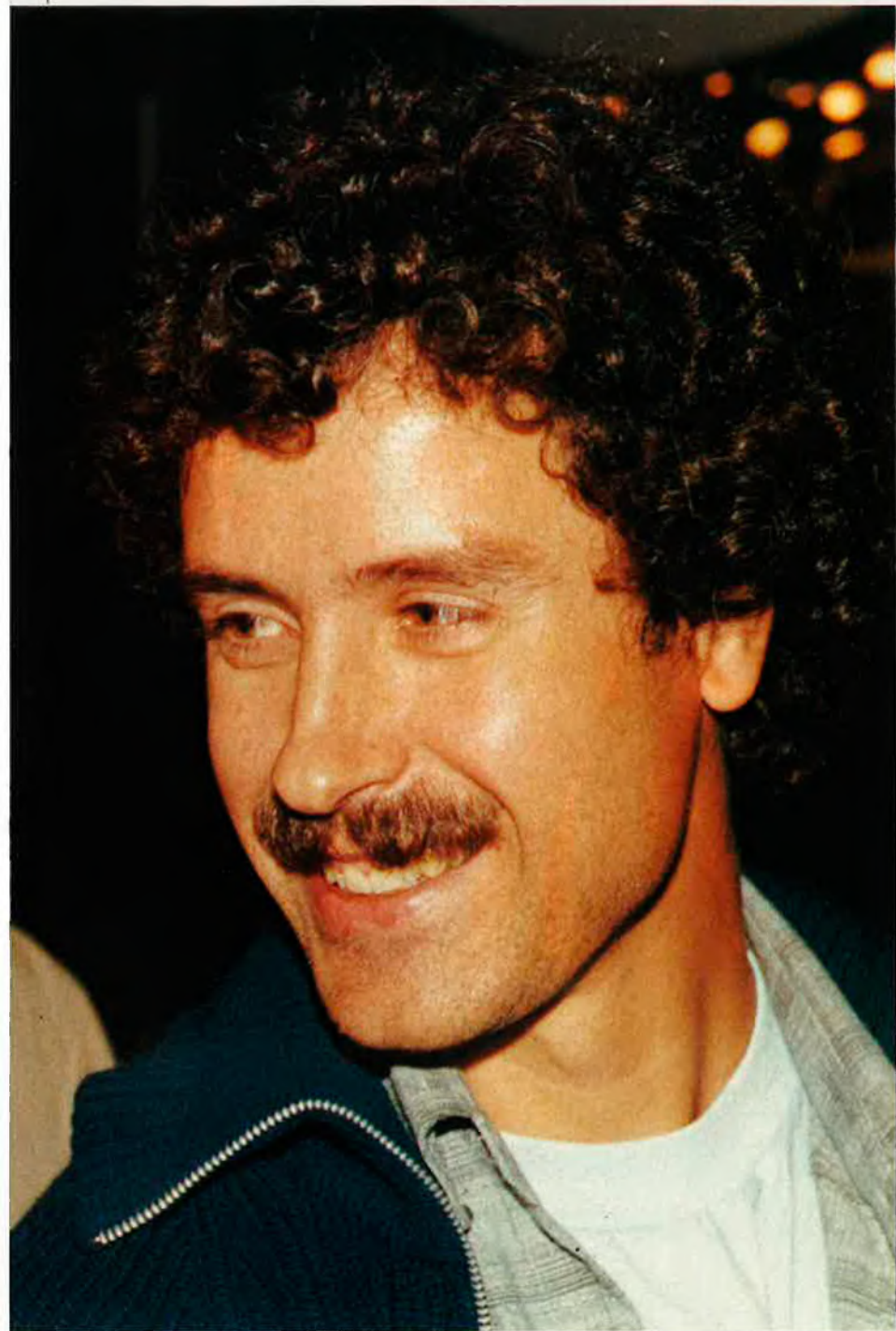
—Des de fa dos anys tinc un permís de residència que he de fer renovar cada mes a la Prefectura. Però des d'aquell moment em van retirar la carta de treball, el dret a la seguretat social o a l'atur. També m'he quedat sense permís de conduir. És a dir, que tinc únicament i exclusiva dret a residència, però sense poder guanyar-me legalment la vida o estar malalt. A part de l'expulsió, no hi ha situació més precària que aquesta. És realment una pena substitutòria. Fa set anys que visc aquí, però a efectes legals representa que només fa un mes. Cada més *acabo d'arribar* i el judici de Montpellier, de moment, no modifica res d'això.

—*Deu anys després de la condemna per haver disparat un tret a la cama de Jiménez Losantos, ¿no prescriu la pena també a l'estat espanyol?*

—Efectivament, per a la justícia espanyola la prescripció intervé deu anys després, però alerta, a comptar de la darrera intervenció legal. És a dir que ara torna a començar el compte des de zero. Si d'aquí a nou anys tornen a demanar una extradició o qualsevol altra cosa, es torna a comptar des de zero. Així, puc arribar als setanta anys sense poder tornar a la meua comarca. És una altra contradicció del dret francès.

—*Parlava abans del suport d'organitzacions franceses properes al Partit Socialista. ¿Com no es dona el mateix a l'estat espanyol?*

—Les organitzacions espanyoles tenen una posició opressiva envers Catalunya. Els francesos, en canvi, només es plantegen els problemes d'ètica democràtica, molt més arrelats en la seva cultura política que no en l'espanyola. Tots sabem que a alguns partits espanyols hi ha antics buròcrates i fermes militants franquistes vestits de demòcrates. A França, els seguidors de Pétain van ser jutjats immediatament després de la instauració de la cinquena república. Són dues cultures polítiques diferents. L'any passat la Confederació Francesa de Treballadors (CFDT) va adreçar-se a la seva homòloga, la UGT, per demanar-li una presa de posició a favor meu. Per als francesos era una gestió normal, no contestaren.

Naix Nacionalistes de Mallorca

El X Congrés del Partit Socialista de Mallorca, celebrat recentment a Palma, ha significat la renúncia al marxisme i l'enfortiment del component nacionalista del partit.

Mateu Morro i Marcé.

XESC AMENGUAL

El Congrés dels nacionalistes d'esquerra ha significat, amb els canvis terminològics —serà a partir d'ara PSM-Nacionalistes de Mallorca— i la desaparició del marxisme, la creació d'una clara oferta electoral de tipus nacionalista que haurà de lluitar per fer-se amb el vot nacionalista després de la pràctica desaparició d'Unió Mallorquina i l'aparició d'una nova oferta com és Covengència Balear.

MATEU MORRO, REELEGIT

Mateu Morro i Marcé, actual batlle de l'Ajuntament de Santa Maria, fou reelegit com a secretari general del PSM, encapçalant una única llista, pactada entre els diversos sectors del partit. A pesar de l'acord final, el cert és que a última hora sorgiren discrepàncies fruit del que Morro anomena "les eternes lluites entre el nacionalisme i el socialisme del PSM". A la fi, emperò, s'arribà a un acord i la llista fou única.

Segons les tesis vencedores

el PSM es defineix a partir d'ara "com a partit mallorquí, nacionalista, ecologista, socialista i democràtic que assumeix les fonts fonamentals del socialisme democràtic i de la tradició nacionalista autòctona com a mètode d'anàlisi i de transformació de la realitat".

PACTES DIFÍCILS

En declaracions fetes a EL TEMPS immediatament després del Congrés, el secretari general, Mateu Morro, assegurà que l'hipotètic pacte amb l'altre partit nacionalista, Convergència Balear, està pràcticament descartat perquè es donen diferències força importants. "Nosaltres constatarem unes grans diferències amb Convergència Balear, sobretot amb els temes d'ordenació urbanística".

Interrogat sobre la postura del PSM davant la possibilitat d'un pacte post-electoral de centre-nacionalista-esquerra per a desbancar la dreta del govern, Morro mostrà la deci-

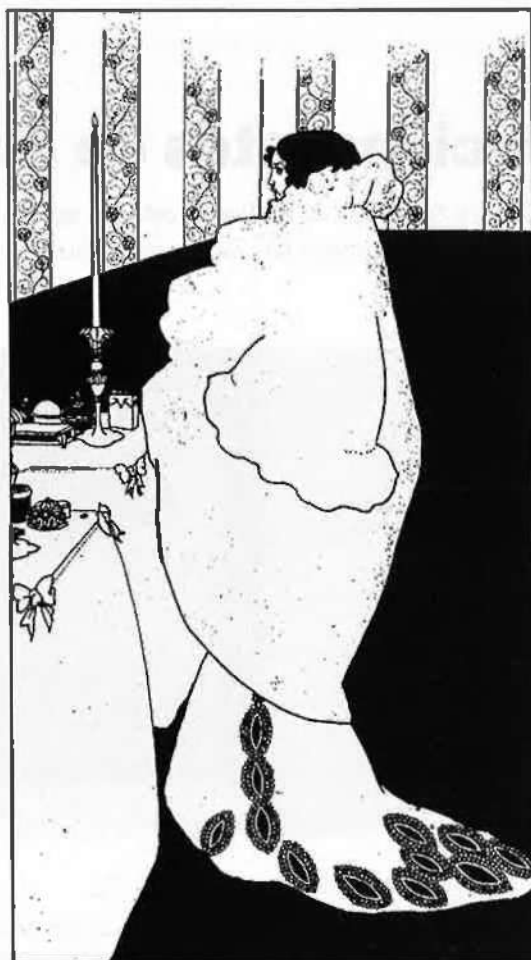
da intenció de fer valer els eixos programàtics aprovats pel congrés. "Per a formar un govern amb nosaltres s'ha d'atendre a una sèrie de punts bàsics com són la reforma de l'estat, l'assumpció de més competències, un pla de reconversió hotelera finançat per la CEE i l'estat, un pla quadriennal d'inversions en infraestructura, una moratòria de construcció de noves places i zones hoteleres, una nova petició per a fer valer l'acord del Parlament Balear sobre la declaració de Cabrera com a Parc Nacional, el finançament estatal de la normalització lingüística i l'oficialitat del català a l'administració perifèrica".

RECANVI DE NOMS

Una de les característiques del Congrés, pel que fa als noms propis, ha estat l'allunyament de Sebastià Serra de l'executiva del partit. A pesar que el congrés no s'ocupà de llistes electorals —que es deixen per a una assemblea que

probablement se celebrarà durant el gener o febrer pròxim— el cert és que entre molts militants es comentava l'allunyament de Serra que coincideix amb el desig, expressat en diverses ocasions, de retirar-se progressivament de la política. Una intenció que el podria dur a renunciar a presentar-se a les pròximes eleccions. Entre els nous noms que poden ser importants dins del nacionalisme mallorquí els propers mesos, hi ha el de Pere Sampol —actual regidor del PSM a l'Ajuntament de Montuiri— i que fou elegit vice-secretari general del PSM. Segons diverses fonts del partit la importància de Sampol es veuria sensiblement augmentada si Morro dimetís per dedicar-se a les tasques de batlle de Santa Maria, cosa que podria ocórrer a principis d'any. A més, s'especula que Sampol podria ocupar un dels dos primers números de la llista del PSM al Parlament Balear a les pròximes eleccions de maig del 91.

Miquel Payeras

LA TRAVIATA

DE GIUSEPPE VERDI

DIRECCIÓ D'ESCENA:
NURIA ESPERT

DIRECCIÓ MUSICAL:
MANUEL GALDUF

ORQUESTRA DE VALÈNCIA I COR DE VALÈNCIA

Producció del Teatro Lírico Nacional "La Zarzuela" i Scottish Opera
Música 92 amb la col·laboració tècnica de l'Àrea de Música de l'IVAECM

13 i 15 DE DESEMBRE DE 1990

¿Qui dóna més per la Ribera?

La sentència del *cas Tous*, que només reconeix el dret a cobrar indemnitzacions a 4.700 dels afectats, ha provocat tot un seguit de declaracions polítiques. Amb les eleccions municipals l'any que ve, ningú vol ser *el dolent*.

Les reaccions davant la sentència de l'anomenat *cas Tous* mostraven dues cares ben oposades: per una banda, hi havia l'alegria de tots els afectats en comprovar que l'estat era declarat responsable subsidiari de la catàstrofe; per l'altra, l'estupor de la gran majoria en saber que només tenien dret a cobrar aquells que havien seguit l'acusació particular.

La sentència censava uns 24.000 afectats, però només reconeixia el dret a cobrar a 4.700. La resta haurà d'encetar ara un procés per via civil. Però, a més d'aquests 19.000 descontents, el recull inicial de cartilles, sumades poble a poble, arriba a 32.000, o siga 8.000 més.

Des del primer moment les

autoritats socialistes recomanaren calma i s'apressaren a manifestar que tothom cobraria. La realitat legal és ben diferent. Ara per ara, aquells que ja tenen reconegut el dret a cobrar no veuran els diners abans d'un any i mig perquè el mateix estat, al cap i a la fi dirigit pel govern socialista, ha interposat un recurs, i per a la resta no serà possible iniciar la via civil abans de dos anys.

Precisament aquesta impossibilitat de tenir els diners després d'haver esperat més de vuit anys, ha estat la raó que ha provocat que els veïns d'Antella tractaren de paritzar la reconstrucció de la presa de Tous. Sense cap poder davant de les forces enviades pel delegat del govern, Francisco Granados, el seu representant,

Vicent Frigol, manifestava a EL TEMPS: "No volem esperar més, ¿per a què començar un altre procés ara, després de vuit anys? Menys paraules i polítiques i més accions concretes".

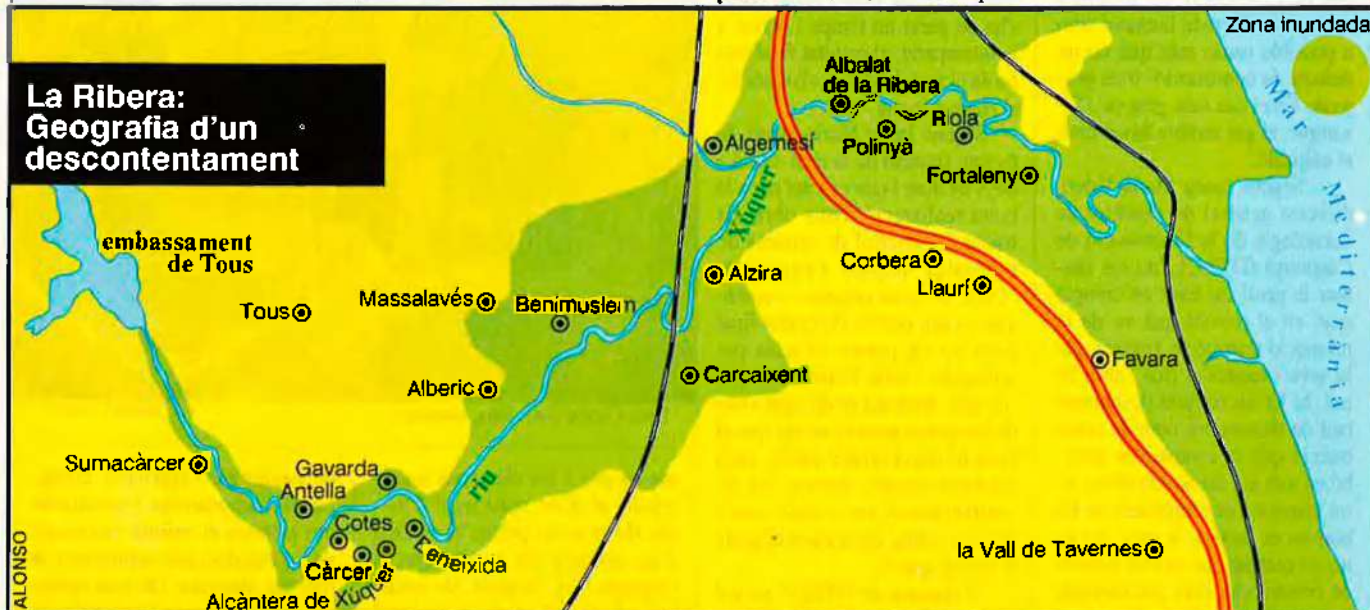
El PSOE recomanà en molts pobles als afectats que esperaren l'acció del fiscal, que seria prou per a fer-los cobrar. L'alcalde d'Alzira, Francesc Blasco, va dir més d'una vegada que no calia iniciar accions particulars i va desqualificar Xavier Sierra, el principal advocat de les associacions privades AFIVA-APEMEVA, que, com a mínim ha aconseguit el dret de cobrar per als seus afiliats.

Amb les eleccions municipals tan a prop, el PSOE, que ocupa l'alcaldia en 18 dels 23 pobles afectats, té més a per-

dre que ningú. Sabent-ho, el conseller Emèrit Bono, obre unes oficines d'ajuda al damnificat i la fiscalia del tribunal suprem de justícia de València interposa un recurs de cassació. Unió Valenciana que havia quedat una mica en l'ombra, apareix de sobte quan el seu diputat autonòmic Filiberto Crespo s'encarrega de gestionar l'alliberament dels detinguts en les manifestacions d'Antella; tots amb els afectats. I l'aparició final: el passat dia trenta, el PSOE fa entrar en l'escena el seu pesant, Alfonso Guerra, que manifesta que "tots cobraran". Així les coses, amb la pantalla de la discussió política, les eleccions arribaran a la Ribera l'any que ve; els diners, no se sap.

Jordi Sebastià

La Ribera: Geografia d'un descontentament

Nombre de cartilles de damnificat emeses per cada ajuntament:

Càrcer 700	Polinyà 1.236	Algemesí 6.466	Cotes 151	La Vall de Tavernes 1.500
Benimuslem 150	Alberic 1.114	Carcaixent 5.356	Massalavés 278	
Albalat 600	Gavarda 498	Sumacàrcer 400	Corbera 700	
Llaúri 500	Beneixida 110	Antella 460	Tous 25	
Alcàntera del Xúquer 502	Riola 676	Fortaleny 420	Alzira 10.081	

Ciutat esfondrada

Aquesta darrera setmana el ciutadà de Barcelona ha patit la lleu sensació que la ciutat s'ensorrava. Primer va ser l'esfondrament de la Rambla Prim en un tram de 80 metres i en una profunditat de 50 centímetres. L'obra havia estat inaugurada feia poc i era la primera fase d'un nou passeig de més de dos quilòmetres que unirà el districte de Sant Andreu amb el mar. Per una altra banda, la caiguda d'un fals sostre d'una nova terminal en construcció a l'aeroport del Prat va causar un total de 6 ferits. Aquesta terminal s'havia d'inaugurar el proper dia 22.

Però el fet més dramàtic va succeir dimecres quan un edifici de 5 plantes, a l'Eixample, es va ensorrar en dos segons després d'una forta explosió. Balanç: 3 morts i més de 40 ferits. En la memòria encara estava fresc el record de l'esfondrament sobtat d'un edifici al Turó de la Peira, que va causar un mort fa només dues setmanes.

Si alguna cosa no tenen en comú aquests accidents és la causa. A la Rambla Prim es va construir un col·lector sobre una antiga construcció sense prendre probablement totes les precaucions. Pel que fa a l'aeroport, els informes assenyalen l'errada humana com a possible causa més que no un defecte de construcció o de projecte. En el cas més greu de l'Eixample, el gas sembla haver estat el culpable.

Segons Josep Maria Valeri, director general de l'Institut de Tecnologia de la Construcció de Catalunya (ITELC), "no cal alarmar la gent; cal tenir en compte que, en el procés que va de la promoció al projecte passant per la seva execució i fins l'obra final, hi ha un conjunt de normes tant de dimensions com de construcció que es compleixen gairebé en tots els casos. Dit d'una altra manera: l'incompliment de les normes és mínim. A més, cal tenir en compte que moltes normes de construcció, com per exemple les resistències de materials, són ensenyaments bàsics a les facultats d'arquitectura i enginyeria".

No obstant això, Josep Maria Valeri creu que és falsa la creença popular que associa automàticament norma a seguretat. "Cal

pensar —diu— que les normes de construcció, si més no a Europa, van començar després de la segona guerra mundial. Abans, la construcció es basava en l'experiència acumulada i el *savoir faire* i a països com Anglaterra continua sent així i no hi cauen més cases que aquí. A més, les normes no són res més que la fixació dels usos i costums d'un temps determinat".

De fet hi ha altres factors que incideixen en una obra. La qualitat final no és més que la suma de

han fet el seu cicle". El senyor Valeri opina que els darrers incidents responen a causes ben diferents i que voler buscar una seguretat ideal a la qual mai no arribarem: "Ens duria a situacions absurdes com les de fer estudis previs durant 10 anys abans d'aixecar qualsevol edifici".

Albert Punsola

Primer sondeig pre-electoral

Quan faltin escassament sis

ria absoluta que és de 14 regidors (el total és de 27). El segon partit més votat seria el Partit Socialista de les Illes Balears-PSOE que aconseguiria una representació de 10 a 11 regidors. La incògnita serien els tres partits "minoritaris", CDS, EU i PSM que, segons aquestes dades, tendrien entre 0 i 2 regidors.

Aquests resultats implicarien que per a mantenir el govern municipal en mans del centre esquerra, necessàriament haurien

qualitats dels diversos elements que la componen. Per exemple, quan el finançament falla, l'obra s'ha de parar un temps i deixar a la intempèrie: el resultat final mai no és el mateix que si s'hagués fet al ritme adequat.

Segons Josep Maria Valeri, hi ha una situació de la qual estem a anys de llum i que és vital per a la bona realització d'una obra. Es tracta del control de sistema de muntatge durant l'execució. "Quan es fa un projecte —assenyala— se'n preveu el resultat final però no els passos exactes per arribar-hi i seria fonamental que fos així. Avui dia es diu que s'han de fer quatre parets i se sap que al final hi haurà quatre parets, però no és el mateix aixecar-les simultàniament que primer una i després l'altra, encara que al profa li sembli que sí".

El director de l'ITELC no vol fer profecies però pensa que en els pròxims 20 anys caldrà enderrocar molts barris. "Seria saludable que féssim com a Estats Units, on no hi ha una concepció tan immobiliària del patrimoni i s'enderroquen moltes cases que ja

Dalt, Carme Soto. Baix, bombers.

V. A. JIMENEZ - RAFA GIL

mesos per a les eleccions municipals, el diari mallorquí *Ultima Hora* ha fet públic el resultat d'un sondeig fet per l'empresa Gupime, SA. Segons els resultats oferts pel diari, la coalició formada pel Partit Popular i Unió Mallorquina obtindria entre 12 i 14 regidors a l'Ajuntament de Palma. Aquest resultat equivaldria que els conservadors estarien a punt d'obtenir la majo-

de pactar els centristes, comunistes, nacionalistes i socialistes per obtenir el mínim necessari de 14 regidors per aconseguir la majoria absoluta. De tota manera, i com reconeix l'enquesta, un 25% dels enquestats encara no té decidit el vot o no contestà, un percentatge força alt que pot desequilibrar en un o altre sentit aquests resultats.

Consultats alguns polítics so-

FLASH

El catastrazo provoca mals d'estómac.

RAFA GIL

Carles Bonet, alcaldable per Barcelona d'Esquerra Republicana de Catalunya, ha iniciat fa uns dies l'ofensiva pre-electoral en la cursa per entrar a la Casa Gran. La primera acció significativa i d'alguna manera innovadora va ser col·locar cent mil octavetes sense signar amb la seva imatge i el seu nom als parabrises dels cotxes de molts barris de Barcelona. Amb

quen les gestions entre el Departament de Justícia de la Generalitat i el Ministeri de Justícia. Tot i que la campanya pel trasllat fa temps que es va iniciar, de moment no ha reeixit.

El PSPV-PSOE pretén aconseguir suport polític d'Unitat del Poble Valencià, UPV, per a Clementina Ródenas, alcaldessa de València i segura candidata a renovar la capçalera municipal. El líder dels nacionalistes institucionals, Pere Mayor, nega qualsevol entrevista amb el PSPV-PSOE, però el secretari d'organització socialista, Albert Pérez Ferré, no desmenteix

JORDI MORERA

aquesta iniciativa, que segueix la tècnica publicitària anomenada *teaser* (emoció), ERC pretén popularitzar la imatge del seu candidat, que segons un primer sondeig encarregat pels socialistes barcelonins podria aconseguir l'entrada a l'Ajuntament. Bonet també té propostes programàtiques innovadores, especialment en l'àmbit de l'organització dels districtes. Els republicans volen una màxima independència pels Consells de Districte, mitjançant eleccions directes per districte i amb llistes obertes, única manera, segons ell, d'incrementar la participació ciutadana.

El trasllat de presos independentistes a presons catalanes podria iniciar-se a primers del 91, o potser abans, si finalment fructifi-

RAFA GIL

aquest tempteig, encara que "oficialment, no hi ha cap conversa". La llista del PSOE aniria adornada de destacats membres d'UPV, sense sigla, si s'arriba a l'acord. La formació nacionalista sembla definitivament decidida a no renovar el viatge electoral amb Esquerra Unida del País Valencià. Les direccions generals de l'administració valenciana, una ja en funcionament i una altra de futura creació, anirien destinades als dos diputats autonòmics d'UPV, Pere Mayor i Aureli Ferrando.

bre l'enquesta, alguns d'esquerra manifestaren el seu escepticisme sobre aquests suposats resultats electorals. Entre els socialistes la impressió dominant és que, siguin qui siguin els candidats, tenen pràcticament assegurada la renovació de l'alcaldia. Si de cas, solen comentar, és possible que s'hagués d'arribar a pactes amb algun partit minoritari que obtingués, o es repartissin si entrassin dos o tres, algun regidor. Es tractaria, més o menys, de reeditar el pacte de la primera legislatura municipal, entre PSOE, PSM i PCE, que possibilità un govern d'esquerra a l'Ajuntament de Palma.

Miquel Payeras

Eslovènia, més a prop

El president de la República d'Eslovènia, Milan Kucan va realitzar una visita al nostre país que ha servit, a banda de realitzar els contactes polítics i econòmics habituals en aquest tipus de viatges, per aproximar el coneixement de la situació d'aquesta nació als catalans. Kucan es trobà amb el públic barceloní en un acte organitzat per la Fundació Acta al Col·legi de Periodistes.

El president d'aquesta república, que actualment forma part de Iugoslàvia, va ser presentat per Rafel Ribó, líder d'Iniciativa per Catalunya i amic personal seu. Ribó definí Eslovènia com "un exemple viu de com una nació pot jugar un paper en el marc confederal europeu". Per a Ribó, "aquest i altres exemples poden sotragar alguns dels principis que es creien consolidats plenament en el procés occidental de la construcció europea".

Per la seva banda, Milan Kucan reclamà que "a la nova Europa democràtica hi ha d'haver espai per a les nacions petites" i que després de la caiguda dels règims comunistes la nova configuració continental "ha de garantir que cada país mantingui la seva personalitat i la seva vida nacional". El líder eslovè no amagà les dificultats que això comportava i expressà el seu desig que les aspiracions eslovenes es puguin dur a terme "sense posar en perill la resta de nacions

de Iugoslàvia i la comunitat internacional"

Pere Martí

Subhasta a benefici d'AI

Amnistia Internacional va anunciar en conferència de premsa la celebració de la subhasta de diferents obres que 43 artistes —entre ells Antoni Tàpies, Juan Genovés, etc.— han donat desinteressadament a l'organització amb la finalitat d'obtenir beneficis per finançar la seua tasca. La subhasta se celebrarà a la madrilenya sala Duran.

La conferència de premsa, a la qual va assistir la presidenta d'AI a l'estat espanyol, Carme Soto, va servir també per a presentar la manifestació que aquesta organització internacional té convocada el dia 10 de desembre a València i altres ciutats de l'estat espanyol i que eixirà de la cèntrica plaça de l'Ajuntament, amb el lema "Contra la política d'asil i refugi del govern espanyol". La manifestació, segons els responsables d'AI, és la manera com aquest any l'organització commemora el 10 de desembre, dia que es va aprovar la Declaració Universal dels Drets Humans el 1948.

Carmen Soto va declarar que la subhasta és "una experiència pilot molt important", però va afegir que "els artistes sempre havien estat amb AI". Igualment aprofità l'ocasió per a condemnar els fets ocorreguts la setmana passada a Guatemala que demostren que "la situació dels indígenes i camperols és insostenible" al país centramericà, i que AI vol que "la societat espanyola se sensibilitze amb aquests fets".

Respecte a la convocatòria de la manifestació, Carmen Soto va declarar que l'objectiu —a banda del lema— és "refernar la convocatòria i l'esperit de la manifestació: Europa tanca la porta per una manca de solidaritat".

Igualment, AI va presentar una exposició de fotografies sobre Sri Lanka al Cafè Lisboa de València i, a través de la seua portaveu, es va denunciar que "la situació dels refugiats a Sri Lanka, on hi ha un enfrontament entre el govern i la guerrilla, representa un estat de persecució i tortura, malgrat l'existència de règims democràtics, almenys teòricament".

Daniel Hermosilla

Simposi Tirant lo Blanc. Història, síntesi i balanç

El "Simposi Tirant lo Blanc", celebrat a Barcelona la setmana del 19 al 23 d'octubre, ha estat, sense dubte, una de les actuacions més brillants de la celebració de l'Any del Tirant. La proposta havia sorgit, més d'un any abans, en una reunió del consell assessor de la Institució de les Lletres Catalanes, quan s'hi parlà, potser per primera vegada, de la necessitat de festivar amb dignitat l'avinentesa dels cinc-cents anys de la publicació de la novel·la. I fou Joaquim Molas qui va plantejar que, atesa la manca de tirantistes, l'activitat més urgent havia d'incidir en la construcció d'un corpus bibliogràfic actual que examinés la novel·la des d'òptiques diferents. Ras i curt, un congrés universitari que rellancés i pluralitzés els estudis sobre *Tirant lo Blanc*.

Per a una gesta d'aquest risc calia comptar amb el guerrer de més autoritat per aquests verals, Martí de Riquer, l'únic amb capacitat d'aplegar els estudiosos de casa en literatura medieval (és a dir, Germà Colon, Albert Hauf, Lola Badia, Anton Espadaler i Isabel Gerifoll, entre altres), i, alhora, el més adient per seduir, per a la cort erudita del Tirant, altres noms de prestigi arreu del món. La jugada volia reunir els estudiosos més significats de les lletres medievals, els

conexedors exquisits de la literatura cavalleresca i aquells altres que, des del cervantisme, podien obrir nous camins d'anàlisi dins de *Tirant lo Blanc*. I ha estat així, gràcies a l'acció de pal de pallar exercida per Martí de Riquer, que s'ha pogut comptar amb un grapat de noms que no necessiten presentació: des de Cesare Segre fins a Juan Bautista Avall-Arce, de Jean Canavaggio a Francisco López Estrada i de Giuseppe E. Sansone a Fernando Lázaro Carreter. El segon moviment consistia a esperar que els convidats es prenguessin seriosament l'encàrrec, que tothom transités minuciosament per la pell de *Tirant lo Blanc* i que la trobada esdevingués un èxit acadèmic i erudit. El resultat ha estat d'una evidència indiscutible: una polifonia d'anàlisi, no sempre harmònica ni en la mateixa direcció, que ha repassat, estri-

pat, cosit i analitzat la bella pell d'aquesta novel·la total. S'han estudiat aspectes referits a l'estil, la retòrica i la llengua, hom s'ha aturat, de manera minuciosa i coral, en nuclis temàtics com els de l'amor i l'erotisme, i s'ha aprofundit, també, en el coneixement de les arrels i en el conjunt de fonts literàries que demostren que l'autor —o autors— tenien apamats els topants de més prestigi de les literatures clàssica i del seu temps.

El Simposi ha estat, doncs, i em penso

Andreu Alfaro

que ningú dels assistents no ho dubta, d'una qualitat mitjana que, sense falses vergonyes, es pot qualificar d'excel·lent. D'altra banda, és difícil de dir, ara mateix, si, amb les actes a la mà, els qualificatius seran els mateixos després d'una lectura reposada de tot allò que s'ha sentit. La primera impressió, però, es decanta cap a un cert enlluernament.

S'ha avançat que el Simposi ha aplegat una polifonia de veus que no han estat sempre harmòniques, afortunadament. És a dir, s'han manifestat punts de fricció que queden per a debats posteriors. El més cridaner és el del paper que cal atorgar a Martí Joan de Galba, i pel cap baix, s'ha de remarcar la llum nova que, des de l'arabisme, hi ha aportat M. Jesús Rubiera. També els aspectes metodològics han grinyolat —en el bon sentit de la paraula— per la seva diversa pluralitat. Sobre la novel·la, hi han transitat estratègies clàssiques, de caient poc o molt historicista, unes altres de més innovadores i també les que pertanyen a les províncies no filològiques de l'acadèmia de les hu-

El nacionalisme a Mallorca

El passat cap de setmana va tenir lloc el X Congrés del PSM-Esquerra Nacionalista a Ciutat de Mallorca, amb l'objectiu d'adequar la línia política a la realitat actual i de procedir a la renovació dels organismes de direcció.

Els eixos ideològics s'han mantingut i el nacionalisme progressista, l'ecologisme i l'objectiu de la justícia social han quedat perfectament palesos a les ponències aprovades i als estatuts del partit. Això sí, el nom ha variat, a partir d'ara serà PSM-Nacionalistes de Mallorca i s'han introduït una sèrie de modificacions als estatuts, com és ara els afegits d'ecologisme i pacifisme i la desaparició de la referència al "marxisme no dogmàtic" com a mètode d'anàlisi.

El marc nacional que se segueix definint és el de Mallorca, Illes Balears, Països Catalans, amb una gradació d'acord amb les possibilitats d'actuació institucional i intentant arribar molt més a la consciència nacional del poble de Mallorca. És per això que sense renúncies de cap tipus es planteja en tota la seva dimensió la necessitat de fomentar el mallorquinisme polític. Es fa una crida a tots els ciutadans i ciutadanes a la participació oberta en la construcció d'una alternativa pel país, sense exclusions, però a partir de conceptes progressistes clars: nacionalisme, defensa de la justícia social i dels problemes dels ciutadans més desafavorits i defensa aferrissada del territori i el medi ambient.

Es va debatre àmpliament, i amb les portes obertes en tot moment als mitjans de comunicació social, la problemàtica nacional a l'Europa d'avui i es va intentar actualitzar l'estratègia dels Nacionalistes de Mallorca.

Es van produir importants aportacions, algunes de les quals novedoses, i va quedar palesa la voluntat de resistència del nacionalisme davant distintes fórmules de colonialisme i de l'agressió de l'estat.

A partir de les passes donades en aquest X Congrés, existeixen interrogants difícils de contestar: és possible que els nacionalistes, de diferents matisos i amb concep-

cions pluralistes, es posin d'acord amb un programa per al país que pugui arribar a amplis sectors populars i ser susceptible d'un avanç electoral important.

Pens que seria important que s'intentàs, això sí sense renunciar a cap dels aspectes programàtics enumerats. Convé que tinguem ben present la feblesa del nacionalisme a Mallorca i també la dels moviments progressistes en general. La síntesi de nacionalisme, ecologisme i justícia social, pot ser engrescadora, però els interessos creats, juntament amb certs dogmatismes ideològics, poden ser entrebancs importants.

Per poc que s'observi la realitat quotidiana, és més que evident que es necessiten fórmules de gran flexibilitat si es vol tenir una certa incidència política. Cal ajuntar molts esforços i voluntats. Això sí, amb un programa clar i ajustat als problemes quotidians dels ciutadans.

Una de les qüestions que també va definir el X Congrés és sobre hipotètics pactes postelectorals per formar majories. Reforma de l'Estatut d'Autonomia, finançament just, mitjans de comunicació en la nostra llengua, infraestructures socials, programa d'integració de la immigració, preservació d'espais naturals, declaració de Cabrera Parc Nacional (tal com ho va aprovar el Parlament Balear), reconversió turística, pla de reindustrialització i activació del sector agrari.

S'ha demostrat que tenim programes, encerts i equivocacions, ganes de lluitar, però un medi molt desnacionalitzat. ¿És possible avançar? Un dels ideòlegs del conservadorisme/liberalisme que governa a les Illes Balears, a través del Partit Popular, afirmava en un diari de Palma, dos dies després del Congrés, que el problema del PSM per avançar i sortir de minoritari era el catalanisme, i que en el moment en què el nacionalisme fos només mallorquinista es podria avançar. En definitiva, la paraula la tindrà el poble mallorquí, però és necessària molta feina de mobilització social i àmplia participació ciutadana.

Sebastià Serra Busquets

manitats. A remarcar, des d'aquesta perspectiva, la gràcia suggerent d'interpretacions com les de Carles Miralles o José E. Ruiz Doménec.

El conjunt, a la vora d'excursos més cervantins que no estrictament tirantians, s'ha arrodonit amb el testimoni de dos escriptors. *Tirant lo Blanc* vist per Mario Vargas Llosa i Pere Gimferrer. El primer va sargir un vehement i apassionat exercici de creació literària i va aconseguir, digníssimament, amb allò que s'esperava: que potenciés la imatge pública del Simposi. El segon, lector lúcid i subtil, es va interessar per l'evolució de les tècniques narratives a *Tirant lo Blanc*.

Però una flor no fa estiu, certament. Per això, el resultat potser més important del Simposi, a banda de la publicació dels actes (maig-juny de 1991), és el seu compromís de continuïtat en la convocatòria d'un Segon Simposi Tirant lo Blanc per a 1993.

Isidor Cònsul

Novetats

Novembre 90

Publicacions de la Generalitat de Catalunya

Homenatge a Lluís Companys, president de la Generalitat de Catalunya. Poemes dedicats al president màrtir. 1940-1990
recull a cura de Joan Colomines
PVP 1.300 ptes. 23x16,5 cm. Pàg.: 208.

Recull de poemes dedicats a Lluís Companys amb motiu del cinquantenari de la seva mort. El clouen dos importants apèndixs: el text de la sentència de mort i el testament hològraf del president.

Paraules del President de la Generalitat. Gener-desembre 1989
PVP 1.800 ptes. 22x16 cm. Pàg.: 352.

Recull de discursos i conferències del president que esdevé un indicador dels fets socials, culturals i polítics més importants de l'any 1989.

Modals de ràdio als països occidentals: evolució i perspectiva
per Maria Corominas
PVP 1.000 ptes. 22x15 cm. Pàg.: 74.

Monografia que estudia la radiodifusió als països occidentals amb el propòsit d'establir una tipologia dels models possibles pel que fa a l'organització i el funcionament.

Els ajuts de l'Estat a la premsa a l'Europa occidental: anàlisi comparada de les polítiques de 17 països
per Rosario de Mateo
PVP 2.200 ptes. 22x15,5 cm. Pàg.: 200.

Estudi que es compon de dues parts: l'anàlisi comparativa de la política d'ajuts i el paper de la CEE en aquest sector empresarial.

Territori i competències autonòmiques
per Avelino Blasco Esteve
PVP 1.500 ptes. 21x15 cm. Pàg.: 130.

Treball que analitza la relació que hi ha entre les competències de les comunitats autònomes i el principi de territorialitat.

Regions i sector cultural a Europa. Estudi comparat: Bèlgica, França, Itàlia, RFA i Espanya
per Enric Fossas
PVP 1.500 ptes. 21x15 cm. Pàg.: 216.

L'objectiu d'aquest treball és exposar com es configura l'acció pública cultural en diferents models de descentralització política regional.

Reglament del personal al servei de les entitats locals
PVP 400 ptes. 19x15 cm. Pàg.: 72.

Text jurídic d'utilitat per a les entitats locals i el seu personal que articula en un sol cos matèries regulades en disposicions diverses.

Manual de gestió racionalitzada del personal al servei de les corporacions locals
PVP 1.000 ptes. 24x17 cm. Pàg.: 174.

Manual que estudia dos grans blocs temàtics: l'aspecte laboral (oferta pública, provisió de vacants, proves selectives, etc.) i l'aspecte pràctic (col·lecció de models de gestió).

Estudi econòmic-financer de l'empresa catalana. Exercicis 1987-1988 i anàlisi de tendències, període 1985-1988
PVP 1.000 ptes. 25x18 cm. Pàg.: 344.

El propòsit d'aquesta publicació és oferir un conjunt estructurat d'informacions que permeti una anàlisi econòmica i financera de les empreses amb domicili social a Catalunya.

Mòduls de tècniques d'estudi. 1, la lectura
PVP 1.350 ptes. 21x15 cm. Pàg.: 152.

Primer volum d'una col·lecció que té com a objectiu exposar una sèrie de tècniques d'aprenentatge i aprofitament dels continguts educatius del batxillerat.

Noves tecnologies, noves professions: les noves tecnologies i els seus efectes sobre les professions i la formació en diversos sectors de futur de l'activitat econòmica, a Catalunya i Europa
PVP 3.000 ptes. 30x21 cm. Pàg.: 346.

Un nou instrument al servei de la informació i l'orientació professional, adreçat a formadors, professors, estudiants, pares, experts en orientació i empresaris, des de l'angle de la prospectiva en els diversos sectors productius i de serveis.

La força de la imatge. 150 anys de fotografia
PVP 600 ptes. 30x21 cm. Pàg.: 38.

Catàleg-opuscle corresponent a l'exposició que, amb aquest mateix títol, ha tingut lloc al Museu de la Ciència i de la Tècnica de Terrassa.

L'experiència pictòrica: Ignasi Aballí
PVP 500 ptes. 30x21 cm. Pàg.: 32.

Catàleg que recull la mostra pictòrica d'Ignasi Aballí exposada al Centre d'Art Santa Mònica, de Barcelona.

Informalisme a Catalunya. Pintura
text de Lourdes Cirlet
PVP 2.500 ptes. 30x21 cm. Pàg.: 192.

Catàleg que reproduïx l'obra pictòrica de més d'una vintena d'artistes catalans, aplegats en l'exposició "Informalisme a Catalunya. Pintura", realitzada al Centre d'Art Santa Mònica, de Barcelona.

Desinfecció de sòls amb bromur de metil. Manual pràctic per a aplicadors
PVP 500 ptes. 21x21 cm. Pàg.: 76.

L'objectiu d'aquesta obra és proporcionar als agricultors una informació actualitzada sobre la legislació que regula la comercialització i l'ús del bromur de metil.

Informe de les actuacions realitzades. Departament de Benestar Social. Juliol 1989-juny 1990
PVP 700 ptes. 21x15 cm. Pàg.: 140.

Exposició de les activitats dutes a terme pel Departament de Benestar Social en el període comprès entre el juliol de 1989 i el juny de 1990.

Pla interdepartamental d'integració laboral de les persones amb disminució
PVP 1.000 ptes. 27,5x21 cm. Pàg.: 160.

Presenta les línies generals de la política d'integració laboral dels disminuïts duta a terme pel govern de la Generalitat, alhora que es tracta d'una anàlisi de la situació actual.

Les novetats que figuren en aquest anunci es poden trobar a les llibreries. Si desitgeu rebre llibres contra reembossament, empleu la butlleta.

Nombre d'exemplars i títol

Nom i cognoms

Adreça

CP i població

Telèfon

Generalitat de Catalunya
E. A. del Diari Oficial i de Publicacions
Llibreria

Rambla dels Estudis, 118
08002 Barcelona
Telèfon (93) 302 64 62*

Data

Signatura

Novetats

Novembre 90

Publicacions de la Generalitat de Catalunya

Riquesa i misèria es donen la mà

Andalusia, nord i sud

Hi ha dues qüestions preocupants en relació a l'Andalusia del 92. Una, que Sevilla i el seu entorn estan abocats a patir una etapa de vaques magres molt important, i l'altra, que les inversions multimilionàries de l'Exposició Universal incrementen els desequilibris.

Ara mateix, Sevilla és una metròpoli on els gossos es lliguen amb llonganisses, tant per part dels empresaris i dels executius agressius, que s'estan folrant literalment, com per amplíssims sectors populars que, a l'empara de les obres de l'Expo, han arribat a conquistar nivells salarials desconeguts... i efímers, perquè l'empenta econòmica que beneficia els sevillans està tan lligada a l'Exposició que durarà fins al dia que es clausuri, i ni un minut més. A veure què es fa després amb aquesta gent.

Mentre arriba aquest moment infaust, hi ha una altra situació, que no és altra que el moment més infaust encara que viuen províncies i comarques allunyades del centre polític andalús. N'hi ha prou amb oferir com a dada inicial que, segons el darrer informe d'UGT, més de dos milions d'andalusos estan per sota del nivell mínim de subsistència, és a dir, més de la meitat de les persones pobres d'Espanya viuen en aquesta regió just al costat de l'alta tecnologia i el progrés milionari. Una altra vegada les dues Andalusies.

TOT EL QUE LLU...

No hi ha dubte que en termes macroeconòmics l'economia andalusa experimenta una evolució expansiva. Aquest és un fet amb reconeixement general, tot i que en la consciència de la major part dels habitants d'aquesta terra encara no hagin causat impressió amb credibilitat les xifres bilionàries amb què es despatxa cada intervenció pública d'un polític; perquè a Andalusia les quantitats importants ja es compten per bilions: un bilió tres-cents mil milions de pessetes de pressupost de la Junta per al 91, bilió ben llarg que l'estat inverteix a preparar-ho tot per a l'Expo.

Les grans xifres que es fan servir, més

del doble del que es va preveure inicialment, serviran per a executar un ambiciós pla de comunicacions i la creació d'infraestructures destinades al *gran any*, i que inclouen des del Tren de Gran Velocitat (TGV) fins a la nova estació de trens (Santa Justa), nou aeroport, i noves autovies que enllacen a Andalusia tots els llocs que no estaven enllaçats, que eren molts.

L'epicentre evident d'aquest espiral de milions és l'illa de La Cartuja, la seu física de l'Expo'92, i la ciutat que l'envolta: Sevilla.

Aquesta ciutat és el paradigma de tot el que succeeix a l'Andalusia de fi de segle. El seu centre urbà tanca exemples clars del contrast de les dues Andalusies diferents que conviuen mossegant-se l'una a l'altra.

Sevilla s'ha convertit en una Babilònia cosmopolita en la qual el creixement accelerat de la població, tant estable com de forma temporal, ha disparat el consum i la demanda de vivenda, cosa que ha generat tot seguit un imparable augment dels preus de tota mena.

Aquest *boom* econòmic, no obstant, els ha esclatat a la cara a les capes socials que mantenen un poder adquisitiu mitjà o baix. I a mesura que passen els mesos camí del 92, la diferència es fa major.

El preu del lloguer d'un pis modest en un lloc no gaire cèntric de la capital arriba a les 90.000 pessetes, i són milers els que han deixat de pensar de comprar-se una vivenda perquè amb les mateixes característiques mitjanes citades, el seu preu pot sobrepassar els onze milions de pessetes; i casar-se resulta prohibitiu perquè el preu mitjà d'un banquet per a cinquanta persones gairebé arriba al mig milió.

És clar que molts sevillans no hi arriben, i molts menys de la resta dels andalusos; però hi ha qui, no obstant, fa negocis increïbles i amassa fortunes.

Aquesta afirmació es pot il·lustrar amb els 20.650 milions de pessetes d'ingressos que l'any passat va obtenir l'empresa que porta la publicitat de l'Expo, la companyia Burson Masteller; o amb els 13.000 milions que constitueixen l'expectativa de negoci d'Hispano-Eathe, que és l'empresa que fabricarà decorats per als pavellons de la Cartuja. Diners abundants i en poc de temps.

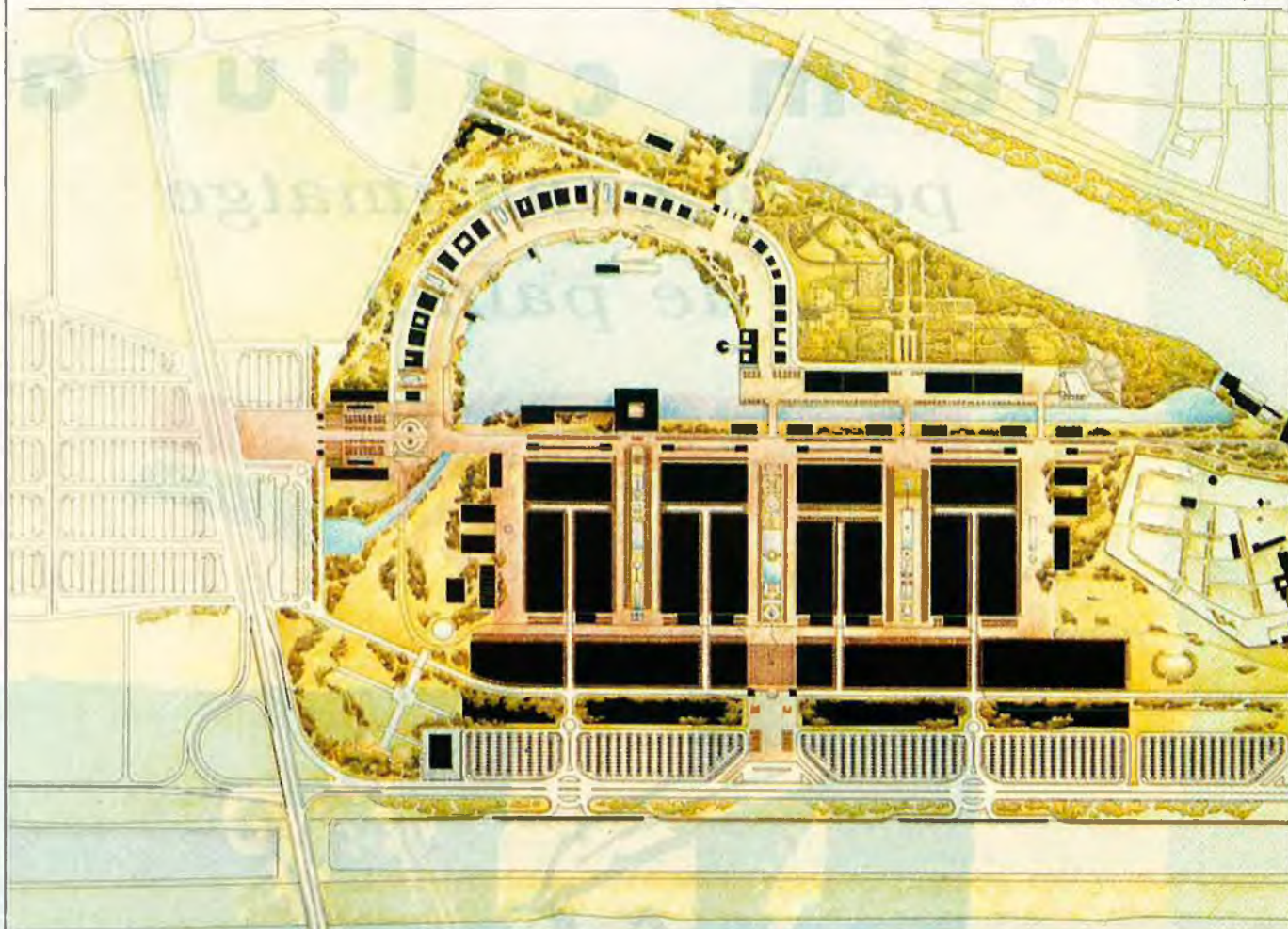
...NO ÉS OR

No és or, sinó mirra, la situació que viuen els andalusos que experimenten la moneda per l'altra cara. Com es pot imaginar, no té res a veure el salari ni el nivell i condicions de vida d'un treballador de l'Expo amb els d'un jornalier de Marinaleda, tot i que no els separen gaires quilòmetres en la mateixa província de Sevilla.

Si considerem el conjunt de la regió mitjançant dades rigoroses i contrastades, trobem el fet que Andalusia es troba entre les tretze regions més deprimides i endarrerides de la CEE; i de les vuitanta comarques més deprimides d'Espanya, vint-i-dues són andaluses. Aquí viu i treballa la tercera part dels analfabets del país (399.000). A més, Andalusia encapçala l'índex de desocupació de tot Espanya. Hi trobem pobles on la taxa de desocupats és molt superior a l'índex oficial —entorn del 23%—, que, d'altra banda, és gairebé el doble de la taxa mitjana de desocupació de l'estat.

Els estudis del Banco Bilbao-Vizcaya del 1989 indiquen que la renda per càpita a les vuit províncies andaluses és inferior a la mitjana de l'estat. A Andalusia la renda mitjana familiar per càpita era de 599.000 pessetes, mentre que a Espanya arribava a les 723.421 pessetes.

En el camp, la situació no ha canviat massa amb els nays. Quasi el 80% dels camperols andalusos són jornalers sense terra. El dos per cent dels propietaris

L'empresa publicitària de l'Expo va ingressar 20.650 milions de pessetes el 1989.

ARXIU

acaparen més del 50% de les millors terres d'aquest extens país i el 6% en posseeix el 80%. Encara es produeix la vella paradoxa de segles passats: moltes terres sense homes i molts homes sense terres.

El nombre de desocupats al camp creix contínuament per diverses raons, entre les quals destaquen la mecanització indiscriminada, que en el cas del cotó elimina 5.000 llocs de treball per any, i la pervivència de conreus extensius (60% de les terres cultivables) que són els que ocupen menys mà d'obra.

La reforma agrària empresa pel govern autònom no ha arribat a canviar aquesta situació i està paralitzada perquè els terratinents l'empengueren a colp de tribunal contra la Junta d'Andalusia quan els volia expropiar. Des de diversos sectors es critica la reforma agrària socialista per ser un projecte "capitalista que es fixa en la producció per damunt del factor humà".

D'aquesta manera, la lluita per la terra i el treball continua viva a la gola de mi-

lers de jornalers que viuen com poden dels subsidis de desocupació. L'any 89 van rebre la paga del Pla d'Ocupació Rural 320.000 persones; una paga que no passa en la majoria dels casos de les 25.000 pessetes, després d'haver treballat 60 jornades o peonades com a mínim per a poder cobrar-les. El fet és que en nombroses ocasions el treball dels camps no dona per a més de 30 peonades, i doncs es produeix un mercat negre de jornals en què els jornalers han de comprar el *segell* d'un dia no treballat per unes 250 pessetes.

La descripció no es completa sense considerar que a Andalusia viuen 250.000 gitanos marginats i que 200.000 persones habiten 44.000 barraques o infrahabitatges. Que una quarta part del milió cent mil ancians de la comunitat no cobra cap pensió, i que hi ha més de 130.000 joves marginats o amb alt risc de ser-ho.

De manera bàsica la societat andalusita es pot estructurar de la següent forma: un 11% de la població es pot considerar

ben situada econòmicament, són el que se sol anomenar rics. Un 35% forma la classe mitjana. Els pobres a Andalusia representen un 38,5% dels habitants i encara queda un 15,28% d'andalusos que viu per sota de l'índex de pobresa. Comparant aquests índexs amb l'estructura social de l'estat, hi ha una diferència notable en perjudici d'Andalusia. Així, rics són un 20% d'espanyols, classe mitjana un 40%, pobres un 30% i en la misèria hi ha un 10% de ciutadans a tot l'estat.

Com a conclusió es pot dir que tot i que actualment es produeix una forta estrebada a Andalusia, no és sinó un desenvolupament de subdesenvolupament i una subordinació més gran dels recursos regionals als interessos de fora. L'Expo és un exemple clar d'això: forta inversió exterior per a desenvolupar un àrea de serveis, però que no genera autarquia ni dinamisme propi permanent, sinó que accentua més els desequilibris que el sud arrossega des de fa segles.

Manuel Salvador

feim cultura

*per la bona imatge
de palma*

ajuntament

de palma

balears

Exército, només n'hi ha un

L'EGPGC, sopa de sigles que designa immortalment l'Exército Guerrilheiro do Povo Galego Ceibe, punta de llança del nacionalisme extremista armat gallec, porta més de quatre anys en "guerra popular oberta contra l'imperialisme espanyol".

La seva festa particular va esquitxar de sang la pista de ball d'una freqüentadíssima discoteca compostelana i va fer córrer la tinta dels titulars. Els *guerrilheiros* renovaven així el pacte de sang obert un 2 de febrer no gaire llunyà a la localitat corunyesa d'Irixoa on va perdre la vida un guàrdia civil i en va quedar paralític un altre. Els dos casos van ser errors humans, lamentats a posteriori en dos comunicats de membres de l'Exército, en una exhibició més de la pruja professional acostumada. I és que l'espasmòdic historial de guerra, fins a aquestes dates tràgiques havia anat nodrint d'hilarant barroeria dinamitera les cròniques de successos.

Un halo de mitologia acoïlla les malifetes quasi novel·lesques d'aquest grapat d'exaltats i laboriosos redemptors que semblaven trets d'algun curs impossible de *bricolage* pirotècnic. Exercien una mena de terrorisme maldestre de més soroll que nous com a atracadors de sèrie B i modestos artificiers de baix pressupost. De 1986 a 1988 van anar deixant per tot Galícia la seva empremta estrellada de cinc puntes com un guant de dol irat contra la dominació colonialista espanyola fent gala d'inventiva i d'artesanat nul·litat destructora. Avui continuen pel mateix camí, van armats i ja són perillosos; després de la seva sanguinària i involuntària posada de llarg assassina han passat a engrossir la nòmina negra d'aquesta màquina política per a matar que porta malde-

El 27 de maig del 1988 va esclatar el xalet de Fraga Iribarne a Perbes. Amb Arias Curto va començar la història de l'Exército.

ARXIU

caps o mort a molts peons de la seguretat de l'estat.

AMB PÓLVORA, PERÒ SENSE MAGNÒLIES

L'any 86 representa l'inici públic del *curriculum vitae* de l'Exército. Comencen per un ordre de prioritats amb la campanya d'expropiacions que inaugura el grup gallec: visiten pedreres per arreplegar explosius, roben impresos del DNI i atraquen bancs amb escopetes de fusta pintada per reduir els esfoçats directors de les sucursals de torn. Pa-

ral·lelament a aquesta fase inicial, el mes de juliol del 86 naix el Partit Comunista d'Alliberament Nacional (PCLN), sigles que havien de nodrir-los de directrius polítiques en gran part de la seva trajectòria i que van arribar a obtenir 3.500 vots en les eleccions generals del 89.

Del març del 86 al març del 88 van firmar trenta-tres atemptats contra els símbols més visibles de la dominació espanyola i del capital. Així, els *guerrilheiros* van actuar el 5 de febrer del 87, hores després del judici contra tres

atracadors frustrats l'any anterior d'una sucursal del Banesto a la localitat corunyesa d'As Pontes de García Rodríguez. En aquella ocasió van ser set bombes, set, com un prolongat debut taurí.

No havien fet més que començar. Durant dos anys, i en un període especialment aguditzat des de l'estiu del 87, cauen torres elèctriques i atempten contra fàbriques de cel·lulosa. Explosions que els fan guanyar-se les simpaties dels ecologistes més durs de la tribu. Però, a part d'aquest xarampió de bucolisme dinamitador, trenquen amb les seves manualitats explosives molts cristalls de les oficines de l'INEM, més sucursals bancàries i la mateixa delegació del Govern Central a Galícia.

DIVENDRES NEGRE

El divendres 27 de maig de 1988 té un lloc especial en l'historial de l'Exército. Aquell dia hi va haver doblet. Van fer saltar per l'aire el marc incomparable de l'estiu habitual de Manuel Fraga Iribarne a Perbes (la Corunya). Una part del xalet A Dorna, abocat a la ria corunyesa de Sada, va desaparèixer entre runes i gelamonita. La voladura va quedar tràgicament *deslluïda* per l'assassinat de l'empresari gallec Claudio San Martín (ex-president de Caixa Galicia) a càrrec de GRAPO. Va sorgir una polèmica per a iniciats en els sectors polítics independentistes gallecs. Dialèctica d'accions contraposades: el GRAPO com a avantguarda armada del proletariat gallec i els

El consens passat per Felipe González

El dia 3 de desembre el president Felipe González va reunir al Congrés dels Diputats els principals líders de l'oposició parlamentària amb la intenció de demanar-los el seu suport amb vista al Consell Europeu de Roma dels dies 13 i 14. A Felipe González li agrada, i és lògic, aparèixer en les més altes instàncies europees amb la impressió que té tot el país darrere seu. Això és veritat en part, en part no. Els partits coincideixen en els grans principis de la unificació europea, que és el que sol sotmetre Felipe González a la seva consideració. Després, quan es baixa als detalls concrets, si és que es baixa, l'oposició té una informació escassa i poca experiència. Solament el govern disposa d'unes bones fonts i de bons estudis i juga a

fons aquesta carta. L'oposició sap quines conseqüències poden tenir les decisions governamentals i comunitàries a l'interior del país, però molt poc a fora. Per això la batalla es planteja en les qüestions internes (fiscalitat, balança comercial, relacions amb les Comunitats Autònomes, etc.) i no en les externes. Però això ja apareix com un fet intern, del qual els altres europeus no n'han de fer res.

L'altre truc que sol fer Felipe González és barrejar temes que no tenen res a veure o separar els que sí que estan relacionats. Per exemple, l'11 de setembre va separar els aspectes polítics de la crisi del golf Pèrsic dels econòmics. Hi havia acord en els primers i va intervenir ell, no n'hi havia en els segons i va deixar que Carlos Solchaga s'estavellés al

Congrés. El dia 3 va fer l'operació contrària. Sota la manta del consens comunitari, hi va ficar el tema del golf Pèrsic, on no hi ha acord. Així, el govern, el CDS, CiU i el PNB creuen que la resolució 678 de l'ONU no canvia el panorama internacional derivat de la invasió de Kuwait, excepte per enfortir les expectatives de pau. En conseqüència l'oposició del govern espanyol tampoc no ha de ser modificada. El PP i IU-IC no opinen igual i sostenen que sí que han canviat les coses i que cal que el president González consulti les Corts Generals per veure què cal fer, per exemple, amb els tres vaixells de guerra desplaçats a la zona. Per al govern, els vaixells han de conti-

nuar aplicant l'embargament decretat per l'ONU contra Iraq i si esclatés la guerra, doncs continuarien fent el mateix. En qualsevol cas, el dia 3 els uns i l'altre van ser prou prudents per a no comprometre amb la discussió del golf Pèrsic el consens general assolit una estona abans sobre la CE.

És indiscutible que els socialistes negocien més durant aquesta legislatura, però també ho és que a vegades ho fan d'una manera molt curiosa, com aquesta. El consens a vegades es fa inevitable, perquè ningú no pot aparèixer com la bruixa dolenta que fa petons amb regust d'all a la bella dorment.

Josep M. Sanmartí

guerrilheiros com a *exército* anticolonial es destorben en el repartiment dels seu poders.

Aquell mateix cap de setmana actua amb funcions extraordinàries el cap superior de la Policia a Galícia, Alfredo Cabedo, que deté la plana major de l'Exèrcito: Antón García Matos, Xosé Manuel Sanmartín, Xosé Antón Matalobos (segon de bord), Miguel Campuzano i Antón Arias Curto. La detenció es va efectuar quan es replegaven cap als seus refugis als impracticables congostos que talla el riu Sil a les muntanyes d'Orense.

POSSIBLE RAMIFICACIÓ PORTUGUESA

Després del judici del 17 de desembre del 88, en què el

fiscal de l'Audiència Nacional va demanar més de dos-cents anys de presó, es va produir una ruptura del predicament exterior que té Arias Curto i es comença a divisar una nova línia dura en les accions armades de l'Exèrcito Guerrilheiro. Aquestes cristallitzaran el 2 de febrer del 89. Després de simular un accident de cotxe a la carretera de Monforte, un escamot de *guerrilheiros* pretenia robar mitjançant la ràpida utilització de cloroform l'armament i els uniformes d'una dotació de la Guàrdia Civil que els va anar a assistir. El succés va acabar amb un tiroteig en què va resultar mort un dels membres de la Benemèrita i ferit greu un altre en oposar resistència.

Poc després va ser localitzat un membre de l'escamot

quan baixava a un poble a comprar tabac i dolços i, utilitzat com a esquer, va dur la policia fins al cau del grup a la muntanya. De nou una llarga sèrie de detencions. Tot això va provocar un canvi en la direcció política de l'Exèrcito. La línia dura s'escindirà del PCLN i es convertirà en Asamblea do Pobo Unido i amb el control de les Xuntas Galegas pola Amnistia.

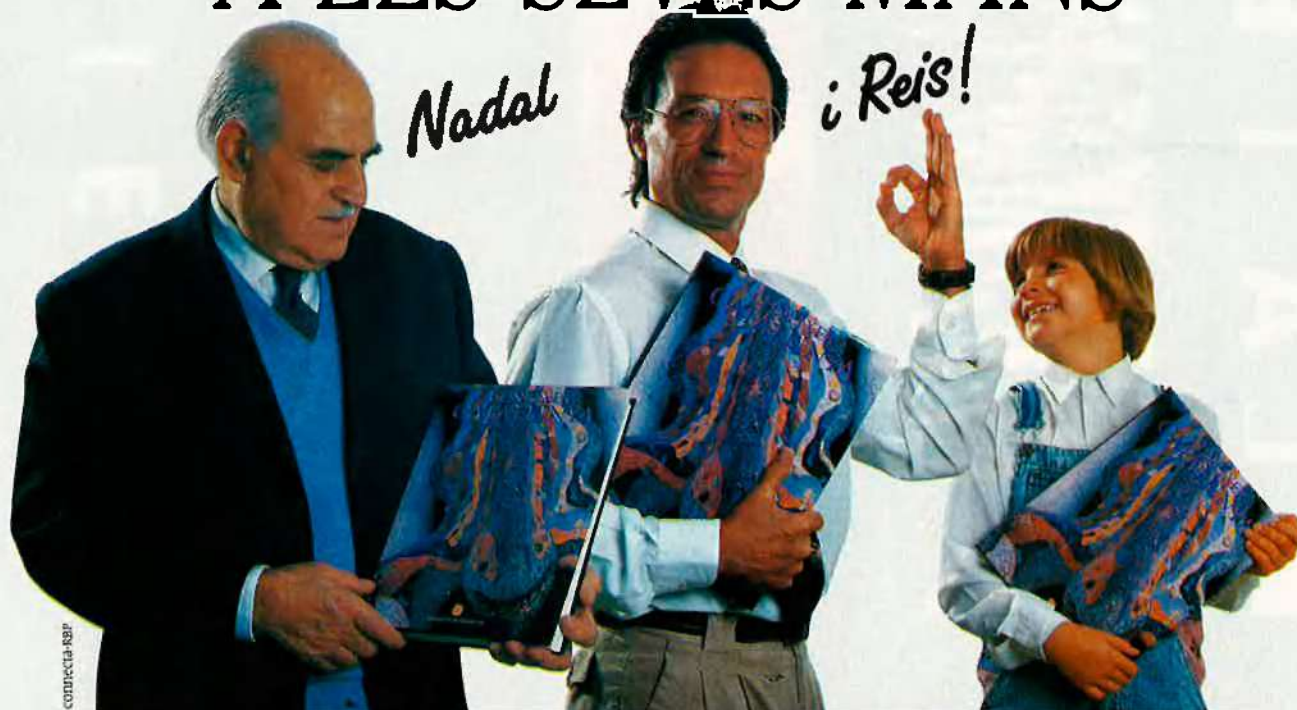
Avui hi ha catorze guerrillers a presó i cinc ja condemnats, però el grup continua actiu, després de fer el seu bateig de sang. Xaime Castro i Antón Chao (que no va tornar a la presó després d'un permís el desembre del 88) tenen al seu càrrec la direcció armada del grup que, segons fonts de la policia, pot tenir una cúpula portuguesa,

en la qual hi hauria una dona, Alessandra Queirós.

La seva darrera sortida a escena va ser de nou sanguinària la nit-bomba del dijous 11 d'octubre d'enguany. Aquesta vegada l'objectiu es dispersa per les ries baixes gallegues en una onada d'explosions. En suposats negocis pantalla per al blanqueig dels diners del narcotràfic. La coneguda discoteca Clangor a Santiago afegeix el saldo mortal de la nit amb tres cadàvers, dos són màrtirs *guerrilheiros* caiguts en acció (Xosé Ignacio Villar i Dolores Castro) en manipular els artefactes que esperaven activar perquè esclataven més tard, segons ha reconegut el mateix comunicat de l'autoria, una vegada que la discoteca fos desallotjada i tancada al públic.

Raquel Hernández

PASSAT, PRESENT I FUTUR DE CATALUNYA A LES SEVES MANS

CONÈIXER CATALUNYA

és tenir present el passat, és viure l'avui, és preparar el futur.

Un llibre d'alta qualitat del qual no pot deixar de gaudir.

Un text rigorosament concebut perquè vostè conegui Catalunya.

Una lectura fotogràfica aclaridora i extensa.

Un llibre de gran format (32 × 24 cm), 376 pàgines

i més de 400 il·lustracions a tot color.

En venda a totes les llibreries. Distribució Les Punxes. Tel. 93/300 91 62

Generalitat de Catalunya
Llibreria

Rbla. dels Estudis, 118
08002 Barcelona

Del llibre Conèixer Catalunya, a 8 900 ptes. cada un, desitjo rebre contra reemborsament els exemplars següents:

en català ☐ en castellà ☐ en anglès ☐ en francès ☐ en alemany ☐

Nom i cognoms _____

Adreça _____

Telefon _____

Codi Postal _____

Població _____

Signatura _____

Data _____

ET/12

Si preferiu efectuar el pagament mitjançant targeta de crèdit, empleueu també les dades següents:

Si us plau, carregueu-ho a la meua targeta:

☐ American Express ☐ Eurocard
☐ Caixa de Catalunya ☐ 6000
☐ Master Charge ☐ VISA

Targeta núm. _____

Data Exp. _____

■ LA TELE ■
LA TELE LA TELE LA TELE
■ LA TELE ■

«NO PASSIS DEL 3»

Josep Cuní entrevista Roger Garaudy

“Vivim en un món d'insensatesa”

El filòsof francès Roger Garaudy explica en aquesta entrevista a EL TEMPS la seva intensa trajectòria. Des de la seva militància al Partit Comunista fins a la seva fe en l'islam

Té 74 anys i és tot vitalitat. La seva vida extensa ha estat també intensa. La recerca permanent d'un model de societat a partir d'unes creences ha estat el seu motor. Des del periodisme o des de la política. Des de la filosofia o des de la reflexió. El desencant del seu entorn l'ha fet mirar cap a la Meca. Potser per això veu en el rei de l'Àrab Saudita el més gran traïdor del concepte de l'islam, venut a l'interès d'occident mentre desvirtua amb el seu fonamentalisme el llegat de Mahoma.

—Es declara protector de la Terra Santa, i en nom d'aquesta protecció ha prohibit, per exemple, que en aquell país es construeixi un església cristiana. L'Àrab Saudita és tota ella una mesquita, seria, doncs, un sacrilegi fer-hi una església cristiana. Per tant, un cristià no pot anar a la Meca, però en canvi es crida una companyia nord-americana per fer-hi una estació nacional, o el capità Barrie, un provocador francès ben conegut per reprimir els rebels. És a dir, la forma més hipòcrita que mai no s'hagi pogut imaginar és la que envolta aquesta parafernàlia de l'islam. No serà, doncs, aquesta

gent la que ens portarà solucions. Per això estem en una època de decadència.

—*¿I la del món occidental?*

—Miri, la decadència està pertot arreu. La proliferació de sectes o de la droga són signes d'una decadència. Quan la vida ja no té sentit, tractem d'escapar-nos-en. Als Estats Units hi ha 14 milions de drogodependents, s'hi registra el rècord de suïcidis entre els adolescents. Al Tercer Món n'hi ha pocs, però, de suïcidis. S'hi mor per manca de mitjans. Al món ric, s'hi mor per absència de fam. No crec que des de la decadència de l'imperi romà s'hagi vist un

exemple similar de degradació. La policia de Nova York informa d'un assassinat cada tres hores, d'una violació per hora, d'un robatori per minut. I aquest és el model que hem elegit. Allò que allunya l'home de la reflexió sobre el sentit de la vida.

—*¿I qui superarà abans aquesta decadència, el món occidental o l'islàmic?*

—Ni l'un ni l'altre. L'enemic és l'integrisme. I hi és pertot arreu. Està incrustat en religions i en polítiques. Aquest és el problema essencial. De moment vivim en un món desproveït de sentit.

Les seves paraules, per crues i directes, semblen un cant al pessimisme. El seu to, però, és contundent. Les acompanya amb la gesticulació de la contundència. La mateixa que posa de manifest parlant de qualsevol cosa que acaba recon-

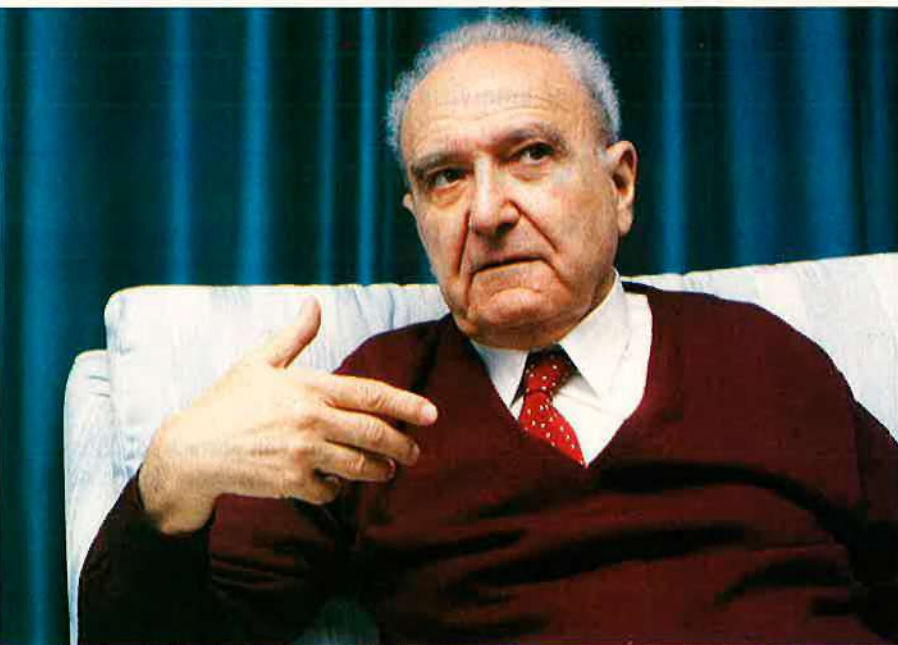

duint cap a les seves tesis. Precisament les acaba de publicar en un llibre a França que encara no se sap si es publicarà aquí, i que ha titulat *Integrismes*, la seva preocupació.

—Absolutament. A partir del moment en què es pot atacar qualsevol punt de mira a partir de qualsevol base amb míssils, les meues nocions de frontera, de nació ja han prescrit. Són nocions del segle XIX. Amb la televisió per satèl·lit, la cultura o la incultura és la dels Estats Units. El món, doncs, és d'un. I no podem fer res sense tenir en compte aquesta unitat. Per tant, tot allò que sigui parcial, tots els integrismes polítics, religiosos, les pretensions d'un partit, d'un país, d'una església per salvar el món, són il·lusions mortals. Només podem entendre el món dins d'una perspectiva planetària. Per a mi, el bé és la presència de la totalitat i el mal el particularisme.

—*¿També a l'URSS?*

—D'una forma absolutament reaccionària veiem reaparèixer les formes més desunides del nacionalisme del segle XIX. I això és extremadament peri-

"Amb la televisió per satèl·lit, la cultura o la incultura és la dels Estats Units".

JORDI MORERA

llós.

—*¿Qui ha fracassat, Marx o Lenin?*

—Ni l'un ni l'altre. Han estat traïts tots dos. Quan Franco deia: "Faré de Crist el

Rei", jo no acuso Jesús d'aquest crim. Per tant jo no acusaré Marx del crim que s'ha fet a la Unió Soviètica, perquè han fet just el contrari del que s'havia so-

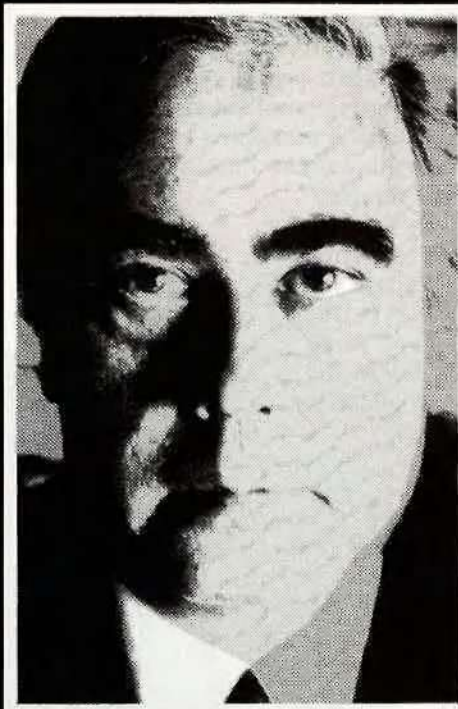

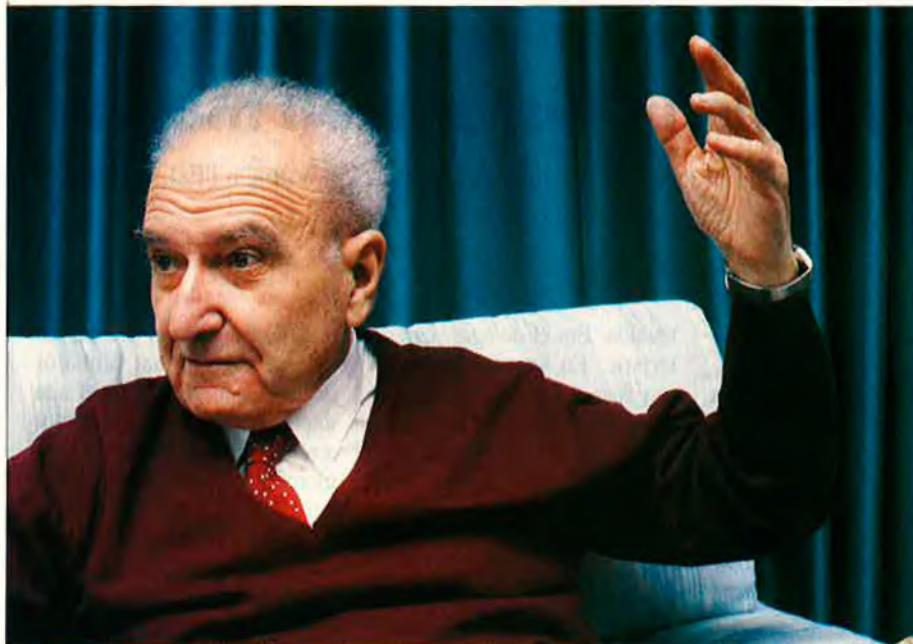
Cara i Creu 56
160 pàgines

Joan Perucho Monstres i erudicions

Un calidoscopi de coneixements
i fantasies, llibres i quadres
curiosos, però també estranys
monstres ignorats, documentats
alguns i fruit de la imaginació els
altres.

De venda a totes les llibreries

"Jo no renego de res. Tot han estat experiències meravelloses".

JORDI MORERA

miat. Hi ha com una espècie de venjança pòstuma de Marx.

Els seus problemes amb el Partit Comunista van començar arran del maig del 68. Hi havia arribat des del cristianisme. Va ser-ne diputat del 1945 al 1954, vice-president de l'Assemblea Nacional de 1954 a 1958 i senador fins al 1960. La seva tasca de predicador la centra en l'intent d'explicar que entre la fe que dóna sentit a la vida i el mètode que dóna eficàcia a l'acció no hi ha d'haver antagonisme. Potser per tot això se'l considera un dels grans pensadors d'aquest segle.

—Mai no m'ha interessat haver estat considerat un pensador. He tingut la sort d'haver viscut dins d'un segle, i haver-lo viscut gairebé sencer, que ens ha obligat a pensar. Ens ha estat necessari trobar una certa destresa per viure. És per això que no crec que hi hagi hagut grans pensadors durant aquest segle. Hi ha hagut modes filosòfiques, això sí. L'existencialisme, amb Sartre, que al meu parer no ha aportat res de nou, o l'estructuralisme, que també va ser una moda i que no ha estat res més que una nova forma del determinisme propi del segle XIX. He vist aquestes dues modes i les he combatudes ferotgement. I no per enemistat personal, perquè vaig ser amic tant de Sartre com d'Althusser, que ha mort fa poc.

—Aquesta manca de pensadors, per a vostè, ¿ha contribuït, doncs a la denunciada pèrdua de valors?

—No m'agrada la paraula *valors*. Està devaluada. Parlaria de pèrdua de sensatesa. Vivim en un món d'insensatesa. Destruïm les capes d'ozó i ens quedem torrats com pollastres a l'ast. Es fon el gel dels pols i s'inunden els grans ports, i a més l'home és un llop per a l'home. Heus aquí el nostre model de desenvolupament basat en la cultura occidental.

—¿I l'esperança la diposita en l'islam, per a molts occidentals sinònim de món medieval?

—No hi ha res més equivocat que creure això. Els que escriuen això són uns analfabets.

—¿Per què l'home continua, doncs, tenint una mentalitat tan restrictiva?

—Cada cop que som els més forts físicament, volem fer veure que ho som des del punt de vista de la civilització. Això és un error. Ningú no ha estat tan bàrbar com l'occident, que ha destruït continents sencers. Ningú no ha comès crims semblants. I no oblidi que quan jo dic *islam* no penso en una religió en particular.

El seu discurs no té fi. Les seves constants puntualitzacions tampoc. Abans potser se sentia admirat. Ara potser incomprès. Potser per això cada cop sembla més un predicador.

—Jo només tracto de dir la veritat. De fer prendre consciència sobretot als meus germans d'Occident, que es prenen com a model i que simplement haurien d'escollar els altres.

—¿I no té la sensació, a Europa, de

predicar al desert?

—No, perquè crec que un islam europeu hauria d'integrar les riqueses d'occident i no solament les tècniques sinó aconseguint una síntesi entre les dues cultures. En podria sortir un nou Renaixement. Però serà difícil un renaixement de l'islam només a partir dels països on ha triomfat tradicionalment.

El mes de març es publicaran aquí les seves memòries. Amb el títol "La meua volta al segle en solitari" (traducció literal) fa un repàs als moments i pensaments més impactants de la seva vida i les seves morts, la física, vista de prop, i la moral, patida amb l'expulsió del Partit Comunista.

—Es una experiència molt gran. Les dues m'han marcat moltíssim. Ho explica el fet d'haver estat afusellat als 18 anys.

En aquell moment el batalló d'afusellament no va arribar a disparar, però vaig sentir que en donaven fins i tot l'ordre. És a dir, vaig estar a un segon de la mort. Entengui, doncs, que tornar a la vida és una experiència extraordinària. I va ser gràcies a l'honor dels guerrers musulmans del sud, que no podien disparar contra un home desarmat. És difícil d'explicar com et sents en uns moments que saps que no hi ha futur. Tot el passat pren sentit i després ja no es pot tornar a viure de la mateixa manera. Ja no tornes a viure sense tenir una vista panoràmica de la teua pròpia vida. Des d'aquell moment l'essencial de la meua vida ha estat buscar-ne el sentit. Això és el que explica les meves memòries.

—¿I pel que fa a la seva expulsió del Partit Comunista?

—Ha estat l'únic moment de la meua vida que he pensat de suïcidar-me. Quan ens fem la pregunta de si 37 anys de la nostra vida han destruït un sentit, no ens estem fent res més que la pregunta que mata l'home. I explica també com me'n vaig sortir. Va ser per un acte d'amor exterior a mi. ¿I què n'he retingut, d'aquestes dues experiències, es preguntarà? Doncs l'esperança de la resurrecció a partir de la primera experiència de mort. És a dir, quan tenim la impressió que tots els sentits s'han evadit, en realitat no és veritat. És la idea que ens n'hem fet i res més. Per això podem retrobar-lo, però sense renegar del passat. Jo no renego de res, ben al contrari. Tot han estat experiències meravelloses. Tot plegat només han estat moments.

Josep Cuní

Pujar al tren de la Història en marxa

Helmut Kohl és l'home que va pujar al tren de la Història en marxa. Per a uns, a l'Est, encarna el marc alemany; per als altres, a l'Oest, el creixement econòmic.

Tot va començar el 28 de novembre de 1989. Aquell dia Helmut Kohl presentava al Bundestag, per a sorpresa de tothom, un pla de deu punts que tractava de restablir al terme d'un procés evolutiu la unificació de les dues Alemanyes. "La seua primera decisió política des que va arribar al poder l'octubre de 1982", afirma un dels personatges importants de la CDU. Tres setmanes després de la caiguda

del mur de Berlín i mentre un tal Hans Modrow provava mal que bé de salvar la imatge d'una RDA que encara semblava mantenir-se dempeus, Kohl va comprendre que havia arribat el moment de prendre la iniciativa. "Unitat", la paraula romandrà. Ningú, ni les potències aliades de la RFA, ni el ministre d'Afers Estrangers, Hans Dietrich Genscher, no va ser informat per endavant de la concepció del pla de Kohl. El canceller acabava de començar el que *Pravda* qualificà com a *blitzkrieg* i d'altres prefereixen qualificar amb el terme *anschluss*: una cursa de velocitat en la qual, en cada nova etapa, Helmut Kohl s'assegura la *pole position*.

"Quan u ocupa una alta funció política", explicava des del 1975, "el caràcter és sovint més important que la saviesa o la intel·ligència". Més que el contingut del pla, que sempre és sobrepassat ràpidament, el que compta és l'aspecte dinàmic. En aquesta data, tal com ha revelat després, el canceller

Kohl estimava que la unificació costaria tres o quatre anys. Però Horst Telschik, conseller diplomàtic del canceller, només va necessitar dos dies per a enllestir la redacció del pla. Instint i resistència, dues virtuts essencials en Kohl, s'aplegaven aquell dia per canviar el rostre del món.

Realment, l'estratègia política de Kohl no es va modificar: ocupar terreny coste el que coste. "Tanqueu-li la boca a aquell

bulldog", va cridar Ludwig Reichling, patró local del CDU a Ludwigshafen, quan el jove Kohl, amb 17 anys, va prendre a l'assalt la tribuna del míting. D'ell, la Història no en conservarà, sens dubte, el record d'un orador excepcional, però Kohl no ha tancat mai la llengua a la gàbia, encara que la tinga de fusta. Per a ell, el missatge ha de ser simple, és a dir, simplista. Per exemple: "¡Marx ha mort, visca Erhard!" li agrada dir últimament. Sintaxi mínima, adornada amb un accent de terror, que dóna als seus discursos un to plebeu. De Ciceró, a qui s'assembla en el físic, Helmut Kohl ha conservat que no serveix de res posseir talent oratori si no es té el poder. L'home està marcat, des de sempre, pel seu caràcter d'animal polític.

Ja a l'escola, era ell qui parlava més alt i qui sabia plantar cara als mestres, qui posava en un compromís el professor de religió i qui s'encarregava de la reconstrucció de l'escola, des dels fonaments fins a la

teulada. Era el *delegat* característic. En aquella època el seu físic no tenia res a veure amb el d'Orson Welles. Helmut Kohl, fill d'uns petit burgesos de Ludwigshafen, posseïa ja l'empremta de líder.

"Els grans dirigents vénen quasi sempre del caos, mai de l'ordre establert", opina en les seues memòries Willy Brandt, un dels primers que va saber reconèixer les qualitats del seu rival Kohl. El caos de postguerra, el canceller l'ha viscut de ben prop. La seua llegenda bulímica, interrompuda per cures d'aprimament tan regulars com ineficaces, s'explica en bona part per la por a la carestia dels que han conegut la fam. A casa, els Kohl comptaven els marcs alemanys. El pare, un funcionari de segon ordre, només es permetia un luxe: fumar en pipa els dissabtes, després de dinar. Així, ben prompte, el jove Kohl s'enganxa al món del treball i accepta un lloc de fresador en la BASF, la gran firma de Ludwigshafen. Rara experiència en un home polític del seu signe que li permet conservar una relació directa amb la base.

Armat d'un sòlid precepte, "No es té res, sense res", Helmut Kohl s'ha fet càrrec ben prompte del seu destí amb totes les seues forces. Ser Cèsar o res. Adenauer, massa vell al seu parer, no l'impressionava. Peter Altmeier i la generació d'ancians que dirigien amb ell Renània-Palatinat no resistiren massa temps el bombardeig en tota regla de la banda de joves turcs reunits al voltant de Kohl. Els vells califes fan lloc a l'ambició Isnogud del Palatinat.

El futur canceller puja de

quatre en quatre el graons del palau. "Apassionat fumador de pipa que considera el seu destí ser el més jove pertot arreu", escrivia el quotidià regional *Rheinpfalz* al desembre de 1961. Benjamí en el seu partit, on va entrar als 16 anys, va passar per tots els graus abans de ser nomenat, amb 39 anys, el més jove ministre-president d'un *land* i, amb 52 anys, el més jove canceller de la història de la República Federal.

La clau de la seua carrera es remunta al 1976, any en què el *rei sol* del Palatinat accepta el càrrec de portaveu del grup parlamentari del CDU en el Bundestag, a Bonn. Un purgatori obligat per a qui, com ell, aspirava a més altes funcions. "Seré canceller", el seu íntim amic Horst Telschik torna a sentir una altra vegada aquestes paraules pronunciades per Kohl el 1972.

Disset anys més tard, el desembre de 1989, en la seua visita a Dresde, els treballadors estan disposats a proclamar-lo emperador. En la tribuna, davant de les ruïnes de la Frauenkirche, destruïda per les bombes el 1945, el seu discurs és d'una remarcable continència. "Un llarg camí es presenta davant nostre, seguim-lo amb seny, mesura i sentit del possible". Quasi no es planteja la unitat alemanya. El canceller encara prefereix reprendre el projecte de "comunitat contractual", proposició avançada pel primer ministre comunista Hans Modrow.

En aquest minut històric Kohl donava prova que sap usar la prudència. Al seu costat, preparat a intervenir si pujava la febre de la multitud, un

Helmut Kohl: ja des de l'escola posseïa l'empremta del líder.

EFE

cantor estrenyia el micròfon entre les mans. Tenia ordre d'entonar un càntic en cas que la gent començara a cantar el *Deutschland über alles*. En la seua primera visita a la RDA Kohl va posar el dit en la nafra sagnant. Ni més ni menys que qualsevol altra persona, Kohl no havia previst tampoc la unificació de les dues Alemanyes. Solament l'instint, sempre l'instint, va fer que el 1987, en el congrés del CDU a Wiesbaden, Helmut Kohl hi intervinguera perquè no se suprimira la paraula *reunificació* del programa del partit.

Durant molt de temps se l'ha identificat amb l'etiqueta de cautelós. "Helmut Cunctator". Indecís, canviant. "No se sap mai en què pensa. És a dir, ¿pensa?" va dir un dia davant els diputats el canceller Helmut Schmidt. Per a resoldre un problema gegant, Kohl a vegades ha preferit assegurar-se'n al damunt, és la manera més segura d'ofegar-lo. Quan visità Reagan, el 1988, el president nord-americà li va fer saber les sospites que hi havia sobre la participació d'una empresa alemanya en la construcció d'un complex químic a Líbia. El canceller, informal

des del 1987 pels seus serveis secrets, li va contestar: "No es pot perseguir judicialment", explica el seu portaveu. Caldrà esperar la publicació d'una investigació en el *New York Times*, al gener de 1989, perquè la màquina judicial de la RFA es posara en marxa contra la firma Imhausen Química, principal implicada en l'afer. A força d'enterrar certs dossiers delicats, el canceller n'ha deixat podrir-se més d'un.

Molts dels seus seguidors creuen que és superlúcid, però només és previsor. Com els bous, un dels seus animals fetitxe, al costat dels quals li agrada fotografiar-se, rumia molt de temps les seues decisions. "Sóc un camperol frustrat", se li sent dir a vegades. Profundament arrelat a la seua terra natal (només ha canviat d'adreça a Ludwigshafen dues vegades des del seu naixement), coneix els treballs de la ramaderia i de l'agricultura i no deixa passar l'oportunitat d'ensenyar a George Bush o a François Mitterrand les especialitats del Palatinat i, a vegades, confon la seua funció diplomàtica amb la d'un promotor turístic. El seu pavelló

d'Oggersheim, als afores de Ludwigshafen, s'ha convertit en la casa d'hostes de la cancelleria.

Quan el 14 de març, a Leipzig, Kohl es dirigia a 300.000 alemanys de l'Est (el seu major míting electoral), els instituts de sondejos encara atorgaven al SPD una àmplia majoria en la votació del diumenge següent. A pesar de les incògnites que pesaven sobre les primeres eleccions lliures de l'Alemanya de l'Est, Kohl guanyà la partida remetent-se a la institució: "El CDU sóc jo". Pagat d'aquesta concepció umbilical, Kohl apuntava, en la RDA, a l'aparell d'un partit que ha començat per menysistir. Desacreditat per quaranta anys de col·laboració amb el Partit Comunista, el CDU de l'Est s'ha convertit en el partit de Helmut Kohl i del marc alemany. Kohl tindrà l'oportunitat de transformar el CDU de l'Est en segadora-recol·lectora electoral. "Bismarck no hauria guanyat les eleccions del 18 de març", aclareix un col·laborador del canceller.

Atrafegat per la política nacional, Kohl no ha tingut temps encara de llançar-se in-

ternacionalment, a pesar d'haver posat en circulació, un mes abans de les eleccions, una biografia titulada simplement *Helmut*. A 1 canceller alemany encara li falta deixar la seua empremta en la Història d'un disseny i no d'un destí excepcional. Optimista i cristià, tots els dies contempla sobre el seu despatx la creu que li va regalar la mare Teresa. El seu conservadorisme tranquil·litza els alemanys, dels quals és el mínim comú denominador. Per als uns, a l'Est, encarna el marc alemany; per als altres, a l'Oest, el creixement econòmic.

Una foto, poc coneguda, resumeix aquesta equació. La foto el mostra, l'estiu passat, al Caucas, en companyia de Gorbtxov, en la plataforma d'una màquina agrícola, en plena collita. Els seus veïns temen la seua influència excepcional en la sort del món. Ell vol entrar a la Història com qui ha convertit les Alemanyes en Europa. Tindrà l'oportunitat de demostrar-ho al llarg dels quatre anys del nou mandat de canceller.

© L'Express/ Lucas Delattre
Trad.: Vicent H. Esteve

Menem i la catàstrofe argentina

Carlos Saúl Menem ens ha deixat bocabadats per la seva energia en liquidar la sublevació d'un grup de *carapintades*. Ha actuat amb més intransigència que Raúl Alfonsín, el president radical que acostumava a negociar la fi de les rebel·lions. Malgrat la valentia enfront dels responsables últims de la repressió durant la dictadura miliar, Alfonsín demostrà feblesa, com si fos un ostatge dels militars més exaltats. La seva cara de bona persona i el seu parlar pausat sembla que feien impossible la fermesa contra els colpistes, especialment Aldo Rico i Mohamed Alí Sineldín, els dos caps visibles del malestar en l'exèrcit. Alfonsín, estimat per dur Videla a la presó, Masera i altres canalles, acabà sent menyspreat per molts argentins per pactar tres vegades amb els sublevats, no impedir que el país anés a la ruïna econòmica i decretar una llei d'obediència deguda que exculpa els militars de les atrocitats comeses entre 1976 i 1983.

Menem arribà a la presidència, fa un any i mig, amb el vot dels argentins i el somriure dels occidentals, que només es fixaven en els aspectes folklòrics del dirigent peronista, com les patilles, les contínues aventures amoroses i les baralles públiques amb la seva esposa, Zulema. Trencant amb la tradicional política peronista, és a dir, tacant l'honor de Juan Domingo Perón, Menem s'alià amb la dreta i s'apropà als Estats Units per aplicar una política econòmica de signe ultraliberal. El president argentí s'atreu, inclús, a iniciar la privatització de les empreses públiques deficitàries, com els ferrocarrils, les línies aèries i la telefònica, cosa que provocà la normal indignació del sindicat peronista.

La catàstrofe argentina sembla que és de difícil solució. La política econòmica de Menem, agradi o no, és atrevida perquè ataca les essències de la doctrina peronista, que semblava intocable fins ara.

Menem vol eliminar el populisme verbal que només servia per a amagar els greus problemes. Tanmateix, el projecte del president té uns límits, creats per l'enorme deute extern (64.000 milions de dòlars, 6'4 bilions de pessetes), l'apatia generalitzada, la indisciplina en l'exèrcit i la manca d'inversions. En un moment en què la confrontació Est-Oest ha estat

substituïda pel conflicte Nord-Sud, Argentina intenta trobar un espai, prop d'Occident però geogràficament immersa a Sud-amèrica.

Sembla que l'oportunitat històrica d'Argentina ja ha passat. El blat i la carn de la Pampa no tenen mercat quan la Comunitat Europea demostra, amb els fets quotidians, que està disposada a protegir els seus agricultors fins a les últimes conseqüències. Argentina pot oferir pocs productes més —peixos congelats, fruites fresques, pells— a un mercat mundial dominat per la competència salvatge. La decepció dels argentins davant aquest panorama propicia l'especulació, que desensoratja les inversions, fomenta l'escepticisme i dona peu a la intervenció dels militars, que s'atribueixen el paper de salvadors de la moral i defensors de la pàtria.

La responsabilitat última és de tots plegats: des de Perón, que no sabé desenvolupar el país d'una forma harmoniosa, fins als militars de la dictadura, que es dedicaren a desindustrialitzar Argentina amb la política dictada per Martínez de la Hoz. Naturalment, també hi ha una gran culpa d'Occident, que ara dona l'esquena a un país on emigraren milers d'uropeus, especialment italians i espanyols, que fugien de la misèria que existia al Vell Continent.

Antoni Castel

CAVES NADAL.

El Pla del Penedès

CELLERS SALVADOR POVEDA.

Monòver. D.O. Alacant

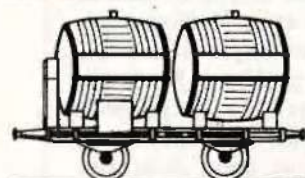
CELLERS HISENDA MIRET.

D.O. Penedès

CELLERS BALDOMÍNO-AVIA.

D.O. Ribeiro

GINEBRA XORIGUER. Maó

SVRO

DISTRIBVIDORA
de VINS i LICORS

Illes Canàries, 32
Tels. 362 58 74 i 377 40 36
VALÈNCIA

El menú de Nadal

L'últim film de Bertolucci o la nova producció de la factoria Disney són algunes de les novetats que es presenten per a aquest Nadal, com sempre, de pel·lícula.

L'arribada de Nadal sempre ha estat una bona excusa per a les estrenes cinematogràfiques. Malgrat l'entrada del vídeo en les cases, les sales registren excel·lents taquillaes amb la família com a expectadors principals. Segurament per això els títols dirigits a totes les edats constitueixen la part més significativa d'aquesta producció nadalenca. I això, ho sap molt bé la factoria Disney, que sempre té a punt un nou producte o la reposició d'algun dels seus clàssics. En aquesta ocasió es tracta de *La Sirenita*, sobre el conte original de Hans Christian Andersen que, de segur, farà les delícies dels fans de la casa i que ha significat un retorn a la literatura infantil més tradicional en la línia de *Blancaneu* o *La Ventafocs*. També per a tots els públics és la tercera entrega de *Regreso al futuro*, una de les sagues més reeixides de la història del cinema que torna a convocar els noms del peterpanesc, Michael J. Fox, i Christopher Lloyd aquesta volta submergits en el violent *Far west*.

Sense eixir de les sales infantils aquest Nadal ens visitaran els simpàtics elefantets creats per Jean de Brunhoff en els anys trenta i ara per primera vegada traslladats a la pantalla gran. *Babar en la selva* és el títol del film i està per veure si ha aconseguit reflectir tota la tendresa del conte original. I, ara que John Travolta sembla que ha recuperat els seus llorers perduts —amb l'èxit de *Mira quien habla*—, torna amb un nou títol. El film es diu *De pura raza* i va de viu-do amb filla i gos i problemes

amb la màfia.

La primera part va rebre divisió d'opinions, i la desautorització del seu autor literari, Michael Ende. Parlem de *La historia interminable*, que ara arriba en segona part i dirigida per George Miller.

De Nadal pot ser l'èxit del nou film de Bigas Luna sobre la novel·la d'Almudena Grandes, *Las edades de Lulú*. Amb un començament un tant accidentat —l'abandó d'Àngela Molina—, el nou film del director barceloní no estarà exempt de polèmica, ja que és una història amb erotisme al cent per cent. Entre les curiositats del film hi ha la de contemplar Maria Barranco —la xica revelació d'Almodóvar en *Mujeres...*— en el paper d'un transvestit amb look Cher.

ROCKY, UNA ALTRA HISTÒRIA INTERMINABLE

Encara que ell sap que diffi-

cilment podrà optar a l'*Oscar*, a Sylvester Stallone aquestes coses no deuen traure-li el son. Per això, cíclicament torna el seu Rocky, que ara ens arriba en quinta entrega. Una història tòpica dirigida per John Avildsen —especialista en la sèrie *Karate Kid*— i, que de segur li proporcionarà bons dividendes en la pantalla. Presentada en el passat festival de Canes, Alan Parker reicindeix amb un altre episodi de la recent història nord-americana —recordem que el seu film anterior tractava sobre la segregació racial en l'Amèrica dels seixanta—. El film es diu *Bienvenido al paraíso* i conta una història poc coneguda, la d'aquells americans d'origen asiàtic que durant la segona guerra mundial van ser reclousos en camps de concentració. En el paper principal, Dennis Quaid, que viurà tot el drama racial.

El nou film de Bernardo

La Sirenita, de Walt Disney.

Dalt, *La Historia interminable, II. Baix*, María Barranco en *Las edades de Lulú*.

ARXIU

Bertolucci, *El cielo protector*, és sens dubte un dels títols estrella de la temporada. Després del seu oscaritzat *El último emperador*, el director de Parma torna a una història més intimista amb el suport literari de Paul Bowles. Debra

Winger i John Malkovich encapçalen el repartiment. Bertolucci ha comptat amb el seu fidel Vittorio Storaro en la fotografia i amb la presència de l'escriptor Paul Bowles en la figura del narrador de la història. Des d'una cinematografia

més exòtica com pot ser la xinesa ens arriba *Ju Dou*, la nova pel·lícula de Zhang Yimou, el director descobriment de *Sorgo rojo*. Una tràgica història d'amor que li valdria l'Espiga d'Or en l'últim festival de cinema de Valladolid.

Estrenat la passada primavera a París aterra finalment a les pantalles espanyoles el film *Cyrano de Bergerac*. Un títol d'una cinematografia com la francesa que ens arriba amb comptagotes i amb més pena que glòria. Gerard Depardieu és l'heroi creat per Rostand —un paper que ha tingut en l'escena i la pantalla entre altres els noms de José Ferrer, Steve Martin, Jean-Paul Belmondo o Josep Maria Flotats— i que li va reportar el premi d'interpretació en l'últim Festival de Canes. Leonardo, Miquel Angel, Donatello i Rafael, les quatre tortugues Ninja seran també una de les grans atraccions cinematogràfiques d'aquestes festes. Amb el precedent de l'èxit de la sèrie televisiva, aquesta història constituirà el testament del desaparegut Jim Henson i tampoc han aconseguit deslliurar-se d'una certa polèmica per les seues dosis de violència. Pel que fa a les produccions d'obediència autòctona, recordem

l'estrena del film de dibuixos animats *Desperta ferro*, dirigit per Jordi Amorós. La història té com a fil conductor l'obra de Gaudí i està considerada com la producció més ambiciosa realitzada en la tècnica de dibuixos animats feta a Catalunya.

Mentre tots aquests títols desembarquen en les nostres pantalles, recordem que altres ja fa temps que gaudeixen de l'èxit popular i que continuarà durant les festes nadalenques. És el cas de *Ghost*, amb el guapo de Patrick Swayze, tot un èxit de les cartelleres internacionals, a l'igual que *Pretty Woman*, una insulsa comèdia sobre una ventafocs de Beverly Hills on destaca l'estimulant presència de Julia Roberts. En el capítol d'acció, una altra segona part, *48 horas más*, amb Eddie Murphy i Nick Nolte, repetint papers i Walter Hill direcció.

Si, per contra, els nostres gustos s'inclinen per un cinema més a la carta, tenim la programació nadalenca que ens han preparat les cadenes estatals i autonòmiques. Un menú fet per a tots els gustos i que a més d'un, pot produir-li algun problema d'indigestió cinematogràfica.

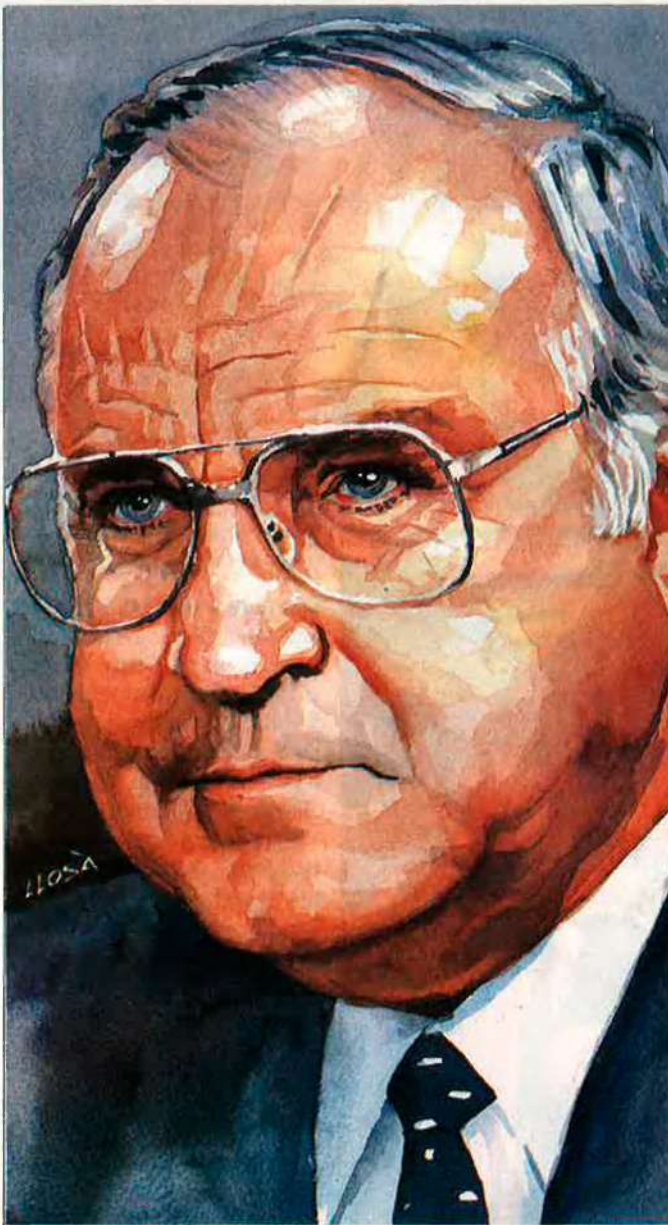
Carles Gàmez

Helmut Kohl, o la salsitxa reunificada

Quan somriu, unes galtes immenses, amb vocació de pans de pagès de quilo, posen a prova els marges de la foto i el concepte de felicitat de qui la mira. Empetitits, perduts entre els plecs d'una solidesa atapeïda i flonja —herència d'anys i anys de salsitxes—, somriuen els ulls del Bismarck del segle XX, Helmut Kohl, el *gegant de Magúncia* (1,93 m d'alçada, 120 quilos de pes), ha confirmat els pronòstics, i ara és el nou *kàiser* de l'Alemanya reunificada. Finalment, doncs, ha aconseguit ser alguna cosa més que l'enorme barril de cervesa que trau protagonisme —a base d'*humanitat*— als altres dirigents europeus cada cop que es reuneixen.

Aquest ós de seixanta anys —llegim, amb sorpresa i temor, que va doctorar-se en filosofia— ja fa vuit anys que és canceller, i s'ha passat com qui diu mitja vida en les files de la CDU, que, aliada amb la CSU (Unió Social-cristiana) bavaresa (una mena de CiU germànica), governa la RFA des del 1982. Diuen els envejosos que Kohl és tan gros com maldestre —les *anècdotes* que el fan comparable, en ficades de pota, amb Ronald Reagan, han servit d'inspiració a còmics i a articulistes d'arreu del món—; però els maldestres no saben córrer en la direcció exacta i a la velocitat correcta. I Kohl, que ha deixat mig món amb un pam de nas, ha corregut més i més bé que ningú. Europa, ferida i trasbalsada per la desfeta comunista, ha tremolat sota aquest plantígrad insaciable, i ara només pot rendir-se davant el nou *Reich* —una Alemanya rica i xucladora que bé pot empassar-s'ho tot en un tres i no res.

Parlàvem de pams de nassos, perquè més d'un ha fet el ridícul a l'hora d'encarar el futur dels alemanys. Ens ve al record un article que el filòsof i escriptor francès Bernard-Henry Levy —gairebé idolatrat en certs cercles d'alta cultura— publicà no gaires mesos abans que caigués el mur. Deia que la voluntat *unionista* dels alemanys era una presa de pèl, i que els orientals no acceptarien mai de bon grat la reunificació. Levy és —a més de filòsof i escriptor d'anomena-

da— francès, i ja sabem que els francesos, com altres que també coneixem de prop, troben ridícula la tota vel·leïtat nacionalista que no sigui la seva. Calia ser molt francès, doncs, per a no entendre que la divisió entre els alemanys no l'havien volguda els alemanys. Levy, ben segur, haurà trobat paraules per rectificar sense tornar-se vermell, però sigui com sigui ara tornem a tenir una sola Alemanya, i Helmut Kohl eixampla les galtes, tapa tohom que hi ha al seu costat i fins i tot es permet fer de *Santa Kohl* amb els soviètics desgraciats que amb prou feines saben com podran

passar l'hivern. Hitler els envià els panzers i provocà més de vint milions de morts; Kohl els envià salsitxes i provà de mantenir-los vius. No hi ha qui entengui els alemanys.

Diuen que no sap parlar, que no encisa les masses, que no seria capaç d'enamorar ni un porc senglar. Diuen que l'únic que té és *instint*. La imatge de l'ós ens ve de nou al cap, inevitable. *Schwarzenegger* Kohl es refrega l'esquena amb l'escorça d'un arbre ex-comunista i ensuma, feliç, la mel interminable que hi ha per tot el bosc.

Albert Mas Grieria

L'any 1985 moria al poble de Binissalem (Mallorca) Antoni Ramon i Pol, conegut popularment pel malnom d'*Es Merder*. El malnom ja deixa clara quina era l'opinió que en tenien els seus veïns. D'aspecte deplorable, Antoni passava per ser un dels més pobres del poble, vivint en la més abso-

luta de les pobreses. Però a la mort d'*Es Merder* es destapà el pastís: Antoni era ric. Multimilionari en propietats arreu de Mallorca. La sorpresa fou majúscula, ja que ningú s'explica com és possible que visqués sempre d'aquella manera sent ric. Ara l'Ajuntament, ja que Antoni no va fer testament, reclama part de les seves possessions per poder construir-hi zones verdes i d'equipament.

Els redactors d'aquesta casa encara no hem aconseguit trobar ningú que no estigui content per la derrota d'Emilio Sánchez Vicario davant Sergi Bruguera. Absoluta coincidència sociològic-esportiva: tothom anava a favor del nen. La seva victòria ha comportat una atenció especial als mitjans de comunicació, i Sergi Bruguera s'ha mostrat molt orgullós ja que, diu, "per a qualsevol tennista espanyol és molt important guanyar el campionat d'Espanya". El tennista català ha tingut sempre un suport excepcional des de la Federació Espanyola, cosa que podria explicar aquesta encesa declaració patriòtica.

Kim Manresa, 'Agustí Centelles' de fotografia

El passat dijous 22 de novembre es van atorgar, en la seva primera edició, els Premis Avui 1990 per a diferents gèneres periodístics, que concedeix el rotatiu català. El premi "Agustí Centelles" constituït en memòria d'aquest mestre de la fotografia, que posà les bases del fotoperiodisme modern durant la guerra civil espanyola, amb la seva extraordinària síntesi entre expressió artística i document social, va ser concedit a Kim Manresa, redactor gràfic del diari *La Vanguardia*.

Aquest premi, a part la dotació econòmica, consisteix en una fotografia original i prou representativa d'Agustí Centelles, gràcies a la generositat de la família hereva de l'insigne fotògraf. Sense dubte, d'un valor entranyable per al fotògraf premiat, a més del reconeixement implícit que comporta a les funcions periodístiques de la fotografia i com a estímul a una feina tan poc valorada

Kim Manresa.

JORDI MORERA

al nostre país i que en aquest cas representa amb tota justícia Kim Manresa per la seva trajectòria dins dels mitjans de comunicació dedicada al reportatge social i humà.

Des de les seves primeres fotografies sobre les lluites obreres l'any 1975, quan tenia catorze

anys, o els reportatges en profunditat que el van fer viatjar per diferents països d'Àfrica i el Carib, fins a l'extens treball sobre la mitologia i tradicions populars a l'entorn dels braus, o la interessant tasca de documentació social dels diferents àmbits de la nit a Barcelona, recollida en un llibre

de recent publicació, Kim Manresa no ha fet altra cosa que madurar el seu personal instint a l'hora de reflectir la realitat quotidiana. Treball que ha tingut la recompensa amb els diferents premis que ha rebut, com el de Fotopress d'enguany.

L'autèntica funció del fotoperiodista es manifesta en el fet que no elabora únicament un document gràfic, sinó que també expressa un concepte estètic. No es limita per tant a certificar uns fets recolzats en el carisma de realitat que té la fotografia, sinó que els interpreta a través d'una particular visió, que ens ofereix més interrogants i suggerències que no simples evidències.

Qualitats que reuneixen les imatges de Kim Manresa, amb la seva eloqüència i capacitat per a transmetre sentiments, per a generar opinions que no necessiten paraules. El valor genuí i autèntic de tot gran fotògraf.

Salvador Rodés

Visquem en Valencià

Parlar. Saber escoltar. Aprendre i ensenyar amb il·lusió. Participar i col·laborar.
Fer del valencià un instrument de convivència. No hi ha millor manera
d'impulsar l'ús del valencià a la nostra Comunitat. Preparem així l'entrada a l'Europa plurilingüe.

AFXIU

OLÍMPIC CIRCUS

Segurs, però tranquils.

Coses que passen. En plenes jornades sobre seguretat olímpica a Barcelona, atemptat del Grapo. I dies després que alguns papers d'ETA demostrassin que els Jocs poden ser una bona caixa de ressò per a aquesta organització. Conclusió: per primer cop des de Rafael Vera fins a Maragall accepten parlar d'amenaques de terrorisme més o menys obertament, quan fins ara les preguntes s'evitaven per no caure en alarmismes. L'alcalde, de tota manera, va apostar per una seguretat segura (faltaria més) però que no molesti en excés el ciutadà. Perquè el temor a un estat policial excessiu i que no respecti barcelonins i visitants s'afegeix com una amenaça indirecta de la seguretat olímpica.

D. UMBERT

El Prat, primer avís

500 metres quadrats d'un sostre de la nova terminal del Prat per terra: primer avís. Sis treballadors ferits, que se sumen a una llarga llista de baixes ocasionades pel 92, i justificades pels responsables de les diverses obres per l'estadística habitual d'accidents laborals a les mans. Però l'avís serveix més aviat per a extreure una seguretat en instal·lacions que fan les obres en ple funcionament (l'aeroport n'és un bon exemple) i amb milers de visitants a dins

Una habitació olímpica amb bona vista: segona part

Dels 1.812 pisos olímpics del Poblenou, un 20% ja té propietari. Si fa no fa, perquè el canvi d'estratègia de Nova Icària S.A. (NISA) passa per no donar cap xifra concreta a la premsa. L'argument oficial és que com a promotora no poden donar informació que afavoriria la competència.

Amb tot, el nou enfocament de comercialització dels habitatges del 92 ha estat motivat per raons de molt més pes que aquesta, com per exemple el baix nivell de vendes i el descontentament detectat en els interessats a donar vida a la Vila Olímpica un cop hagin fet les maletes els 15.000 atletes que s'hi allotjaran. Prodigis i més prodigis. Des de l'octubre de 1989, quan es va posar la primera pedra a aquells tros de Poblenou passa a millor vida, n'han passat de tots colors. En cosa de mesos, es va demostrar que l'expectació de milers de barcelonins aspirants a viure prop del mar no passava gaire d'això, d'expectació.

Les cues per veure el pis, el sorteig entre tots els que posaven els ulls del seu futur sobre uns plànols que ja tenien altres candidats, i uns preus força olímpics, van frenar el miracle. D'altres promocions veïnes, que van optar per sistemes més comercials i menys públics de venda, van col·locar pisets a tots aquells que sortien decebuts d'aquesta Nova Icària.

I va passar el que sol passar. Va saltar el director general i en va arribar un de nou, en ple estiu: Joaquim Maria Fenellosa i Doménech, una persona de confiança de Ramon Boixadós (que -fins a nova ordre- és qui mana a Nova Icària, SA).

La setmana passada, Fenellosa es va estrenar públicament passejant una colla de periodistes amb casc blanc i a dalt d'un autotocar pels pisets en construcció. Tot per anunciar que -fins a nova ordre- NISA canvia de tàctica i entra en la normalitat. Normalitat que vol dir no donar tantes explicacions, deixar-se de sortejos i de fases de vendes anunciades prèviament a la premsa. Des de fa quatre dies, la llei del mercat és l'única que mana -i fins a nova ordre- en

Vila Olímpica.

JORDI MORERA

aquest barri que ha posat preu (200.000 pessetes el metre quadrat, pam més pam menys) a aquesta nova Icària de luxe aixecada sobre les restes de la Icària dels utòpics.

Això vol dir que qui llegeixi un anunci de plana en algun diari que diu: "Aviat podràs viure arran de mar sense sortir de Barcelona" només ha de córrer cap a l'oficina de Nova Icària i firmar. L'únic requisit és portar un 1% del preu total del pis a la butxaca, per fer la paga i senyal, un 9% a l'altra butxaca per signar el contracte, un 10% a punt sota la rajola per a l'octubre del 1991, un altre per al juliol del 92 i un 70% final per al dia que li'n donaran les claus (amb opció a un préstec hipotecari).

Fenellosa diu que ho veu clar. Que la venda va bé i molt ben repartida. Que quasi tots els pisos ja són a la venda ara mateix. Que fins i tot hi haurà beneficis fiscals per als comerciants que se les apanyin per arribar a un acord amb el COOB i demostrar que el seu negociat és necessari

per als dies dels Jocs. Una nova estratègia publicitària, més directa amb els vertaders candidats a sentir la brisa del mar de bon matí.

Si se'n han escapat uns quants "fins a nova ordre" entre frase i frase no és per desanimar les expectatives de la nova Nova Icària del senyor Fenellosa. És simplement perquè queden pendants encara algunes promeses pre-electorals de l'Ajuntament per fer accessibles aquests pisos a parelles joves, i perquè es dona la casualitat que d'aquí a mig any es veu que s'ha de votar alcalde. I perquè continuen els rumors sobre un suposat enfrontament de Maragall amb Ramon Boixadós precisament pel temor polític de donar una impressió de secretisme. Al cap i a la fi, és l'operació d'habitatges més important d'una ciutat amb milers de ciutadans candidats a tenir-ne un de digne, amb bigues que resistixin l'inevitable pas i pes dels anys.

Carles Capdevila

(JOSEP MARIA RAVENTÓS I BLANC)

..... **COLOR BLAT** : PERQUÈ EL RAÏM HA ESTAT PREMSAT AMB RAPIDESA I SUAVITAT POCs MINUTS DESPRÉS D'HAYER ESTAT COLLIT, EVITANT MACERACIONS QUE LI PROPORCIONARIEN UN DAURAT MASSA INTENS. **AFRUITAT D'AROMA** : PERQUÈ PRESERVEM LA PERSONALITAT DE LES DIFERENTS VARIETATS DELS NOSTRES RAÏMS. **LLEUGER DE COS** : PERQUÈ ELS NOSTRES CUPATGES SEMPRE CERQUEN EL MILLOR EQUILIBRI ENTRE LES QUATRE VARIETATS QUE HI INTERVENEN, EN FUNCIO DE LES CARACTERÍSTIQUES DE LA VINYA ON ES COMREEN I DE LA COLLITA A QUÈ PERTANYEN. **SEC AL TAST** : JA QUE ELS SUCRES DEL VI DE TIRATGE, PER L'ACCIÓ NATURAL DELS LLEVATS, HAN ESTAT REDUÏTS A VALORS RESIDUALS. PER AIXÒ PODEM PARLAR AMB TOT RIGOR DE *BRUT*. **FRESC AL PALADAR** : EN OBTENIR EL GRAU JUST D'ACIDESA, EN COLLIR EL RAÏM EN EL MOMENT D'ÒPTIMA MADURACIÓ .....

José María
**RAVENTÓS
i BLANC**

•
L'ORIGEN DEL CAVA
•

Les infraestructures culturals de Barcelona, en marxa

La ciutat dels pactes

Els acords Semprún-Guitart, el conveni signat aquest octubre entre l'ajuntament i la Generalitat i el consens sobre la Llei de Museus fan que aquest any s'hagin establert les bases per a la creació dels grans centres culturals de Barcelona.

S'ha acomplert amb una precisió quasi mil·lèmica l'objectiu d'omplir Barcelona d'infraestructures que assegurin la seva capitalitat i a hores d'ara tots els equipaments estan en construcció o es troben en fase de definició". Ferran Mascarell, coordinador de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona expressava amb aquestes paraules allò que les diverses institucions de la ciutat de Barcelona han convertit en una realitat: l'adequació de l'oferta cultural de la ciutat a una realitat que, fins ara, no es corresponia amb l'estatus de la capital de Catalunya. O, segons el llenguatge de cada administració, d'una gran urbs del Mediterrani que ha de ser seu olímpica el 1992

EL GRAN PACTE

El 26 de juny se signaven a Barcelona els acords Semprún-Guitart després d'una reunió entre els gabinets del conseller i del ministre. Tal com s'afirma en els mateixos acords la inversió a Catalunya del Ministeri de Cultura a partir de 1990 "suposa un gir substancial respecte a situacions anteriors".

El govern de Madrid acceptava implicar-se en la realització d'algunes infraestructures claus de la ciutat: l'Auditori de Barcelona, el Museu d'Art de Catalunya, l'Arxiu de la Corona d'Aragó i una encara indefinida Biblioteca Pública de Barcelona. Més de 10.000 milions de pessetes són el global d'una inversió que no només es concentra a Barcelona –inclou també una participació en el futur Museu de Tarragona i en la biblioteca pública de Lleida– però de la qual es desconeixen els costos polítics. En qualsevol cas, es fumava una pipa de la pau que trobaria una resposta municipal immediata.

Objectiu: la capitalitat.

ARXIU

NOVETATS AL FRONT MUNICIPAL

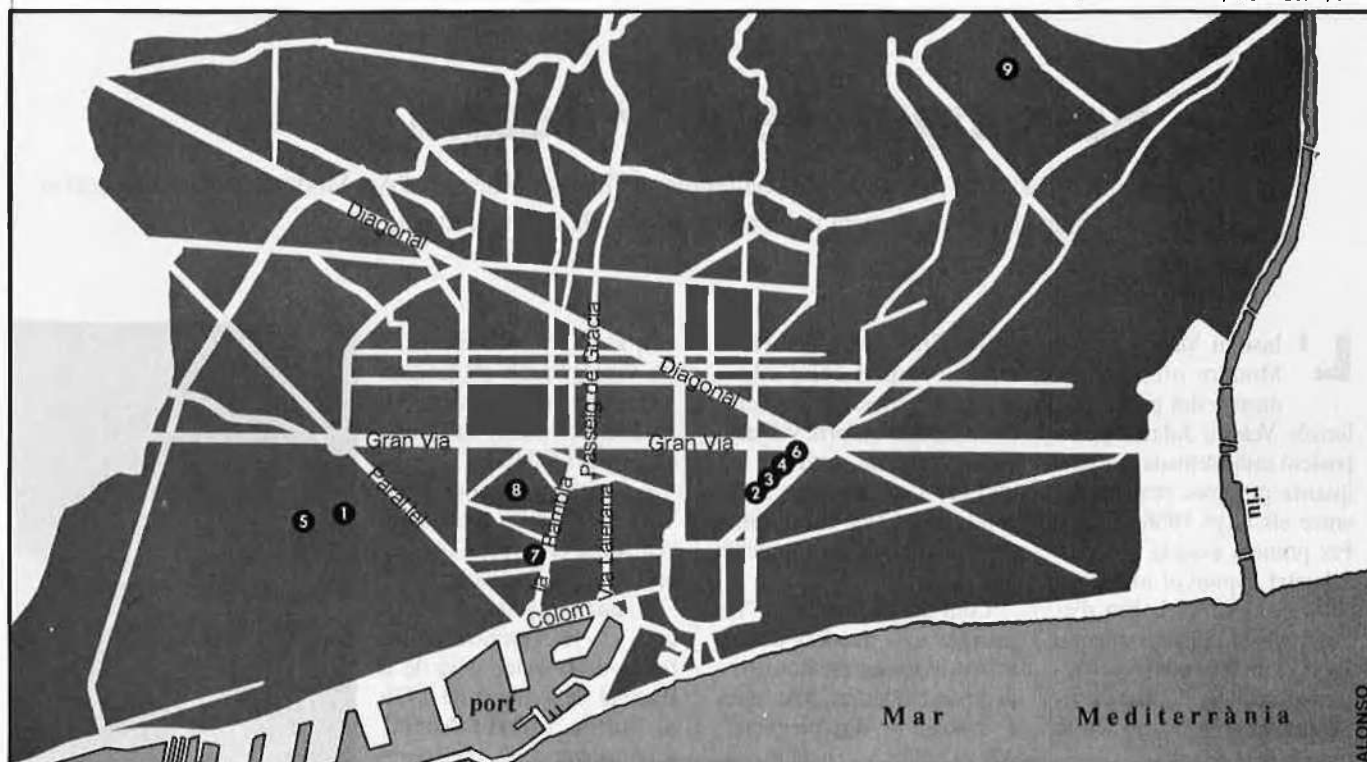
Passat l'estiu, la tòpica guerra entre l'Ajuntament i la Generalitat arribava a la seva fi –o a la seva treva pre-electoral– almenys sobre dos temes essencials: l'Auditori Municipal de Barcelona i el Museu d'Art de Catalunya. De retruc dues qüestions vinculades a aquests organismes també es resolien, l'Orquestra Ciutat de Barcelona –que hi tindrà la seu– passa a ser l'Orquestra Nacional (vegeu EL TEMPS núm. 338) en un sistema de co-gestió i la creació del Museu d'Art de Ca-

talunya mitjançant un patronat també comú entre l'Ajuntament i la Generalitat tenia un reflex més ampli amb l'aprovació, consensuada, al Parlament de Catalunya d'una Llei de Museus que posarà ordre al mapa museístic caracteritzat fins ara per una dispersió de competències entre diputacions, ajuntaments i Generalitat.

La creació d'un registre, la definició dels museus nacionals com a eixos del sistema museístic català amb una estructura orgànica permanent vinculada a la Junta de Museus de Catalunya, el màxim organisme de col·laboració institucional on l'alcaldia de Barcelona tindrà una vice-presidència permanent, situa aquesta línia d'acord a un nivell general, i desbloqueja un dels *temes impossibles* que arrosseguen tots els consellers de cultura.

Aquests dos acords centren un marc on tant Ajuntament com Generalitat poden dedicar tot l'esforç a crear els seus propis *pols* culturals, és a dir, a construir els projectes que per les seves característiques més els pertocquen: el Teatre Nacional de Catalunya i la Fundació Pública Teatre Lliure. Una tercera pota queda, encara, fora de joc. El Liceu i el seu ambició pla d'ordenació, que representaria una ampliació de l'edifici que ocuparia tota l'actual illa de cases, es troba encara en fase d'exposició pública del projecte i sense que les institucions catalanes hagin decidit les aportacions a realitzar per un projecte que no començarà abans de 1992.

El mateix Teatre Nacional no començarà, *de facto*, les obres fins l'any 1991. Cap portaveu de la Conselleria ha volgut fer declaracions fins a la presentació pública dels pressupostos de Cultura, prevista per a aquesta mateixa setmana, i en la qual s'haurà de concretar una partida específica per al tema. Això sí, la zona Nord-Glòries, una zona barcelonina que era més aviat un descampat entre el final de l'eixample i el principi dels suburbis pot adquirir en molts pocs anys l'aspecte

Les infraestructures culturals de Barcelona

1.Nom: Fundació Pública Teatre lliure
Pressupost: 1.000 milions
Institucions implicades: Ajuntament, Diputació
Termini d'execució: 1990-92
Arquitecte: Manuel Núñez
2.Nom: Arxiu de la Corona d'Aragó
Pressupost: 788 milions
Institucions imp.: Ministeri de Cultura
Termini d'execució: 1990-92
Arquitecte: Lluís Domènech i Roser Amadó.
3.Nom: Teatre Nacional de Catalunya

Pressupost: Partida a determinar
Institucions imp.: Generalitat
Termini d'execució: 1990-?
Arquitecte: Ricard Bofill
4.Nom: Auditori de Barcelona
Pressupost: 6.216 milions
Institucions imp.: Ministeri de Cultura, Generalitat, Ajuntament
Termini d'execució: 1990-93
Arquitecte: Rafael Moneo
5.Nom: Museu d'Art de Catalunya
Pressupost: 7.000 milions
Institucions imp.: Ministeri de Cultura, Generalitat, Ajunta-

ment
Termini d'execució: 1990-94
Arquitecte: Gae Aulenti
6.Nom: Museu d'Art Contemporani de Catalunya.
Pressupost: 4.000 milions
Institucions imp.: Generalitat, Ajuntament
Termini d'execució: 1990-92
Arquitecte: Richard Meier
7.Nom: Gran Teatre del Liceu
Pressupost: 5.200 milions
Institucions imp.: MOPU, M. Cult., Ajuntament, Generalitat
Termini d'execució: 1992-?
Arquitecte: Manuel Solà-Morales

8.Nom: Centre de Cultura Contemporània Casa de la Caritat
Pressupost: 2.500 milions
Institucions imp.: Ajuntament, Diputació
Termini d'execució: 1990-92
Arquitecte: Helio Pinón i Albert Vilaplana
9.Nom: Centre Cultural del Nord Narcís Monturiol
Pressupost: Partida a determinar
Institucions imp.: Ajuntament
Termini d'execució: No concretat
Arquitecte: No concretat

d'un veritable parc cultural on hi haurà l'Auditori, el Teatre Nacional, l'Arxiu de la Corona d'Aragó i el Museu d'Art Contemporani. Iniciatives de caràcter nacional que tindran la seva continuïtat a Montjuïc, on es realitza la reforma del Museu d'Art de Catalunya.

L'ajuntament també busca els seus propis referents. La interacció entre l'actual mercat de les flors, que no només programa sinó que també produeix espectacles, i el futur Teatre Lliure —que se situarà al Palau de l'Agricultura, veí del Mercat de les Flors— pot generar un dels pols teatrals més dinàmics de Barcelona amb una selecció d'espectacles que inclogui tant la

presència internacional, les companyies catalanes com els experimentalismes. Però la nineta dels ulls municipals és la Casa de la Caritat, també anomenada Centre de Cultura Contemporània. Aquest organisme pretén *esponjar* una zona marginal —en diuen "transformar la perifèria interna"— convertint aquest antic edifici religiós en un complex que, per a Ferran Mascarell, "ha de reflectir la ciutat i constituir-se en un motor generador d'iniciatives de divulgació, investigació i formació amb voluntat de ser innovadors". Josep Ramoneda, filòsof i periodista, és el director d'un centre que per les seves característiques recorda el Georges Pompidou

de París. En una línia similar hi ha en preparació el Centre Cultural Científic del Nord Narcís Monturiol, un complex que, a banda dels seus serveis —com biblioteca, sales d'exposicions o el teatre— pretén reunir tot el llegat científic-tècnic de la ciutat i donar-li una dimensió tan lúdica com creativa. Enllestides les reformes del Palau de la Música i la Fundació Miró, inaugurada la Fundació Tàpies i amb la pròxima instal·lació al Monestir de Pedralbes de la col·lecció Von Thyssen, els gestors culturals tan sols esperen que les properes eleccions municipals no afectin les grans infraestructures en vies de creació.

Oriol Malló

Benvingut, senyor Adami

L'obra de Valerio Adami es pot contemplar a l'Institut Valencià d'Art Modern. Una retrospectiva que abraça l'obra de l'artista italià realitzada en els últims trenta anys.

L'Institut Valencià d'Art Modern ofereix una mostra del pintor bonyès Valerio Adami. L'exposició està formada per cinquanta pintures realitzades entre els anys 1966 i 1990. Per primera vegada s'ofereix a l'estat espanyol una gran retrospectiva de l'obra d'aquest artista italià —resident a París— i un dels noms més representatius de la plàstica figurativa europea sorgida a la dècada dels seixanta.

Amb aquesta mostra, l'IVAM d'alguna manera continua la línia encetada amb les exposicions dedicades a l'equip Crònica i Eduardo Arroyo, l'estudi del que ha estat la plàstica figurativa europea dels últims 30 anys. Recordem l'exposició fa uns mesos sobre els primitus Pop britànics i la figura de Richard Hamilton.

Ara, per primera volta, es pot veure reunida l'obra d'aquest artista que d'una manera o altra ha estat lligat al País Valencià. Recordem el projecte fallit de la cúpula del Palau del Marquès de la Scola, propietat de la Diputació de València, que Adami havia de realitzar i que finalment a causa de les pressions de la dreta local va ser desestimat per la institució provincial.

L'exposició ha estat coordinada pel crític i galerista Jacques Dupin i estarà oberta del 13 de desembre al 2 de febrer de 1991. Amb motiu de la mostra s'ha editat un catàleg amb textos d'A. Pacquement, D. Ashton i Octavio Paz. Per a l'escriptor mexicà l'obra d'Adami està pre-

sidida "per una invencible atracció cap al color". Una seducció reflectida freqüentment en un colorit vibrant, violent, que ha servit de suport per a una obra que no ha estalviat el seu compromís amb la societat en moments puntuals.

Com diu Octavio Paz, "les imatges dels quadres d'Adami provoquen en nosaltres diverses emocions; totes elles es resolen en una pregunta". Ara el públic valencià té ocasió d'interrogar-se amb l'obra d'un dels artistes europeus més seductors d'aquest segle. ¿Qui té por del roig, *mon-sieur Adami*?

VALERIO ADAMI I VALÈNCIA

Als anys setanta, poc després de la mort del general Franco (1975), el pintor italià Valerio Adami va arribar, per primera vegada, a València.

La València d'aquella època, artísticament parlant, no passava de ser una ciutat de províncies, amb tres galeries (Val i Trenta, Punto i Theo), un museu amb una saleta d'art contemporani (1967) i un nucli d'artistes (Equip Crònica, Teixidor, Boix, Heras i Armengol) coneguts més enllà de les fronteres del país.

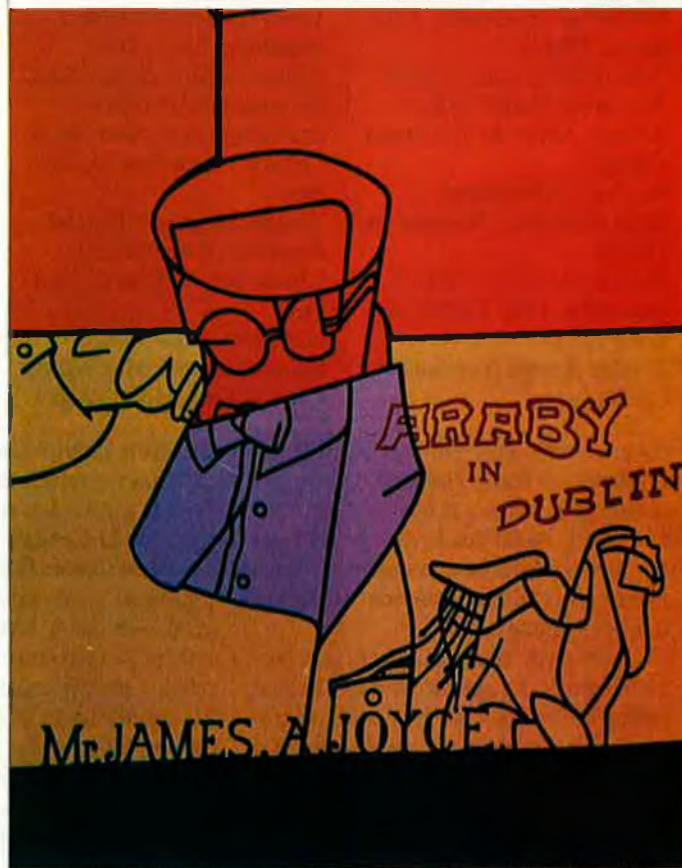
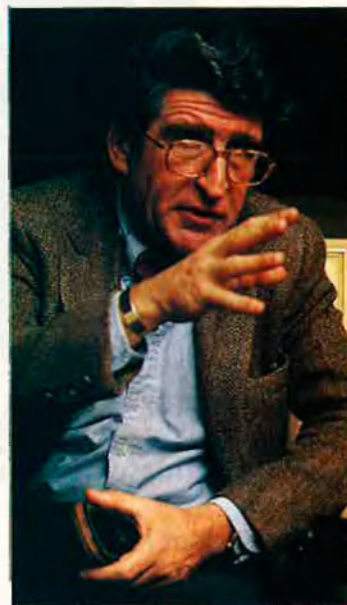
El món de l'art era quasi una cèl·lula d'amics i coneguts, amb idees d'esquerra, que evolucionava entorn de Rafael Solbes i Manuel Valdés, que, feia uns pocs anys, havien inaugurat una mostra personal a la capital francesa (ARC, París, 1973).

Els contactes amb l'exte-

rior, la informació europea i els vincles amb els artistes internacionals passaven per l'estudi del carrer del Túria de Solbes i Valdés.

Les relacions amb Nova York, cal dir-ho tot, passen, sense cap dubte, per l'estudi de Jordi Teixidor.

D'aquesta manera, poc després —si la memòria no em falla— de la celebració de la Biennal de Venècia de 1976, el pintor Valerio Adami, acompanyat de la seva dona, amics (Arroyo, Mondino, Sapdari, etc) i família, va fer-se la primera paella a la Patagona, a la vora la Mediterrània, en la mateixa platja de la

Dalt, Valerio Adami. Baix, Retrat de James Joyce.

RAFA GIL/ARXIU

Malva-rosa.

L'eix de les relacions culturals, artístiques i galerístiques de València amb Europa, era, sense cap dubte Eduardo Arroyo. En aquell temps, Andreu Alfaro encara no era l'interlocutor hegemònic d'Arroyo al País Valen-

cià. Les reunions, els sopars, els contactes amb els col·leccionistes —a penes tres o quatre— estaven monopolitzats per Solbes i Valdés.

Quinze anys després, si fa no fa, no sé quins records deu tenir Valerio Adami de la València cultural, humana i

política de l'època. Les oportunitats d'aquesta capital de províncies eren molt limitades. Poques galeries d'art. Pocs col·leccionistes. Pocs diners invertits en art modern. Hi havia, a tot estirar, molt d'entusiasme polític; algun teòric solvent (Tomàs

campanyes electorals del PCPV. L'obra gràfica, molt similar a l'obra emblemàtica, *Qui té por del roig* (1977), va ser editada, rubricada i certificada pels dos dirigents polítics del comunisme democràtic i nacionalista de l'època: Antoni Palomares i Ernest García. Unes mans, lligades entre si, simbolitzaven la unitat de l'època.

Fins a la propera exposició artística d'aquest gran dibuixant, pintor i narrador d'històries literàries, artístiques i dramàtiques de la cultura mundial (Freud, Marat, Ulises, etc.) a l'Institut Valencià d'Art Modern, es pot dir que Adami ha estat uns dels artistes europeus —amb Eduardo Arroyo, evidentment— més solidaris amb el País Valencià.

Això, com la frustada història del mural no realitzat, a la cúpula del Palau de la Scala —quina berrera, senyor Blasco i companya!— era alguna de les coses que calia contar a l'hora del retorn, per la porta gran, d'aquest excepcional artista italià.

Algun dia, més d'un periodista, polític de l'oposició i dirigent comarcal socialista, es lamentarà de l'error històric de no haver fet costat al projecte d'Antoni Asunción amb el qual Valerio Adami hauria deixat en un palau del segle XVIII un mural expressiu de la més subtil modernitat.

Els espectadors de l'IVAM podran comprovar que els artistes solidaris amb el projecte democràtic valencià, dels anys setanta, eren, a més de demòcrates, uns grans creadors.

Fins ara coneixíem Eduardo Arroyo. Ara reconeixem Valerio Adami. I aviat retrobarem Aldo Mondino.

La Itàlia cosmopolita, enginyosa i culta torna al Parnàs de l'art contemporani.

**Carles Gàmez i
Manuel García**

Dalt, *Hotel Chelsea Bathroom*. Baix, *Sigmund Freud en viatge cap a Londres*.

ARXIU

Llorens) i un nucli d'artistes (Equip Crònica, Jordi Teixidor, Martí Quinto, etc) homologables amb l'escena artística europea.

Els artistes italians Valerio Adami, Aldo Mondino i Giangiacomo Spadari, van vincular-se a la cultura valenciana amb unes exposicions a la Galeria Punto, unes obres gràfiques per al Partit Comunista del País Valencià i una estreta relació amb Manuel Valdés, Rafael Solbes i Jordi Teixidor, que s'havien conegut a la Biennal de Venècia amb motiu de la mostra: "Espanya: Avantguarda artística i realitat social (1936-1976)".

Amb el pas del temps, Valerio Adami, lligat com a artista a la prestigiosa galeria francesa Maeght, va fer diverses incursions en aquesta ciutat, una mostra per a la galeria Fandos i Leonarte, un projecte de mural per al Palau de la Scala de la Diputació de València i un cartell suport d'una de les primeres

Carles Alfaro, malalt de teatre

Entre els porcs (una paràbola personal) és l'obra d'Athol Fugard que Carles Alfaro va estrenar el passat 4 de desembre al teatre Rialto i que estarà en escena fins al pròxim 23 d'aquest mes.

"El teatre podria desaparèixer d'ací 15 anys".

RAFA GIL

Aquesta és la primera producció de Carles Alfaro per al Centre Dramàtic de la Generalitat valenciana. Amb dos actors com són Pep Cortès i Neus Agulló ha preparat una feina complexa i dura. Un diàleg ple de sentiment, tan cruel i patètic, amb tanta tendresa, que de vegades esdevé còmic.

—*¿Es un doble repte estrenar Fugard en català?*

—Sí, és la primera vegada que es treballa aquest autor. A penes si fa dos mesos que es va editar per primera volta en castellà, i casualment, encara que jo el projecte ja el tenia des de fa un any i mig. Si no m'erre ara s'estrena una altra obra d'ell a Barcelona, però fins ara era un autor completament desconegut. Pel que fa a la llengua, Josep Lluís Sirera n'ha fet una traducció fantàstica amb un llenguatge viu, col·loquial, que no localista. És un llenguatge rural molt ric. A més, hem trobat dos actors d'Alcoi que assoleixen una harmonia a l'escenari que no sovinteja; tots dos tenien un accent molt particular, que juntament amb un llenguatge

senzill, han fet que el treball seguira endavant.

—*¿Com s'entén que de ser un director maleït passes a produir per al Rialto?*

—Jo no és que siga un director ni maleït ni marginal, simplement he fet treballs molt particulars, en llocs molt particulars i per a un públic molt particular també. El pas aquest només s'explica per l'arribada de Tordera a la direcció del Centre Dramàtic. Ell em va demanar una producció i jo ja tenia aquest projecte pensat, però no podia començar fins que no trobés els actors que necessitava l'obra.

—*Tu vas fundar el grup Moma Teatre, ¿fins a quin punt depèn el teatre de les subvencions?*

—Les subvencions són necessàries per a la vida del teatre, però més necessària és la creació d'una infraestructura que ens done oportunitats de fer funcions; hi ha molta competitivitat dins del món teatral i poques oportunitats de treballar. A més, seria totalment imprescindible que la gent sentira necessitat de teatre, sobretot la gent més jove. Si no

tenim públic les subvencions no ens serveixen de massa.

—*Parla'ns una mica de l'obra, del treball com a director i del muntatge escenogràfic. ¿Creus que aquesta obra confirma tota la feina que has fet fins ara?*

—A mi m'agrada fer tot tipus de teatre, dirigir-lo, assajar-lo sobretot, no en sóc un bon espectador. Des d'un Harold Pinter, que és tot síntesi, fins al text que he fet ara, on tot es diu. Aquesta obra és molt dura, pesada de dirigir, en un principi no li vàiem eixida, però el Pep i la Neus l'han feta possible. Jo els vaig dir que o anàvem per totes o res, i així ho hem fet, ha estat un gran repte per a tots. Tenim la responsabilitat d'oferir un producte seriós, de qualitat, digne del públic, cosa que no es fa sempre. El teatre per a mi és una malaltia, una obsessió, on només hi ha una fórmula, el treball. Tots els qui ens hi dediquem tenim vocació de suïcida, els actors són uns veritables herois amb molt de coratge. Una raça humana molt especial. Aquesta espècie humana fa que jo puga fer

amb molta tranquil·litat el meu treball més difícil, paradoxalment. He trobat pocs actors amb aquesta maduresa artística i personal. Pel que fa a l'escenografia, he de deixar clar que jo no faig decorats, sóc partidari de crear un espai orgànic amb un punt carnal. On els actors i els personatges s'hi troben còmodes. Més que una qüestió estètica es tracta de crear idees, metàfores més que realisme, una síntesi, això és el que jo sempre busque.

—*¿Com veus aquesta raça en vies d'extinció, una espècie a protegir com tu dius, del teatre?*

—És cru dir que el teatre podria desaparèixer d'ací a 15 anys i no passaria res, és a dir, avui es busca la funcionalitat de les coses, la rendibilitat econòmica en definitiva, per això el teatre és catastròfic, només té l'arma del directe: l'ara i ací. Aquest ritual tribal no sobreviurà si la gent no sent nostàlgia de veure suar en directe. Si no és així, el teatre podria ser simplement un exotisme d'ací a uns anys.

Lourdes Toledo

Lleida proposa "Rellegir Pedrolo"

Entre els dies 17 i 19 de desembre la ciutat de Lleida recordarà la figura i l'obra d'aquest escriptor fonamental a l'hora d'entendre l'evolució de la literatura catalana a la segona meitat del segle XX.

El mateix havia pregat als seus amics que no li feren homenatges, potser perquè Pedrolo era un d'aquests escriptors que, per damunt de tot, s'estimen escriure, que veuen en la vida social de vegades necessària un petit obstacle al seu tarannà introvertit i quasi totalment abocat a la creació. Potser per això, la ciutat de Lleida no s'ha plantejat un homenatge sinó més aviat homenatjar-lo amb l'estudi profund de la seva personalitat literària, i ha promogut un col·loqui amb la participació dels estudiosos i amics de Manuel de Pedrolo.

Així, els dies 17, 18, i 19 de desembre, conferències, taules rodones i actes paral·lels ens acostaran una miqueta més a un autor que, potser pel fet de l'èxit que van tenir algunes obres seves dirigides a un públic jove —pensem si més no en el *Mecanoscrit del segon origen*—, no es pot dir que hagi rebut un tractament adient a la seva obra. Aquest col·loqui, coordinat per l'escriptor Xavier Garcia i organitzat pel Centre Català del Pen Club i l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana amb la col·laboració de la Institució de les Lletres Catalanes i l'Ajuntament de Lleida, compta amb la presència de Maria Aurèlia Capmany, Joaquim Carbó, Josep Vallverdú, Jordi Sarsanedas, Jordi Coca, Jaume Vidal Alcover, Isidor Cònsul, Josep Faulí, Vidal Vidal, Jordi Pàmias, Jordi Arbonès, Guillem Viladot o Joaquim Molas entre d'altres, i s'hi tractaran temes com ara "El teatre de Pe-

drolo", "L'eficàcia dels títols", "L'existencialisme a les primeres novel·les" o "Els contes com a planter d'idees seminals". Tot dins de marcs oberts més amplis que volen parlar esment en la globalitat

d'una obra literària que sovint ha estat controvertida i debatuda amb pocs elements de judici.

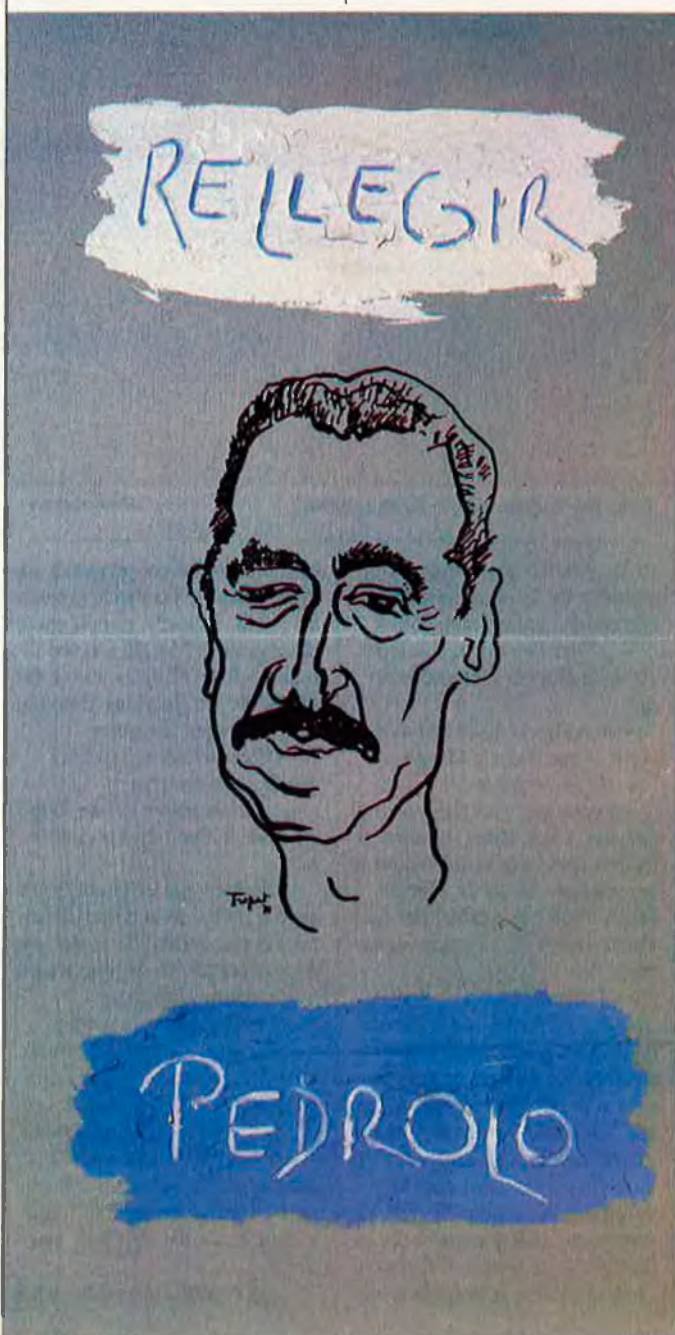
Però, al contrari del que passa en altres col·loquis semblants, els actes paral·lels

a aquestes sessions esmentades no tenen menys importància. S'hi presentaran, durant aquests dies, les darreres novetats editorials de Pedrolo, que han estat publicades per Edicions 62, i aquesta mateixa editorial publicarà també tot el material crític i assagístic que resulte del col·loqui, i hi haurà lectures que prometen molt, com la de Joan Argenté sobre fragments de *Sòlids en suspensió*, un llibre prou oblidat de l'autor lleidatà, o l'exposició sobre Pedrolo, que aplega poemes visuals inèdits, totes les primeres edicions de la seva obra i una visió fotogràfica retrospectiva, tot amb el títol d'un llibre de l'escriptor, *Unes mans plenes de sol*, que és una de les reedicions que ha fet Edicions 62. Textos d'*Unes mans plenes de sol* serviran com a fils conductors de l'exposició.

Sí que hi ha també un llibre publicat per l'equip de la revista *URC* —recordem el recent número monogràfic d'aquesta revista sobre l'obra de Pedrolo— que, tot i no ser inèdit, ja que Miquel Plana n'havia fet una edició de bibliòfil de 70 exemplars, calia recuperar. Aquest llibre és *Anna*, i funcionarà com a publicació d'un col·loqui que vol acarar el repte que representa l'extensa bibliografia pedroliana, més d'un centenar de títols que no han estat llegits sempre com calia.

Tots els actes del col·loqui "Rellegir Pedrolo" se celebraran a l'antic Hospital de Santa Maria, seu de l'Institut d'Estudis Ilerdencs.

Xulio Ricardo Trigo

Pep Trujillo: pintor

Pep Trujillo (Lleida, 1958) va inaugurar la seva primera exposició el dimarts passat, a la Galeria Maeght de Barcelona.

—*¿Com s'ho fa un pintor per fer la seva primera exposició en una galeria tan prestigiosa com la Maeght?*

—Encaparrant-hi. Renunciant a les ofertes que no t'interessen.

—*¿Quines?*

—Home, m'havien ofert de fer exposicions a bars, a vestíbuls de restaurants, a petites sales on em deixaven una paret entre uns quants pintors... Si acceptes aquestes petites exposicions (que potser només serveixen per a satisfer la vanitat personal) perds tot el fil de l'obra. És molt difícil seguir la trajectòria d'un pintor a base de petites mostres que, massa sovint, no fan sinó confondre l'espectador.

—*Però em sembla que tu també has patit el viacrucis del pintor que corre per les galeries oferint els seus quadres per mirar de muntar una exposició, ¿oi?*

—Sí. Jo vaig fer un catàleg artesanal, amb les fotografies dels meus quadres. Perquè no es pot anar pel món amb teles de tres metres quadrats. I vaig anar a veure totes les sales que em semblaven importants.

—*¿I com et van tractar?*

—Sovint en vaig sortir amb una sensació d'humiliació bastant desagradable.

—*¿Per què?*

—Perquè, en general, em deien que ho deixés córrer. Que hi havia molta competència. Que el que jo feia no era "tremendista", com el que s'oferia en una galeria determinada. Que si aconseguia exposar en una galeria prestigiosa, ja en tornaríem a parlar. O bé es quedaven les fotografies, et deien que ja s'ho mirarien i quan tornaves, les fotografies estaven al mateix calaix on les havien deixat.

—*¿I no seria més normal que els galeristes anessin a veure el que fas a l'estudi?*

—Això és una ingenuïtat. En un món ideal, les fotografies s'haurien d'acabar. Els galeristes i els marxants haurien de tenir la curiositat i sentir la necessitat de descobrir i de veure la pintura cara a cara. Tinc la sensació que

Dalt, Pep Trujillo. Baix, Sense títol (1989).

ANTONIO NODAR

molts galeristes trafiquen amb quadros de la mateixa manera que podrien traficar amb bestiar.

—*¿Com t'ho vas fer perquè els de la Maeght s'interessin per tu?*

—Jo no havia gosat mai anar a oferir el que feia a la Maeght...

—*¿Et feia respecte?*

—Pensa que quan vaig venir a estudiar a Barcelona, la primera galeria que vaig visitar —com a espectador— va ser la Maeght. I l'espai físic i la qualitat del que s'hi exposava em va impressionar molt.

—*¿I després?*

—La resposta que m'havien donat a les galeries que havia visitat va fer que no m'atrevís a anar a la Maeght. Pensava que em fotrien al carrer només de veure'm. Però un amic em va traure la por del cos i gairebé em va empenyer a anar-hi. Em va sorprendre molt gratament que el director de la galeria d'aleshores —Paco Farreres— a partir de la ter-

cera fotografia, em preguntés on tenia l'estudi. I l'endemà va venir a l'estudi. Després, el nou equip directiu de la Maeght i el seu director —José Muñoz— es va fer càrrec de les gestions fins ara, que hem pogut inaugurar.

—*¿Quantes obres exposes?*

—Una quarantena.

—*¿Són un resum de tota la teva obra o d'una època concreta?*

—Sempre que es fa una exposició (i més si és la primera) s'exposa el més recent. En el meu cas és així perquè és del que n'estic més satisfet i convençut.

—*¿Es pot definir la pintura?*

—No sense veure-la en directe.

—*A la presentació de la programació de la galeria, es va dir que la teva obra era "lítica i fresca". A més d'això, i tenint en compte que les etiquetes són només punts de referència, ¿què més se'n pot dir, dels teus quadres?*

—Que són introvertits, sense

informació exterior... Vull dir que no parlen de temes concrets, sinó que responen a una necessitat, sense cap pretensió metafísica ni intel·lectual. Són quadres intuitius, sensitius... Em sembla que la pintura és absolutament diferent a la paraula, per exemple. I que té una forma de recepció per part de l'espectador gairebé epidèmica.

—*¿Quina és la sensació que intentes transmetre a l'espectador?*

—No pinto per transmetre cap sensació a l'espectador. Per a mi, pintar és una necessitat biològica, una manera d'explicar-me el món, de reflexionar sobre tot el que m'envolta. Si no ho faig, rebento. Ja sé que en si mateixa, la pintura no és gaire agradable. T'embrutes, la roba fa pudor, quan vas a buscar els nens a la guarderia t'insulten, has d'anar a comprar material constantment... Però no puc fer-hi res, és una vocació que no puc controlar. Ni em dona la gana de controlar perquè m'agrada molt. De veritat.

—*Al catàleg que s'ha editat per a l'exposició, hi has posat quatre cites pictòriques: Phillip Guston, Piet Mondrian, Antoni Llena i Mark Rothko. ¿Això significa alguna cosa?*

—Res en especial. M'agraden prou. Podria haver-ne posat molts altres...

—*¿Com quins?*

—Miró, evidentment, Paul Klee, Pep Sallès... Turner, Chillida, Alfons Borrell, Madaula, Noé, Kandinsky... Beuys...

—*¿Quina barreja!*

—Sí... Pensa que jo sóc autodidacte. Tot m'ho he hagut de traure de la màniga. No he anat a cap escola de pintura. M'he hagut d'inventar les teles, la manera de muntar-les, els colors, fer que la pintura no caigués dels quadres a partir del tercer dia... tot. La gran referència per anar aprenent tot aquest llenguatge propi no han estat ni les escoles, ni les modes. Potser —ho dic mig en broma, però no tant— un llibre que es diu: *Los materiales de pintura y su empleo en el arte*, de Max Doerner.

—*¿I quina és la teva màxima influència?*

—Gràcies a Déu, la de la meua dona. **Sergi Pàmies**

Els bons i els dolents

Recordeu aquell conte que es referia a algú que feia por als altres anunciant la vinguda del llop i en parlava cada dia, fins que el llop va arribar de debò i com que la gent ja s'havia acostumat a considerarlo un fantasma espantacriatures, els va agafar desprevinguts i se'n va menjar una colla? Doncs a mi, el conflicte del Golf, m'hi fa pensar. Els EUA i els seus aliats, els sincers i els ocasionals, no cessen de dir a l'Iraq: "¡Ai, ara! Prepareu-vos, que venim a envestir-vos!". I això, quan ja fa tres mesos que dura (ho dic a finals de novembre), s'allarga fins a l'any que ve, amb uns ultimàtums boirosos i de poc conven-

ciment.

No sé com s'ho pren l'Iraq, però fa l'efecte que no s'acaba d'espantar. Mentrestant, va rebent la visita de representants dels països que s'han aliat contra seu, i la televisió els presenta, a tot el món, conversant amigablement amb Saddam Hussein, el qual, com a amfitrió educat no s'oblida mai de regalar-los ostatges. Posats a fer, no m'estranyaria gaire que el president Bush convidés Saddam Hussein i la seva senyora (o senyores) a sopar a la Casa Blanca, per parlar-ne sense perdre el somriure dels llavis. En acomiadar-se, Saddam Hussein obsequiaria el seu invitador amb uns quants

ostatges americans embolicats (o lligats) per a regal.

Hi ha un aspecte d'aquest psicodrama que em sembla que no ha merescut prou atenció per part del públic. És el que afecta molt concretament la víctima directa, Kuwait. Si arriba a esclatar la guerra (i tant de bo que no) les tropes alliberadores trobaran Kuwait com un solar per edificar, o com una botiga buida. Han donat temps als iraquians per arrambar a mans plenes i organitzar ponts aeris i terrestres carregats amb tot allò que els hagi fet goig. I si se salva la

pau (i tant de bo que sí), el resultat serà el mateix: Kuwait només haurà salvat allò que els emirs, previsors, ja havien col·locat prèviament a

fora.

Sigui com sigui, la pregunta és la mateixa: ¿i nosaltres què? Doncs sí que ens afecta. Deixant de banda els sentiments de cadascú pel que fa a la guerra i la pau, aquests mesos d'incertesa han servit per a justificar gestions desastroses o, almenys, per tenir-nos distrets amb un revival de moros i cristians.

Pere Calders

Oficial i cavaller, Únic testimoni, Indiana Jones i el temple maleït, Els deu mananemts, Psicosis i El Padrí són les prime-

ÚNIC
TESTIMONI

CIC VIDEO EL MILLOR CINEMA DELS ESTUDIS PARAMOUNT

ARXIU

res cintes de vídeo en català que es posaran a la venda aquestes festes de Nadal. En un acte de presentació al Nick Havanna, Miquel Renu, director general de política lingüística, va presentar

els primers resultats del concurs públic d'ajut a les produccions videogràfiques doblades al català. Dues grans distribuïdores -Warner Home Video i CIC Video- l'associació cultural Rialles-Drac Màgic i l'empresa Videoediciones del Mediterraneo SA han rebut ajudes per a l'edició de divuit produccions en català. Miquel Renu va assenyalar "la clara voluntat política" d'aquesta iniciativa que, segons les seves paraules, hauria de traspasar-se a l'àmbit cinematogràfic on considera que "cal reincidir amb èxit en el procés de normalització del doblatge de films al català". Mentrestant, a la cartellera de Barcelona les Torugues Ninja parlen espanyol i el català ni tan sols s'utilitza per justificar subvencions. Es limita a no existir. Això sí, Renu sap el secret perquè la indústria s'afegeixi a la normalització lingüística: "Fer les coses, fer-les bé i fer negoci". De moment, els empresaris del sector fan el seu negoci en castellà.

Agatha Christie, la llegendària escriptora britànica, ha reunit experts en la seva obra durant el passat cap de setmana a la locali-

tat de Pollença (Mallorca). El motiu general ha estat la commemoració del centenari del naixement de Christie i, específicament, intentar descobrir un poc més sobre la misteriosa estada de l'escriptora al port de Pollença, durant la qual va escriure la novel·la *Problema a Pollença*. L'únic que es coneix és que l'escriptora residí a un hotel, probablement l'Illa d'Or, durant un indeterminat període. A la reunió, hi assistiren diversos especialistes en l'obra de Christie, com també autors de novel·les policiaques: entre altres hi eren presents els britànics Julius Symons, Simon Brett i els espanyols Andreu Martín, Juan Madrid i Manuel Quinto.

El periodista i polític Vicent Ventura ha estat en aquesta ocasió la figura guardonada amb el premi Miquel que concedeix la Societat Coral El Micalet, de València. Per tercera edició es feia entrega d'aquesta menció concedida a una personalitat que s'ha destacat per la seua labor -cívica, cultural o política- al País Valencià. La mateixa nit es va concedir el premi de narrativa Enric Valor,

ARXIU.

que va obtenir l'escriptor alacantí Joaquim Espinós amb la seua obra *La devastació violeta*. Entre altres, hi eren l'alcalde de València, Clementina Ródenas; el conseller d'Administració Pública, Emèrit Bono; les regidores d'Esquerra Unida-Unitat del Poble Valencià, Carmen Arjona i Empar Ferrando, etc. EL TEMPS vol sumar-se a aquest homenatge a Vicent Ventura, d'on va ser col·laborador en la primera etapa.

BRUT
ESPECIAL
collita
1986

BRUT
SALVATGE
collita
1987

Fruit de les nostres vinyes

i de collites excepcionals.

Nadab
+ CAVA +

08733 El Pla del Penedès (Barcelona) Espanya
Tel. (93) 898 80 11* - Fax: 898 84 43

Compondre al País Valencià

Que el País Valencià ha estat de sempre terra de grans músics és un tòpic, però el treball dut a cap per alguns autors en les últimes dècades aconsegueix donar-li una important credibilitat. La música contemporània gaudeix de bona salut.

Començant pel mateix terme *contemporani* tot en el panorama musical actual és considerablement confús. Així, és igual de contemporània la coneguda compositora castellonenca Matilde Salvador que el no menys conegut però més jove Llorenç Barber. I és que la música que es fa avui al País Valencià té una gran varietat de llenguatges.

Entre els que porten el testimoni de la investigació sonora hi ha el Grup Contemporani de València, un dels pocs grups estables que treballen amb continuïtat. Comandat pel preni Nacional de Composició, César Cano, es dedica a la difusió de la música contemporània del nostre segle junt amb experimentacions més avantguardistes.

Un altre veterà és Carles Santos, potser el més internacional dels nostres músics. Tot i que li resultarà molt difícil deslliurar-se del qualificatiu de minimalista, cal reconèixer-li una trajectòria artística d'allò més variada: cinema, teatre, espectacles diversos... Ha fet de tot i en tot ha deixat la seua empremta particular. El seu últim espectacle, *Tramuntana Tremens*, ha donat la volta a Europa i pertot arreu ha resultat un èxit de públic i de crítica. Ell mateix ens deia: "Això em tranquil·litza perquè indica que hi ha un públic disposat a veure-ho. De tota manera, jo en el públic, hi penso fins a cert punt". Trobar un equilibri entre allò que es compon i allò que es demana és tema de debat des que existeixen els termes, i sempre ha estat la música d'avantguarda la més perjudicada.

En aquest tema és de justícia

Carles Santos.

RAFA GIL

anomenar Llorenç Barber, no només pel seu valor intrínsec com a músic, sinó també com un dels organitzadors i promotors de l'Associació Valenciana de Música Contemporània. Va ser ell qui, amb altres músics coneguts, va encetar el primer Ensembles, un festival que ha anat oferint al seu públic una àmplia gamma d'opcions. També a Alacant se celebra anualment un festival de música contemporània. Coordinat per Tomàs Marco, és un lloc d'encontre internacional i estatal, no debades està en mans del Ministeri de Cultura. Els Ensembles s'han constituït així en uns festivals també d'abast internacional, però dins de les competències de l'ITVA-ECM. Segons el coordinador de l'àrea de música, Pep Rovira, "el pròxim se celebrarà entre el 8 i el 14 d'abril i comptarà amb l'assistència de Iani Xenakis, un compositor-arqui-

tecte grec, reconeguda figura mundial". També institucionalment es mira d'incloure un mínim d'obres actuals als programes de les corresponents formacions musicals, com és el cas de l'Orquestra i Cor de València. Sense anar més lluny, el Cor va oferir un concert d'obres contemporànies a Madrid i, també recentment i amb motiu dels 500 anys del Tirant, l'Orquestra interpretà una obra d'Amand Blanquer, un altre valencià amb una prestigiosa carrera com a compositor.

L'aniversari del Tirant ha portat igualment un bon grapat de concerts i, fins i tot, gravacions. Un ha estat l'esmentat concert d'Amand Blanquer. Un altre ben bé podria ser l'aplec coral en què vora 500 xiquets valencians entonaren el *Tirant lo Blanc* del català Antoni Ros Marbà, una obra qualificada per ell mateix de "ne-

opopularista". Però potser allò que deixarà un senyal en el temps és el CD editat per l'Orfeó Navarro Reverter amb música del veterà Francesc Llàcer Pla, el jove Ferran Cabedo i el desaparegut Cristòfor Taltabull. Tres noms actuals per a uns textos antics. La *Lamentació d'amor del Tirant* de Joanot Martorell, el *Cinquè cant de mort* d'Ausiàs Marc i el *Madrigal* de Pere Seraffi es complementen amb partitures d'una sensibilitat arran de pell que no en bandegen, però, l'esperit contemporani. Com ens comentava el director de l'Orfeó, Josep Lluís Valdecabres, "és interessant que un grup *amateur* mamprenja una tasca d'aquest tipus atesa la dificultat intrínseca, la falta de públic i de difusió".

Hi ha també una nòmina d'autors autòctons *fugats*, com per exemple Josep Evangelista, que ha recollit un gran nombre d'èxits i que viu actualment al Canadà. També José Antonio Orts, un dels pocs autors que ha aconseguit dues beques consecutives per augmentar els seus estudis primer a París i després a Roma. Agustí Bertomeu, actualment a Madrid... És difícil guanyar-se el pa a la pròpia terra. També caldria cercar, com ens apuntava Pep Rovira, una vessant més *artesanal* que permetera al compositor viure del seu treball. Camps com el cinema, la televisió, el teatre, etc., són llocs poc sovintejats, encara que gent com Rafael Mira, Joan Cerveró o Ramon Ramos ja hi han experimentat. Hi ha una porta oberta difícil de menysprear.

Xavi Mínguez

CARELMAN

EXPOSICIÓ D'OBJECTES IMPOSSIBLES

Cafetera per a masoquistes

AURA
COMUNITAT

Ajuntament de Barcelona
Àrea de Cultura

PALAU DE LA VIRREINA
13 de novembre de 1990 – 6 de gener de 1991

Narradors del 90

Diccionari de promeses

Causa estupor la vasta llista de noms nous que durant aquest any han quedat definitivament empresonats a les solapes de les col·leccions de narrativa.

naixen sense el pentagrama de la bibliografia. Trenta textos que han despertat poques passions, encara. Potser perquè l'inèdit sempre gaudeix del benefici del dubte. Tal vegada perquè no hi ha hagut prou temps. Potser perquè les passions estan adormides. La qüestió és que aquestes trenta plomes noves s'han abonat a les pàgines grogues de la narrativa catalana i maldaran, d'ara en endavant, per rebre el màxim nombre de lectors possible.

na. *El factor climàtic* (La Magrana. Les Ales Esteses). Narracions. És llicenciat en Belles Arts i havia publicat poemes en castellà. Treballa de funcionari.

BOIXADÓS, Jordi. 1958, Barcelona. *El carrer Dachau* (Pòrtic. El Brot). Novel·la. Treballa de venedor de teixits per a llenceria fina i ha traduït una novel·la de J.G. Ballard.

BORRÀS, Damià. 1957, Maó. *Qui la fa, la paga* (La Magrana. La Negra). Novel·la. No odia en Ramon Barnils, malgrat la coberta del llibre.

BORRELL, Joaquim. 1956, València. *El bes de la nivaira* (Columna. Jove). Novel·la. Viu a Lleida, on exerceix de notari durant el dia i de novel·lista a les nits.

CALDERER, Lluís. 1943, Manresa. *Màscara per a la companyia del teatre*

Joan Abellan.

ARXIU

Jordi Boixadós.

ARXIU

DICCIONARI DE NOUS NARRADORS

ABELLAN, Joan. 1946, Barcelona. *La dona sense atributs* (Edicions 62. El Balanci). Novel·la a quatre mans. Premi Prudenci Bertrana 1989. Es dedica a la pedagogia teatral i a la creació dramàtica.

BENAVENTE, Jaume. 1958, Barcelo-

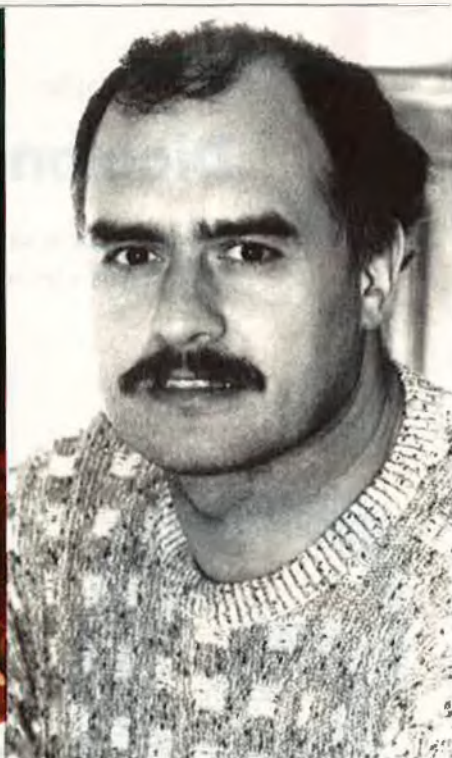

Joan Carreras.

ARXIU

Els mesos de desembre provoquen un irrefrenable insistent classificador en la ment humana. Sembla el moment més adient per a passar revista als millors gols de l'any, les catàstrofes més sonades o el cens de cadàvers il·lustres. Aquesta vocació d'anuari s'estén a tots els camps com una taca d'oli nadalenca que acaba per contaminar tots els canals d'informació. La narrativa és el camp escollit per a fer aquest diccionari de noves plomes. Alguns, des d'un paral·lisme joliu, parlaran de collita literària. D'altres, més d'acord amb l'esperit contemporani, preferiran veure-hi la nòmina del 90. Nosaltres, en definitiva, ens limitem a reproduir el minidiccionari que formen l'estol d'autors acabats d'estrenar en el camp de la narrativa.

Trenta noms nous empresonats en trenta solapes. Trenta notes biogràfiques que

Joan Cavallé, Maria Fullana i Josep M. Morreras.

ARXIU

dels somnis (La Magrana. Cotlliure). Proeses literàries.

CARRERAS, Joan. 1962, Barcelona. *Les oques van descalces* (Quaderns Crema. Mínima de Butxaca). Narracions. No escriu amb pseudònim, tot i que al *Carrer Gran* i a l'*Avui* signava Goicoechea.

CAVALLÉ, Joan. 1958. Alcover. *Les flors verinoses* (Edicions 62. El balanç). Novel·la. Aspirant al Premi Documenta 1989. Ha publicat en el camp del teatre. Es dedica a la normalització lingüística.

FLUXÀ, Josep Antoni. 1959, Alzira. *Gratacelònia* (Bromera. El Micalet Galàctic). Novel·la. És mestre. Justament fa de director editorial d'aquesta nova col·lecció de narrativa juvenil.

FULLANA, Maria. 1958, València. *Contes feiners* (Tres i Quatre. Narratives). Narracions. Premi Antoni Bru d'Elx 1989. Llicenciada en Filologia Hispànica a Sevilla. Ja havia publicat llibres de poemes. Es dedica a l'ensenyament per imperatiu legal.

LAURRELA, Enric. 1941, Barcelona. *T'han enganyat, Immaculada* i *La propina* (La Campana. Humor i Sàtira).

Narracions. Finalista el 1989 i guanyador el 1990 del Premi Pere Quart d'Humor i Sàtira. És llicenciat en Filologia Catalana i professor de mestres a la UAB.

MATA, Jordi. 1966, Barcelona. *L'espòs infernal* (Bromera). Novel·la. Treballa de funcionari. Col·lecciona premis literaris d'abast local. Ja passa de la vintena. Properament traurà la seva segona novel·la a la mateixa editorial.

METTINI, Rubén. 1948, Buenos Aires. *10+1 nits* (La Magrana. La Marra). Novel·la eròtica. Llicenciat en filologia romànica i economista. Viu a Barcelona des dels anys 70. És traductor de l'anglès i de l'italià. Escriu en català des de fa deu anys.

MORA, Ignasi. 1952, la Safor. *Finale* (Tres i Quatre. Narratives). Novel·la. Sol escriure un miler de fulls holandesos cada any i no li agrada la tele.

MORRERAS, Josep Maria. 1952. *Gaudeamus Igitur* (Pòrtic. La Piga). Novel·la eròtica. Guanyador *ex-aequo* del Premi La Piga 1989. No és un nom nou perquè s'ha dedicat a la crítica literària des de les pàgines de *La Vanguardia*, *El Periódico* i el *Diari de Barcelona*. És llicenciat en història i

treballa com a professor d'Institut. A banda, pinta.

PAGÉS, Rosa. 1967, Reus. *Els camins de l'aigua* (El Mèdol). Narracions. Guanyadora de premis diversos al Baix Camp. Té una foto preciosa del maig del 68.

PAGÉS, Vicenç. 1963, Figueres. *Cercles d'infinites combinacions* (Empúries. Narrativa). Narracions. Ha guanyat *ex-aequo* el premi de relat breu a la Biennal de Barcelona 1989 i el Ciutat de Palma 1990. A banda, ha exercit la crítica literària a la secció de llibres del *Diari de Barcelona*, de la qual era el coordinador.

PAIROLÍ, Miquel. 1955, Quart d'Onyar (el Gironès). *Paisatge amb flames* (Columna. Viena). Dietari. És llicenciat en filologia catalana. Els gèneres que més ha conreat són la crítica literària i l'article periodístic d'opinió. Treballa de periodista al *Diari de Barcelona*.

PALAU, Montse. 1958, Tarragona. *Interferències* (Columna. Moderna). Novel·la. *Cadires confortables* (Columna. Moderna). Narracions. És professora a la Universitat de Tarragona. Col·labora al suplement de llibres del diari *Avui*.

Montse Palau, Antoni Puigverd i J.N. Santaclàudia.

ARXIU

PALOMERES, Daniel. 1949, Santa Maria d'Oló (el Bages). *L'automòbil negre* (Eumo. Narratives). Novel·la. Va guanyar el premi Josep Maria Folch i Torres 1988 de novel·la juvenil, però aquesta és la seva primera obra per a adults. És metge i en fa a Ripoll.

POU, Gisela. 1959, Castellar del Vallès. *Soroll de fons* (Tres i Quatre. Narratives). Relat. Estudià ciències biològiques i es dedicà un temps a l'ecologia urbana. Treballa a l'ensenyament.

PUIG, Bernat. 1968, Terrassa. *D'unes dones* (Columna. Viena). Premi Sebastià Juan Arbó 1989. Novel·la. S'autoanomena aprenent de literatura. Estudia filologia catalana al UAB.

PUIG, Ramon. 1923, Mataró. *Gran cabotatge* (La Magrana. Les Ales Estes). Novel·la de viatges. Un vell novell que ha passat dels quaderns de bitàcora a les col·leccions de narrativa. És pilot de vaixells i capità de la marina mercant.

PUIGDOMÈNECH, Pere. 1948, Barcelona. *Noves estratègies i altres contes científics* (Columna. Viena) Narracions. És llicenciat en ciències físiques i doctor en ciències biològiques. Treballa de professor d'investigació al CSIC i és cap del

departament de genètica molecular del Centre d'Investigació i Desenvolupament.

PUIGPELAT, Francesc. 1960, Balaguer. *El moment abans* (Columna. Viena). Premi Ciutat de Mollerussa 1989. Novel·la curta. Estudiava filosofia i ara fa de periodista a l'edició barcelonina del diari *El País*.

PUIGVERD, Antoni. 1954, La Bisbal. *La pràctica dels vius* (Quaderns Crema. Mínima de Butxaca). Narracions. El seu nom s'ha vist associat a un llibre de versos i a un recull d'articles. N'escrui al *Punt Diari*, *Presència*, *Diari de Barcelona* i *El Observador*.

SAIS, Marià. 1955, la Bisbal de l'Empordà. *Un divers* (Pòrtic. Recull). Relat. Guanyador del Premi Recull de narració. És llicenciat en geografia i història i treballa com a professor de llengua catalana.

SANTAELÀLIA, J.N. 1955, Banyoles. *Objectes perduts* (La Magrana. Les Ales Estes). Narracions. No és un nom nou perquè havia guanyat prèviament els premis Miquel de Palol de poesia i Salvador Espriu d'assaig. Llicenciat en Filologia Catalana i professor d'institut. L'acrònim J.N. amaga la seua autèntica

identitat: Josep Navarro.

SERRANO, Rosa. 1945, Paiporta (Horta Sud). *Viatge* (Tres i Quatre. Narratives). Narracions. Prové de la literatura juvenil.

TERRADES, Tomeu. 1943, Palma de Mallorca. *De la raça dels déus, de la raça dels homes* (La Magrana, L'Esparver). Novel·la juvenil. És professor d'institut.

LA PRIMERA PEDRA

Alguns d'aquests llibres passaran de la primera edició. Potser només les obres de gènere més premeditat, com les novel·les juvenils o els llibres d'humor d'Enric Llaurela. Probablement molts pocs d'aquest títols seran recordats d'aquí a tres anys, però ben segur que alguns dels trenta noms que ressenyem hauran fet via, per a gran desesperació dels intrèpids redactors de solapes i notes biogràfiques. Les narracions i les novel·les de gènere, que ara per ara són els productes més comuns entre els novells, donaran pas a altres textos més ambiciosos. Els sòlids objectes perduts de J.N. Santaclàudia, les polèmiques oques descalces de Joan Carreras o els arriscats cercles concèntrics de Vicenç Pagès ja són a l'atapeït índex de les pàgines grogues més consultades pel gremi d'editors.

Màrius Serra

EL LLIBRE, UN BON REGAL

EL LLIBRETER
T'ACONSELLARÀ

No té 16 vàlvules.

Ni so digital.

No és programable.

Tampoc no té connexió

via satèl·lit. Però

en canvi connecta

amb tu.

No contamina.

Té altes definicions.

Crea hàbit.

Exercita la vista

i el cervell.

És personal i

compartible.

CAMBRA DEL LLIBRE DE CATALUNYA

amb la col·laboració de

 Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Els monuments de la vida quotidiana

Senyor, què cases

Edicions 62 publica un llibre d'Oriol Pi de Cabanyes sobre les cases senyorials de Catalunya amb més de dues-centes fotografies de Marta Povo.

Durant molts anys s'ha volgut convertir la història en un catàleg d'esdeveniments bèl·lics o polítics. Afortunadament és una manera d'interpretar el passat que ha caigut en l'oblit; l'interès s'ha canalitzat cap a una història de la vida quotidiana, dels seus aspectes més comuns, per tal d'acostar-se a una explicació més humana dels nostres avantpassats. Per aquesta banda, el nou llibre que ha publicat Edicions 62 dins la seva col·lecció "Vida i costums dels catalans" —recordem títols com *La casa rural a Catalunya*, *Catalunya a vol d'ocell*, *Els barcelonins* o *Història del Restaurant Les Set Portes*—, tot i tractar-se d'un llibre històric, ens proporciona un atractiu recorregut per personatges, indrets i formes de vida que han influït decisivament en la construcció de la Catalunya d'aquesta fi de segle.

Els plantejaments del llibre *Cases senyorials de Catalunya*, d'Oriol Pi de Cabanyes, faran gaudir el lector més exigent, perquè no sols s'hi estudien aspectes arquitectònics o històrics sinó que cada text dels trenta en què es divideix el llibre vol ser una radiografia global de la casa: els seus habitants, la situació geogràfica, la història, allò que conté o que va contenir

en èpoques passades, la possible influència sobre l'entorn. Tot acompanyat d'un material fotogràfic de primera mà, més de dues-centes imatges fruit de l'intensíssim treball de Marta Povo; en aquest aspecte no s'ha volgut deixar de banda detalls mínims de la decoració ni tampoc la integració de la casa en el seu entorn, així se'ns dona una visió excel·lent que ens ajuda a gaudir més de les informacions i històries que els textos ens proporcionen.

30 CASES AMB HISTÒRIA

Pi de Cabanyes ens recorda al pròleg de *Cases senyorials de Catalunya* aquella teoria de Vitruvi sobre les tres dimensions essencials que s'havien de combinar en un edifici: "la *firmitas* o seguretat dels fonaments i de la construcció, la *utilitas* o l'ús que se n'havia de fer i la *vetustas* o harmonia de línies, la seva estètica...". Segons l'autor, aquests principis són vigents i s'han manifestat a través dels segles del Renaixement ençà. Són principis que es van fer palesos sobretot després de l'Edat Mitjana, quan el senyor va sentir d'una manera diferent la seva pròpia seguretat, va baixar dels castells i es va instal·lar a les conques dels rius o a les ciutats; la casa, aleshores, es va convertir en una divisa

Oriol Pi de Cabanyes: "M'he plantejat el llibre com a escriptor"

Cases senyoriales de Catalunya estudia trenta cases ubicades a tot el territori. ¿Quins hi han estat el criteris de selecció?

—Cases senyoriales de Catalunya retrata trenta cases singulars del Principat de Catalunya. El llibre és un viatge literari a l'interior d'aquests habitatges i retrata, poc o molt, la Catalunya del retraïment i de la decadència. És a dir, la Catalunya que entra a l'Edat moderna desplaçada de l'eix del món que havia estat fins llavors el Mediterrani.

Són trenta com podrien haver estat menys, o més. El criteri de la tria és del tot subjectiu. Hi comten les que ja coneixia, les que m'han motivat a escriure, les que he pogut conèixer. N'hi ha més que hi podrien haver figurat. Les deixo per a una altra ocasió.

—Algunes d'elles semblen transportades del passat. ¿Trasllueixen encara la filosofia dels seus fundadors?

—Em sembla que participa de la història de les mentalitats, de la història social de l'arquitectura i, en suma, de la història de la vida quotidiana d'un segment del país. Els notables, és a dir, la classe dirigent que no va poder exercir com a

tal. O que va exercir subalternament, retòricament. Amb aquell punt de modèstia amb què van haver d'expressar-se tantes coses durant els segles XVI, XVIII i XIX. L'ostentació no ha estat mai la característica dels nostres pobres rics. En altres cultures sí que hi ha hagut una major tradició de l'aparença. Aquí no, la riquesa és més aviat oculta, interioritzada. Els manifesta en el silenci. És la gran virtut i el gran defecte d'uns senyors sense possibilitat d'exercici del deure. Però la construcció de l'individu s'ha fet així en les nostres circumstàncies, les cases senyoriales de Catalunya són les cases d'uns quants privilegiats obstinats a fer-se a ells mateixos. L'evidència de què van ser capaços. Als carers, però, hi havia fang i fam, guerres, la història s'ha fet amb contradiccions com aquesta. Sang i salons, espais privats i espais públics en contraposició. Heus aquí la història.

—¿Que hi ha del Pi de Cabanyes escriptor al llibre?

—Aquest és un llibre que jo hauria escrit, tard o d'hora, perquè el tema ha viscut i viu en mi des que tinc ús de raó. Per vinculacions familiars, per

ARXIU

història personal. Al llarg de la meua vida he vist destruir molts signes del passat, he vist desmantellar moltes cases com les que ara potser se salvaran de l'oblit gràcies a aquest llibre. Cal donar-ne les gràcies a l'editorial que em va proposar d'escriure'l i que m'ha permès de fer-ne un tractament creatiu, literari.

Cases senyoriales de Cata-

lunya és un llibre que m'he plantejat de treballar com a escriptor. Hi he volgut recrear sobretot els ambients, les atmosferes. Hi he volgut transmetre les característiques d'aquell *genius loci* que jo crec que reposa en cadascuna d'elles. Tota casa és més que una casa. És l'expressió d'una forma de vida, d'una determinada manera de ser.

del poder, però també moltes vegades en una mostra de superació, de tenacitat. Com bé recorda l'autor, les cases, tot i prendre aquesta funció d'autenticació d'un poder social, van continuar sent un lloc on viure, on desenvolupar moltes de les activitats dels seus habitants: viure-hi significava atendre les necessitats bàsiques, gaudir de l'oci, crear les estratègies del futur.

Les trenta cases estudiades a *Cases senyoriales de Catalunya* són un bon mostrari de la diversitat dels seus impulsors, de les característiques geogràfiques i el peculiar tarannà dels seus residents. Hi trobem des de la joia arquitectònica de la Casa Brastet, ubicada a la Vall d'Aran, que data del segle XVI, o la casa anomenada La Força del Cartellà, a Maçanet de la Selva, que encara conserva molt de fortalesa, arrambada a la seva

torre de defensa, fins a cases més modernes, no necessàriament rurals, com la Casa Moixó, al cor de la Barcelona vella, que preserva el seu pati romànic, o el Palau Moja, també a Barcelona i construït al segle XVIII.

Totes les cases deixen veure la seva història. Hi és a cada balustrada, a les finestres, als seus interiors plens de joies decoratives de segles passats. Totes són alguna cosa més que arquitectura, hi conviuen records, estètiques de vegades enfrontades que a poc a poc han aconseguit un conjunt harmònic, si més no per la força dels segles. Potser ningú millor per a transmetre'ns les seves interioritats, la trajectòria que les ha fet com són —recordem aquella excel·lent novel·la de Mújica Láinez, *La casa*, on ella mateixa ens narrava la seva història—, que un escriptor

com Oriol Pi de Cabanyes, novel·lista i estudiós de la Generació del 70, professor de literatura i director a hores d'ara de la Institució de les Lletres Catalanes. L'escriptor ha sabut aprofitar totes les esclatxes del passat que les cases li oferien per a arrossegar-nos a un laberint de fascinations; la descripció no és suficient i Pi de Cabanyes investiga, recerca la història fonamental o simplement burxa en les anècdotes que puguin acompanyar el recorregut proposat al lector. El llibre no ha planyut mitjans a l'hora de representar amb tota la seva solemnitat i esplendor aquestes trenta cases, constitueix alguna cosa més que un plaer estètic o una part de la nostra història. És també un vehicle, una font de suggeriments per a moure la imaginació i els sentits.

Xulio Ricardo Trigo

"A tot vent" cap a una nova etapa

Set crepuscles i un jardí

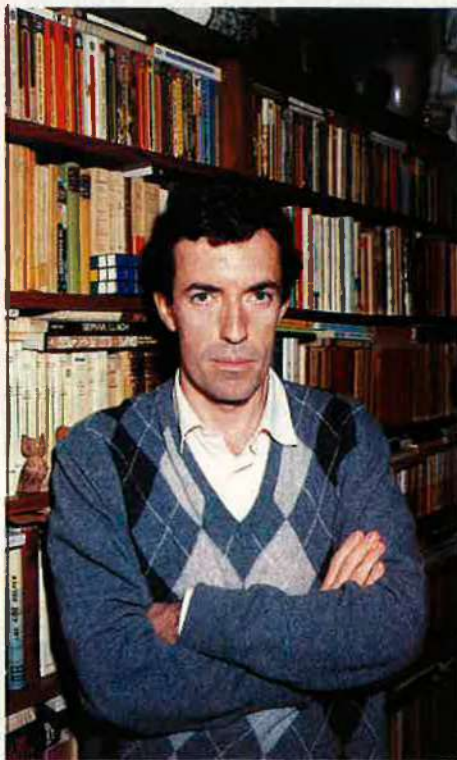
La històrica col·lecció de novel·la "A tot vent" d'Edicions Proa enceta una nova etapa amb la transformació radical del seu disseny.

L'excel·lent novel·la de Miquel de Palol *El jardí dels set crepuscles* ha estat escollida per Edicions Proa per renovar la imatge ja clàssica de la seva col·lecció de novel·la universal "A tot vent". De fet, aquesta novel·la ja havia estat publi-

cada dins de l'antic disseny de tapes dures color taronja en tres volums i ara, sens dubte per l'acolliment que ha tingut la novel·la de Palol, s'ha tornat a llançar com a model de la nova etapa que dissenyarà Elisabet Surís. La col·lecció "A tot vent", que dirigeix un consell literari format per Joan Triadú, Joan Carreras, Xavier Bru de Sala i Oriol Izquierdo, s'ha distingit al llarg de 62 anys per una dedicació exemplar a l'hora de donar a conèixer les millors obres de la novel·la universal, sense oblidar, però, els autors catalans.

Els anys 20 a Catalunya van conèixer una gran embranzida cultural. És l'època de la Fundació Bernat Metge i el seu afany normalitzador, dels primers passos de l'Editorial Barcino o els esforços de la Llibreria Catalònia. Literàriament es vivia una situació peculiar pel que fa a la novel·la; el noucentisme li havia barrat el pas des del 1911. Aquest esperit antinovel·lístic començava a ser insostenible pels volts de 1925 i, tres anys més tard, el 1928, havia de nàixer Edicions Proa i la seva col·lecció de novel·la universal "A tot vent", on va trobar el seu lloc la nova generació de novel·listes que aleshores prenia ales —recordem que es van publicar en aquesta primera etapa obres de Xavier Benguerel, Prudenci Bertrana, Miquel Llor, Ernest Martínez Ferrando, Joan Puig i Ferrater, Mercè Rodoreda o Francesc Trabal entre molts d'altres— i també es va formar un equip de traductors excepcionals, capitanejats per Josep Carner, com ara Andreu Nin, Jaume Bofill i Ferro, Mi-

Miquel de Palol ha encetat la nova etapa de la col·lecció "A tot vent".

ARXIU

quel Llor. Les obres traduïdes abraçaven una àmplia selecció de novel·listes: Balzac, Huxley, Proust, Zola, Txèkhov, Scott, Cocteau, Moravia, Maupassant, Wilde...

Edicions Proa va ser creada per Marcel·lí Antich i Josep Queralt, dos lletraferits amb demostrada vocació pedagògica, i es va encarregar la tasca de director literari a Joan Puig i Ferrater, fet que ajuda durant els anys següents a difondre l'editorial ja que Puig i Ferrater va assolir aleshores una forta anomenada com a narrador. Els objectius que s'havia marcat l'editorial els ha estudiat Domènec Guansé: "Donar impuls a la novel·la catalana que en aquell temps de gran efervescència intel·lectual es dividia en contradictòries tendències i apassionava els lectors". Els models d'"A tot vent" van ser dues

col·leccions europees força reconegudes en la seva època, com la francesa "Nelson" i l'anglesa "Tanchnitz".

L'editorial, però, després d'una etapa d'esplendor en què la biblioteca "A tot vent" va publicar 92 títols en vuit anys, va haver d'aturar les seves activitats per causes que no cal esmentar el 1936 i no es van reprendre fins el 1951 a l'exili, una represa que tampoc no va durar massa però que va servir per a donar a la impremta onze dels dotze volums que componen l'obra cimera de Puig i Ferrater, *El pelegrí apassionat*.

No va ser doncs fins a l'any 1964 que Joan B. Cendrós va repatriar l'editorial en comprar a Josep Queralt els drets de la col·lecció "A tot vent". Cendrós, que va desafiar la censura de l'època amb una decisió que alguns han qualificat de suïcida, va posar com a director literari Joan Oliver i va inaugurar la nova època amb la traducció de Joan Fuster de *L'estrany*, de Camus.

Des de la represa de l'any 1964 s'han publicat quasi 200 títols i l'editorial s'ha convertit en Edicions Proa-Enciclopèdia Catalana. La col·lecció "A tot vent" continua amb el propòsit de dirigir-se al lector i presentar-li el millor de la novel·la universal.

Així, mentre que el 1989 s'han publicat títols imprescindibles com ara *La creació del món*, de Miguel Torga; *Llibre del dessassossec*, de Pessoa; *El rei dels verns*, de Michael Tournier, o *El joc d'ulls*, volum que completa l'excel·lent autobiografia d'Elias Canetti. Per al 1990 el programa no és menys atractiu: hi ha previst títols de Goethe, Thomas Bernhard, Claude Simon, Paul Auster, Jaume Cabré o Jaroslav Hasel entre altres. Tots ja amb el nou format al qual hauré de desitjar una llarga vida, si més no tan llarga com ha estat la de l'antic, aquests llibres taronja que ocupen un espai per dret propi a les nostres biblioteques.

Xulio Ricardo Trigo

Glòria i desventura d'un color

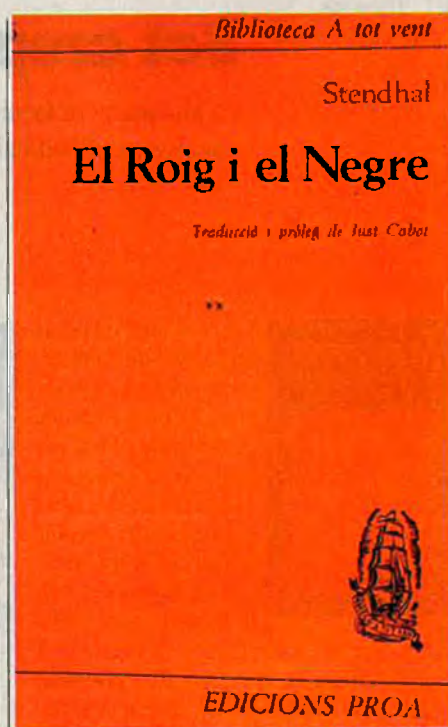
Què deu moure un editor a considerar necessari un canvi d'imatge? En primer lloc, temps fugit, l'envelliment de la imatge anterior: és sabut que els dissenyadors defensen la necessitat que els dissenys no siguin estàtics; diuen que cal que es vagin modificant progressivament, d'una manera molt lleu, però prou perquè el receptor no tinga la impressió que l'objecte, en aquest cas els volums d'una col·lecció de llibres, es fa vell, s'anquilosa, li queda cada vegada més lluny. Igualment els professionals són partidaris d'introduir canvis dràstics passat un cert període de temps, que acostumen a concretar en els dos anys.

La darrera imatge de la col·lecció "A tot vent", els populars llibres taronja, va ser creada cap a l'any 1984 i, durant aquests sis anys, ha restat inalterable; només, fa cosa de tres anys, es va començar a cobrir la tapa carabassa amb una mitja sobrecoberta no sempre afortunada. Els llibres no acabaven de diferenciar-se els uns dels altres, tots tenien un

perillós aire de *déjà vu* i, al marge d'altres consideracions, semblaven més antics que no eren.

El nou disseny, del qual fins ara hem vist unes poques primícies, conserva alguns motius taronja, suficients perquè el color continuï sent emblema de la col·lecció. A més, elabora la presentació tipogràfica i introdueix la possibilitat de donar colors diferents i il·lustració específica a cada nou volum. Així, la col·lecció guanya en dinamisme, en atractiu, en modernitat, però sense perdre l'aire de clàssicitat que, d'acord amb el catàleg, tenia. La proposta és arriscada: en passar de la tapa dura a l'enquadernació en rústica, de l'homogeneïtat del conjunt a una volguda diversitat, cal saber molt bé què es vol per no crear confusió entre el públic. Caldria esperar a veure com es va materialitzant en successius volums aquest canvi d'imatge per fer-ne una valoració del tot ajustada; ara per ara, no semblarà inoportú de felicitar l'editorial per haver gosat fer aquest pas endavant.

X.R.T.

CATALUNYA *UN PAÍS* D'EUROPA

L'instrument més important per fer de Catalunya un país cada vegada millor és el compromís i la il·lusió de cadascun de nosaltres per avançar amb força dins la nova Europa. Cal que treballem amb imaginació, rigor i responsabilitat. Perquè la feina ben feta no té fronteres.

GENERALITAT DE CATALUNYA

BARCELONA T'ESPERA

CATALUNYA

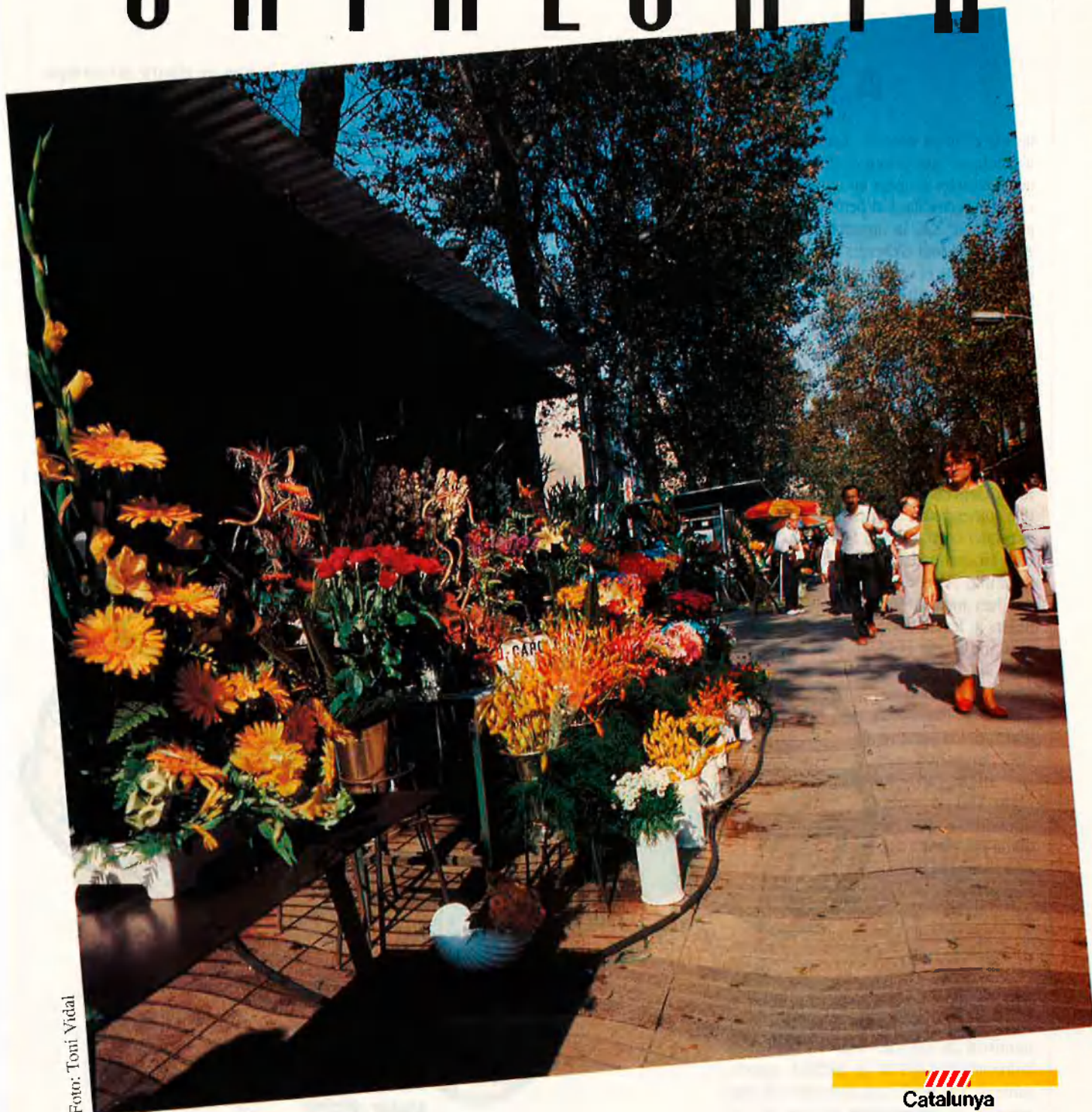

Foto: Toni Vidal

Barcelona. La Rambla

Catalunya

Generalitat de Catalunya
Departament de Comerç
Consum i Turisme
Direcció General de Turisme

General Motors llança l'Impact, el primer vehicle elèctric en sèrie

Utopia sobre rodes

Els cotxes elèctrics comencen a deixar de ser prototipus per convertir-se en productes de mercat. Això no significa que el futur sigui d'aquests vehicles que tenen, de moment, més inconvenients que avantatges.

A finals del segle XIX van començar a circular els primers cotxes. En aquells anys d'aventura, tres sistemes de tracció pels nous vehicles estaven en competència: el vapor, l'electricitat i el petroli. Ja a principi del segle XX, la superioritat de la benzina com a font d'energia per a l'automòbil va fer que el cotxe elèctric quedés descartat com a vehicle de masses. No obstant això, la creixent contaminació química i acústica de les grans ciutats va fer que, a partir dels anys 60, laboratoris de tot el món tornessin a contemplar el cotxe elèctric com una possibilitat de futur.

Ara, a finals del segle XX, sembla haver-se acabat l'etapa dels prototips i la companyia automobilística més gran del món, General Motors (GM), ha anunciat que començarà a comercialitzar l'Impact, el primer cotxe elèctric fabricat a gran escala en competència directa amb els de benzina. Altres companyies que han anunciat intencions similars a les de GM, en un termini mitjà, són Ford, Chrysler, Volkswagen, BMW, Peugeot, Fiat i un consorci d'empreses japoneses. ¿Significa això que anem cap a un segle XXI de carrers silenciosos que ens duran per ciutats d'aire cristal·lí? Probablement no.

UN MUNT D'OBSTACLES

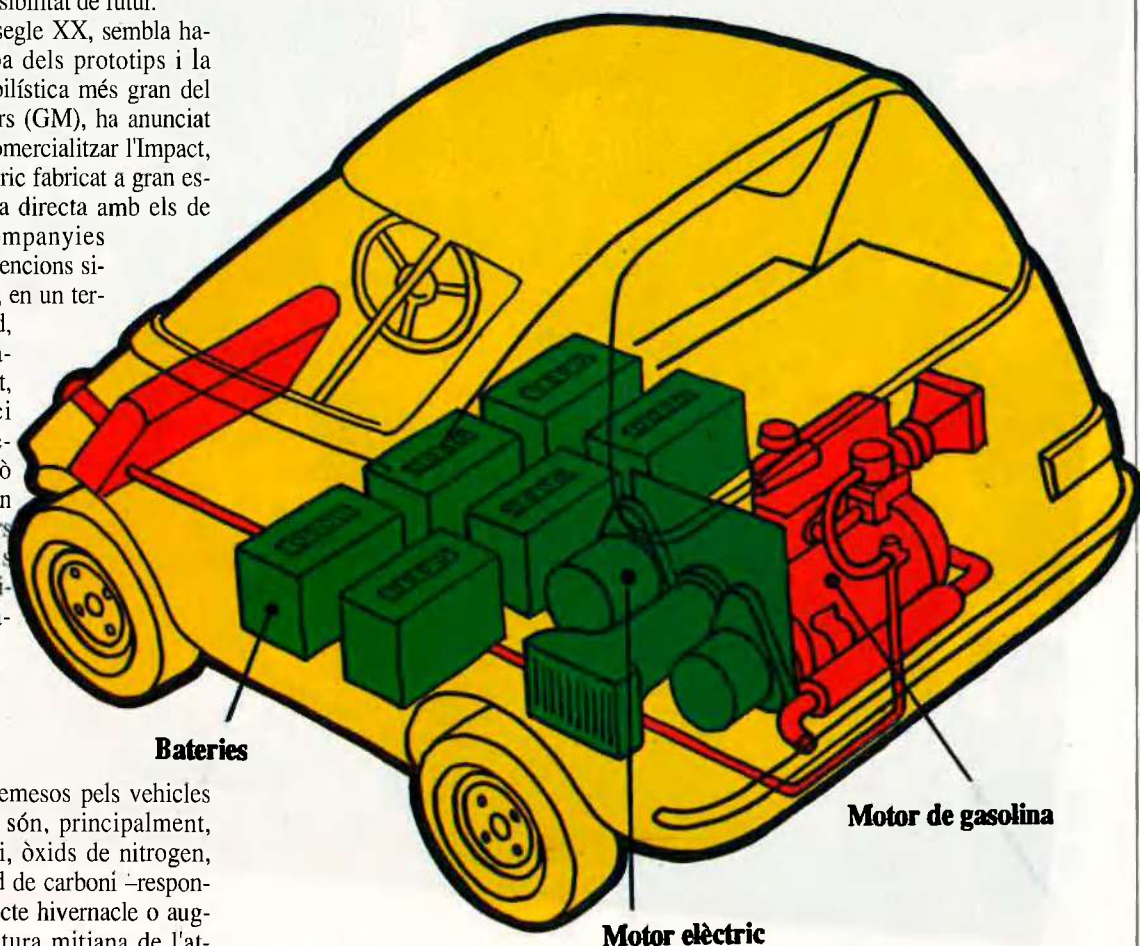
Els contaminants emesos pels vehicles motoritzats actuals són, principalment, monòxid de carboni, òxids de nitrogen, hidrocarburs i diòxid de carboni –responsable directe de l'efecte hivernacle o augment de la temperatura mitjana de l'at-

mosfera del nostre planeta. Els vehicles elèctrics no produeixen aquests contaminants, però perquè funcionin –especialment en una situació hipotètica de renovació total del parc– cal més energia i això implica més centrals tèrmiques o nuclears per a produir-la. Fet que, a més d'incrementar la contaminació, dispararia el consum.

Segons estimacions de Ramon Carreras, catedràtic i director del departament de màquines i motors tèrmics a la Universitat Politècnica de Catalunya, "el consum elèctric per a ús domèstic a Barcelona és d'uns 4 milions de megawatts/hora (MWh)

en un any. El consum elèctric per carregar el parc automobilístic totalment reconver- tit a la propulsió elèctrica seria d' 1,5 a 2 milions de MWh addicionals a l'any". Més encara, "es necessitaria el funcionament d'una o dues centrals tèrmiques o nuclears fora de la ciutat –seguint amb el cas de Barcelona– dedicades exclusivament a atendre les càrregues de bateries dels cotxes elèctrics. En definitiva portaríem la contaminació de la ciutat al camp".

Una altra dificultat seria la de renovació total de les infraestructures actuals pel que fa a la distribució d'electricitat, "Un comptador domèstic de 25A a 220V té

¿Quant ens costaria recórrer 100 KM ?

Un cotxe convencional gasta, en circulació urbana-interurbana, uns 10 litres de gasolina cada 100 quilòmetres, l'energia química d'aquests 10 litres de combustible és de 320.000 quilojoules (kj) de la qual se'n destinen 80.000 a la realització del treball i la

resta es perd. Aquest treball útil equival a uns 22 KWh i per compensar les pèrdues, en el vehicle elèctric, es necessitaria un consum d'uns 35 KWh al carregador de bateries. El cost d'aquests 35 KWh és aproximadament de 10 pessetes el KWh. Per tant, recórrer

uns 100 quilòmetres en vehicle elèctric sortiria per 350 pessetes. Aquest cost, més econòmic que les quasi 1.000 pessetes de gasolina, no és ben bé representatiu ja que l'energia elèctrica no està gravada fiscalment en la forma que ho estan els combustibles d'automoció. Fet que pre-

sumiblement es produiria en el moment que se n'estengués l'ús. Cal no oblidar, a més, tot el pes addicional de les bateries de plom o ferro-niquel que pot ser estimat en uns 200 kg i el consum energètic addicional que representarien per al vehicle. **AP**

una potència de 5,5KW –assenyala el doctor Carreras– si es destinés a carregar les bateries d'un cotxe elèctric hauria de treballar 6 hores a la nit perquè aquest pogués recórrer uns 100 quilòmetres el dia següent. Caldria preparar noves línies d'alt amperatge i, si el vehicle no ho incorporés, rectificadors d'alta potència". No cal dir res de la readaptació de les gasolineres, que haurien d'esdevenir "carregadors de piles gegants".

EL PROBLEMA DE LES BATERIES

Les bateries aconseguides fins ara porten molts maldecaps, tarden a carregar-se i permeten poca autonomia, pesen bastant i pelen molt espai útil a l'interior del vehicle. Aquest pes addicional obliga –per contrarestar– a construir els vehicles amb materials més lleugers, que n'encaixen el cost. A més, hi ha el problema de la renovació. Per exemple, en el model Impact de GM les bateries, que costen unes 150.000 pessetes s'hauran de canviar cada 34.000 quilòmetres. No oblidem l'ecologia. Segons el doctor Carreras "hem de pensar en el poder contaminant de les piles, especialment pel plom. L'increment de bateries amb un parc de vehicles elèctrics faria replantejar tot el tema del reciclatge".

Les empreses Isuzu –filial de GM– i Fu-

ji van anunciar aquest any l'obtenció d'un nou tipus de bateria recarregable en escassos segons amb una alta potència i que, a més, no conté plom. Per la seva banda, Seiko Epson ha desenvolupat una pila revolucionària fabricada amb polímer (plàstic) que és molt lleugera i també de fàcil recarregament. Aquestes recents invencions obren bones perspectives per a l'aplicació a l'automòbil però en cap cas abans del 1995.

Segons les darreres recerques, el vehicle elèctric del futur obtindrà l'energia de les piles de combustible. Aquestes piles a l'igual que les convencionals, transformen en electricitat l'energia química; però, com a gran diferència, s'alimenten amb un combustible líquid emmagatzemat (fins ara hidrogen o un compost ric en hidrogen). Aquesta sistema es va aplicar en els programes espacials Geminis i Apollo (anys 60 i 70) per obtenir electricitat a les naus i, aplicat a l'automòbil elèctric, n'asseguraria la competitivitat amb el convencional. BMW ja ha fabricat un d'aquests vehicles només com a prototips però encara s'ha d'esbrinar quin seria el millor combustible.

CAP AL VEHICLE HÍBRID

La prospectiva més realista, tenint en compte el que hem dit, no apunta a una

renovació total del parc en cotxes elèctrics en un futur pròxim. En canvi, cal no oblidar que el cotxe elèctric sembla l'única solució per a les àrees urbanes supercontaminades com Los Angeles. Justament en aquesta ciutat, l'ajuntament i la Southern California Edison ultimen el projecte de construcció de la primera autopista elèctrica del món. La via en qüestió produirà l'energia elèctrica necessària perquè els vehicles que hi passin amb un dispositiu adequat –no calen bateries– la puguin recollir tot travessant-la. Els vehicles no elèctrics també hi podran passar. El problema per als elèctrics començaria quan s'acabés l'autopista. ¿Solució? El vehicle híbrid. Un que pogués canviar a tracció elèctrica quan la situació ho demanés –el pas per zones contaminades amb autopistes que generessin electricitat– i que marxés amb el sistema convencional en sortir-ne. Amb el vehicle híbrid s'eviten els problemes derivats d'una transformació del parc automobilístic al cent per cent elèctric i, alhora, permet actuar racionalment en la lluita contra la contaminació. El president de GM-Europa, Bob Eaton, ha declarat recentment que "el futur pot ben bé estar en els vehicles híbrids que utilitzin la neta energia elèctrica a la ciutat per canviar tranquil·lament a tracció benzina o diesel en sortir-ne".

Albert Punsola

RAFA GIL

ARTICLES Les estacions climàtiques no afecten les persones amb problemes psíquics, segons un estudi de metges americans i anglesos. L'anomenat SAD —desordre afectiu estacional— té, segons els autors de l'estudi, un efecte purament de suggestió, la qual cosa explicaria per què hi ha més gent que va al psiquiatre a la tardor que a l'estiu. Els científics han trobat, però, una altra raó: a l'estiu, molts psiquiatres fan vacances.

ARXIU

En el futur, els metges podran consultar especialistes de tot Europa amb una simple pantalla. Aquest és el projecte que, de moment, es tirarà endavant entre la Clínica Universitària de Heidelberg i el Centre de Cardiologia de Berlín. Després, ciutats com Barcelona, Ginebra, Florència, Montpeller i Pisa s'afegiran a la xarxa. Els metges podran enviar radiografies o altres imatges per ordinador i comentar-les per telèfon. D'aquesta forma, els casos complexos podran ser consultats immediatament amb els principals especialistes.

Medi Ambient, revista del Departament de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya, ha tret el seu número 1. Dirigida per Martí Boada, la revista dedica un ampli dossier a la protecció de la natura i analitza aspectes legals i problemes concrets, com l'aprofitament forestal i la conservació de la fauna. Altres articles tracten la gestió i l'educació ambientals.

El mataparents i el rovelló

BADALL DE GAT

A Catalunya la pràctica boletaire està molt arrelada. La fallera que els catalans tenen pels fongs és de vegades, fins i tot, desorbitada. Per a comprovar-ho, no cal sinó anar a la muntanya durant els mesos de tardor i horroritzar-se de la concentració d'automòbils. Grans i menuts trepitgen la muntanya, amb el bastó i la cistella a la mà i la vista clavada en el terra, en un gest clar i inequívoc de la recerca boletaire.

L'alegria amb què descobreixen un rovelló, una moreneta, una cruelda o una orella de frare és sols comparable a l'odi que experimenten bon punt adverteixen un mataparents, un pixacà o un reig bord. Per norma general, el final tant del primer grup com del segon, és a dir, dels bolets comestibles i dels verinosos, és la mort immediata en ser descoberts pels boletaires. Malgrat que tots els llibres de fongs adverteixen que s'han de respectar els fongs que no interessin, la realitat és ben distinta i el boletaire, generalment mogut per l'excusa que el fong és verinós, hi descarrega tota la seua ira. Perquè, de lluny, alguns fongs, com el mataparents, s'assemblen al rovelló, i el boletaire, en acostar-s'hi amb el cor bategant i descobrir l'odiosa naturalesa del bolet, no pot reprimir la seua irritació. El final és lamentable i després d'un cap de setmana, la natura, trepitjada per milers de persones, ens presenta un panorama on entre el fem destaquen els cadàvers de tots aquests fongs inútils.

Es clar que el que nosaltres anomenem bolet no

és més que la part reproductora sexual del fong subterrani. Però si no deixem que el fong es reproduesca sexualment, d'ací a uns anys no ens quedaran ni rovellons ni mataparents. I una tardor sense ells pot ser molt trista i avorrida per a tots els amics dels bolets.

Martí Domínguez

Puja la temperatura al Golf

EL TEMPS EN EL TEMPS Des de fa algunes setmanes, la zona del golf Pèrsic és notícia per fets aliens a la meteorologia i ben coneguts per tothom. Ara bé, una de les moltes causes que se pensa que retarden una confrontació bèl·lica per part dels occidentals són la intensa calor dels mesos d'estiu i ara la tardor. Un bon exemple d'aquesta calor que encara persisteix són les temperatures que s'hi registraven el passat dia 18. Concretament a la Meca —Aràbia Saudita— la mínima era de 22 i la màxima de 37. A Bahrein —Qatar— la mínima era de 21 i la màxima de 27. O ja una mica més lluny, a l'interior del Pakistan, a Islamabad, la temperatura durant la nit era de 7 graus i la màxima va ser de 23.

Aquestes dades ens poden fer veure una mica les característiques de cada zona. La Meca, al desert de l'Aràbia Saudita, és una de les zones més càlides del

Soldats americans.

SIPA PRESS

món. Als mesos de juliol i agost, mínimes de 35 a 40° poden ser freqüents, amb màximes de 42 a 50°. Si observem les temperatures de Bahrein, veiem que és una zona més habitable, ja que la presència del mar suavitza els valors, encara que amb una més

elevada humitat ambiental.

Aquests valors són semblants als que es registren a l'estiu a València, Palma, Barcelona o Perpinyà. Mentre que, si marxem cap a l'interior del Pakistan, zona ja una mica allunyada del golf, trobem que el clima ja és molt més continental, amb una forta diferència entre les màximes i les mínimes. Per acabar, farem un repàs de la climatologia de Kuwait, que és el centre del conflicte. Al juliol, a Kuwait City, la mitjana de les màximes és de 44,6°, mentre que la mitjana de les mínimes és de 37,1°. Aquestes són temperatures càlides, però és que el gener no es queda curt. La mitjana de les màximes és de 18,5° i la de les mínimes de 8,4°. Aquestes sí que són més suportables. Aquest seria el moment en què l'efectivitat dels soldats podria ser més gran i, per tant, les possibilitats de conflicte també.

Francesc Mauri

Espai publicitari

TUB D'ASSAIG

El passat dia dos es va enlairar un coet soviètic que duia, a més d'astronautes, un periodista japonès, que farà el primer reportatge espacial de la història. El periodista en qüestió passant sis dies a l'estació orbital Mir.

El fet crida l'atenció per novedós. Però no deixa de ser un pas inevitable. Si, com creiem, l'home es va llançant a l'aventura espacial i crea colònies a la Lluna, com també estacions interplanetàries, si fa el pas endavant d'intentar extraure els recursos naturals d'altres astres, un dia o altre caldrà que hi hagi també periodistes espacials. Caldrà que es facin reportatges sobre les activitats a la Lluna, que s'exposi com és la vida dels colons de l'espai, que s'entrevisti els experts que organitzin la vida en aquests llocs.

Més que això, potser hauria de cridar l'atenció que el coet portés propaganda de conegudes marques japoneses, situada en un lloc ben visible. També sembla un pas inevitable. Si d'aquí a

Una imatge de l'any 2000.

ARXIU

uns quants anys hi ha colònies espacials, cal obrir nous mercats.

De moment, però, les cases nipones no tenen unes ambicions tan elevades. Simplement han trobat una manera ben cridanera de fer propaganda dels seus productes. Amb aquests anuncis, la seva publicitat pren volada i

apunta més alt que mai.

L'astronàutica no és com el tennis o l'automobilisme. Si més no, de moment. Però si els japonesos s'ho proposen i els resultats són bons, potser d'aquí a poc temps veurem que els astronautes es converteixen també en homes-anunci. Fa vint-i-un anys ja es feia propaganda del rellot-

ge que havia anat a la Lluna. Ara, begudes conegudes i peces de moda podrien demanar permís per a posar una inscripció ben visible en els vestits dels inquilins de l'estació orbital. S'han fet tantes coses en publicitat que resulta difícil pensar en gaires novetats si no ens llancem als anuncis còsmics.

Ben mirat, fins i tot podria solucionar problemes econòmics. Ara que els pressupostos es limiten i projectes com l'estació espacial internacional o el viatge a Mart tenen greus problemes, trobar patrocinadors significaria una ajuda important. Si les cases comercials en trauen rendiment, els interessarà que aquest mercat segueixi oferint possibilitats. No voldran que els grans projectes se'n vagin en orris. I si els governants no han entès la necessitat dels projectes espacials sí que interpretaran el missatge dels beneficis immediats. I hauran trobat, per fi, la representació literal de l'expressió *espai publicitari*.

Xavier Duran

Ciència per a nens

PRESTIGE

Una de les qualitats que ha de tenir un científic és la capacitat d'observar i interrogar-se sobre els fets, fins i tot —o potser, sobretot— pels més senzills i quotidians. I entre els 3 i els 7 anys, el nen, com sabem, és capaç de fer centenars de preguntes sobre el seu entorn més immediat. La revista *Papers*, editada per l'Àrea Educativa de la Fundació Caixa de Pensions, dedica un dels seus monogràfics a les intervencions produïdes en el Seminari de Didàctica de la Ciència, organitzat per la mateixa Fundació i celebrat en el Museu de la Ciència de Barcelona el passat mes de març.

Tal com cita Maria Pla a la introducció, el premi Nobel de Física del 1965, Richard Feynman, ja havia manifestat que "quan un infant capta una idea tenim un científic. I ja és massa tard per captar aquest esperit quan es troba a les nostres universitats. Hem d'explicar aquestes idees als petits: ciència que ens permeti transformar-la en una cançó, en un poema".

Perquè ens equivocàrem si pensem que els tres anys és massa aviat per a treballar en un laboratori muntat expressament o per a començar a aprendre nocions científiques. Tot depèn de com s'organitzi aquest labora-

tori i de quins conceptes i com s'expliquin. D'això van parlar diversos experts italians i catalans en aquest seminari. La revista inclou ponències sobre el laboratori de la ciència i la tècnica, els pre-coneixements i els prejudicis, la formació cultural de base, l'educació científica a nivell pre-escolar i les preguntes dels nens i les no-respostes dels adults.

Tal com s'assenyala, no es pot viure fet ciència només en determinats moments del dia. Quan el nen es pregunta la causa de

qualsevol fenomen, en busca una interpretació. Per tant, intenta explicar algunes de les característiques del nostre entorn, dels fenòmens naturals. En definitiva, fa ciència, encara que sigui a un nivell ben elemental.

Però, a més, és en aquesta edat quan es pot potenciar la imaginació del nen i la seva capacitat d'observació, la seva aptitud per a fer-se preguntes i no acceptar simplement qualsevol fet. A més, estimular les preguntes sobre el nostre entorn no és, només, una manera de potenciar la capacitat d'entendre'l, sinó també d'apreciar-lo i defensar-lo.

Entre els 3 i els 7 anys, el nen viu l'explosió del llenguatge i la "posada en marxa" de la major part de les estratègies cognitives, tal com va assenyalar el físic Paolo Mazzoli. A aquesta edat es viu una gran acceleració dels processos mentals lligats a la comprensió del món. Es, doncs, una edat força important, que cal aprofitar per a l'educació en general i per a la científica en particular. En el Museu de la Ciència, els nens de 3 a 7 anys poden prendre contacte amb la ciència en el "Click dels nens". A més, els professors tenen en aquest número de *Papers* un gran nombre de reflexions i propostes interessants.

X.D.

Empresaris a la recerca de nous mercats

A la conquesta del Far Est

Diverses empreses de la nostra àrea s'han proposat conquerir els mercats de l'Est per totes les vies, des dels negocis més usuals fins als més insòlits.

La caiguda del mur de Berlín ha comportat, a més de l'obertura política, l'econòmica. Aquests països de l'Europa de l'Est havien tingut durant 40 anys una economia planificada i centralitzada que ara volen desballestar. El problema sorgeix quan es qüestionen quin ha de ser el model econòmic a seguir, si bé un capitalisme occidental i aferrissat o bé un sistema d'economia mixta, la qual cosa els comportaria, potser, no tants traumes socio-econòmics com en el primer cas. L'eufòria que podia significar un mercat potencial d'uns 400 milions d'habitants s'han vist truncades quan s'han posat en evidència la manca de poder adquisitiu de la població. Infraestructures desfasades i inoperants, empreses massa grans i obsoletes, la febre pel consumisme de béns bàsics, l'escassa relació a nivell econòmic mantinguda fins ara amb països occidentals... són algunes de les característiques comunes d'aquests països que han dut al desencant i al temor dels països capitalistes. De tota manera, cal diferenciar les possibilitats de sortir-se'n que tenen uns i altres: mentre que l'antiga RDA, Polònia i Hongria tenen més avançat el procés reconversor i compten amb suports econòmics més grans; Iugoslàvia, Romania, Txecoslovàquia i Bulgària tindran moltes més dificultats. Així ho demostra una enquesta realitzada per la consultora Management Center, segons la qual el 75% dels empresaris espanyols estan disposats a realitzar operacions econòmiques o comercials amb l'URSS, un 65% amb la RDA, 62% a Hongria, en un 58% Polònia i en un 20% a Txecoslovàquia, Iugoslàvia, Romania o Bulgària. A més, el 87% dels empresaris aposten per l'exportació directa i en un 33% dels casos es decanten per la constitució d'empreses mixtes.

L'URSS ja ha anunciat que l'espera un hivern molt cru per manca de subministrament d'aliments bàsics. Però la manca d'aliments és només la punta de l'iceberg d'u-

na sèrie de problemes derivats de 40 anys de comunisme. Les principals traves són burocràtiques, de manca de finançament i la no-convertibilitat del ruble. Les empreses mixtes, una de les solucions preses per a l'entrada de capitals estrangers, com que no poden repartir beneficis, han de buscar complicades operacions a tres bandes per a poder exportar del país productes que puguin convertir-se en divises. Això fa que la majoria es quedin en projectes.

El Pla Econòmic ha estat una mesura presa amb urgència per dues raons bàsiques: la *perestroika* s'ofegava precisament per la manca d'aquesta reforma, que inclou la convertibilitat del ruble. L'altra raó és que l'URSS no podia quedar al marge de les transformacions econòmiques que segueixen i pateixen els diferents estats de l'Est que fins fa poc més d'un any depenien de l'URSS.

Un dels inconvenients de l'URSS és la falta de canals, privats i públics, de distribució perquè els productes i les mercaderies arribin al consumidor. En aquest sentit, durant la celebració de la Fira de Sant Miquel, a Lleida, el setembre d'aquest any, en la jornada tècnica del sector agro-alimentari es va dir que a l'URSS es perd el 40% de la producció total hortofrutícola per la manca d'estructures de distribució adequades.

Malgrat tot —com assenyala el secretari general de PIMEC, Albert Pons—, com que s'ha arribat tard al mercat europeu, no s'ha de perdre l'oportunitat que significa l'obertura dels països de l'Est. Ara bé, les inversions a fer en aquests països han de planificar-se a mig i llarg termini, per les traves burocràtiques i perquè l'obtenció de beneficis va per llarg. I és que, entre altres coses, a tots els països ex-comunistes els fa falta cultura empresarial. D'altra banda, no hi ha controls de qualitat dels productes, per la qual cosa, accedir als mercats exteriors es fa més difícil. Per això, un dels objectius comercials de l'URSS amb els països occidentals és fer créixer les ex-

portacions de productes manufacturats intentant ser el màxim de competitius internacionalment, en lloc de basar les exportacions en el petroli i el gas sobretot com fins ara.

El Consorci de Promoció Comercial de Catalunya (COPCA), davant els canvis en els països de l'Europa de l'Est, hi ha començat a potenciar les activitats per tal de facilitar les estructures que permetin la internacionalització de les empreses catalanes. Així, ha obert Centres de Promoció de Negocis a Varsòvia i Budapest i durant aquest any ha realitzat quatre missions empresarials a Hongria, Polònia, Txecoslovàquia i l'URSS.

'USKORENIA'

Aquesta paraula, que significa creixement i acceleració econòmica, ja comença a sonar tant com *perestroika* i *glasnost*, paraules que han traspassat les fronteres de l'est i que han entrat a formar part del llenguatge occidental. Ara la *uskorenia* va prenent forma i això queda reflectit en les primeres empreses catalanes que han començat a situar-se en les diferents repúbliques de l'URSS.

És el cas de Jumberca, empresa de subministrament d'equips per a empreses de confecció, tricotatge i adobaments, que a més d'exportar té interès a crear un centre de servei tècnic de les màquines que subministra a l'URSS i la preparació del personal. De fet, Jumberca ja fa quinze anys que treballa per obrir-se camí en el mercat soviètic de la maquinària tèxtil. Actualment ja hi han venut més de 700 màquines i les exportacions d'aquesta empresa, dirigides a 11 de les 15 repúbliques de la Unió, representen el 20% del total, uns 9.000 milions de pessetes. L'any passat, Jumberca va constituir una empresa mixta amb Vulkan, de Leningrad.

L'empresa catalana d'adobaments, Tipel, hi construeix una factoria. Tipel aportarà el seu *know how* tecnològic i les xarxes in-

Els empresaris consideren que no s'ha de perdre l'oportunitat dels països de l'Est.

ARXIU

Els mercats de Catalunya i les inversions de Balears

Polònia: És un dels estats de l'òrbita de l'Est que més aviat ha començat amb les seves reformes político-econòmiques. Així, ha devaluat el zloty, moneda polonesa, un 50% i ha eliminat les traves a les importacions. Tot i així, falta veure quina resposta dona als problemes socio-econòmics el nou govern que surti de les eleccions. La liberalització econòmica que ha dut a terme fins ara proporciona avantatges fiscals a les empreses que s'hi vulguin instal·lar. Polònia necessita l'entrada d'empreses majoritàriament destinades al desenvolupament agro-alimentari. En aquest sentit, Nutrexpa té la intenció d'obrir una xarxa comercial per a introduir els seus productes.

D'altra banda, la companyia motociclistica Derbi manté contactes amb el fabricant de ciclomotors Rome per facilitar el subministrament de motors i de tecnologia per a modernitzar les instal·lacions.

Per un altre costat, a mitjan novembre un grup de 16 directius polonesos han estat a Alacant per realitzar un curs de perfeccionament en direcció d'empreses. El curs ha estat finançat per la Generalitat valenciana i coordinat per l'empresa mixta valenciana Procova.

Txecoslovàquia: Aquest país aposta per una obertura econòmica i intensificar les

relacions comercials exteriors. La nova Llei de Divises permet la convertibilitat de la coròna txeca i impulsa la constitució d'empreses mixtes per tal d'accedir a les modernes tecnologies i introduir progressivament nous productes en el mercat. Aquesta introducció progressiva és la que, en el camp alimentari, iniciarà Nutricer, la qual estudia la instal·lació d'una empresa mixta, a més de la que vol obrir a Bulgària i a l'URSS.

Hongria: Les empreses catalanes que volen iniciar relacions econòmiques i comercials amb aquest país són Mares, que estudia ja la possibilitat de fabricar-hi motllures i matrius, i Freixenet, la qual manté relacions amb el govern hongarès per adquirir part dels cellers de l'empresa nacional Tokajhegyaljai Allame i, juntament amb un altre soci privat, formar una societat mixta per a produir vins.

Inversions balears: Tres són els tipus d'empreses que han començat a invertir a l'Est europeu: el sector del calcer, el de producció d'aixetes i el turístic. Selec Balear ha muntat una tenda-exposició per a promocionar el calcer a Moscou. La fàbrica Boades, d'aixetes, envia els seus productes a Rússia i Txecoslovàquia. I pel que fa al turisme, només la cadena Sol ha invertit en la creació d'un hotel a Moscou.

ternacionals de comercialització. La inversió prevista és de 1.100 milions de pessetes. També Colomer Munnany, adobadora de pells, ha establert contactes amb l'URSS.

Pel que fa a residus, l'empresa mixta Vneshibérica, constituïda entre el Comitè Estatal de l'URSS per a la Impremta i l'Obra Editora, l'entitat Vneshtorgizdat i la firma ICD Ibérica, SA, es dedicarà a la transformació de paper per reciclar i fabricar diversos tipus de paper i materials d'embalatge, a més d'introduir-hi tecnologia en els sectors de les arts gràfiques.

I si aquí hi ha algun sector de la societat que s'escandalitza per la campanya en favor de l'ús dels preservatius, l'URSS deu tenir el tema més que superat ja que l'empresa catalana Derivados del Látex acaba de signar un contracte amb el govern de l'URSS per subministrar durant l'any que ve dos milions de condons al mes. El contracte, signat durant la recent visita de Mikhaïl Gorbtxov a Madrid i Barcelona, diu també que aquesta empresa instal·larà una fàbrica de preservatius en aquell país, fet que, ara per ara, els donarà l'exclusiva en tota l'URSS ja que actualment no n'hi funciona cap d'aquestes característiques. La producció inicial serà de 30 milions de condons anuals. El cost de la instal·lació industrial i l'enviament de mercaderies serà d'uns 960 milions de pessetes.

En el sector alimentari destaquen diver-

ses empreses. D'una banda, Chupa chups és, ara per ara, l'última empresa que ha estat autoritzada a instal·lar-s'hi. Amb la constitució de l'empresa mixta Leningrado Chupa Chups Limited (amb participació del 60% per part de Chupa Chups i el 40% de l'empresa soviètica) i una inversió de 800 milions de pessetes, la factoria produirà caramels i els comercialitzarà, a partir del 92, exclusivament en el mercat soviètic. La producció inicial serà de 500 milions d'unitats a l'any.

L'empresa Nutricer i l'empresa agrícola letona Malpils produiran 2 milions de quilos de productes de cereals a l'any. La inversió prevista és de 3'5 milions de dòlars i Nutricer hi participarà amb el 39% del capital. Nutrexa també té la intenció d'instal·lar-s'hi mitjançant d'una empresa mixta. La Companyia d'Indústries Agrícoles té un contracte per a remodelar, durant aquest any, una fàbrica de llevat a Leningrad per augmentar-ne la productivitat i la qualitat dels fabricats. Hi ha la intenció de constituir una empresa mixta per a la construcció d'una nova planta de llevat. Agrícoles també vol constituir una altra empresa mixta per a la fabricació de pinsos i

plantes d'aprofitament de subproductes de la indústria sucra.

En el sector turístic, l'antiga societat municipal, Iniciatives, juntament amb el grup hotelier Husa, el BBV i una empresa iugoslava, participaran en la construcció d'un hotel de luxe a Moscou. La inversió prevista és de 600 milions de pessetes. Finalment, en el sector financer, el Banc de Sabadell busca establir-se en diversos països de l'Est, encara que estan fent prospeccions.

PAIS VALENCIÀ: ¡JUGUEU, SI US PLAU!

Al cèntric carrer Marszalkowska de Varsòvia se sent cridar la paraula "línia" i "bingo", així, tal com sonen, pronunciades amb el mateix entusiasme amb què ho farien a qualsevol ciutat valenciana els afortunats per la sort amb un cartó de nombres davant els ulls, un retolador a la mà i l'ànim seguint les bromes que fan les boles numerades.

Va ser un valencià de Gandia, Antoni Grau, el primer que va tenir la idea d'implantar a Polònia una sala de joc de bingo. No ho va pensar dues vegades. "En va

desmuntar un que tenia en funcionament a València, el va carregar en un camió i se'n va anar a Varsòvia", conta un testimoni de com va ser aquella feta que ara, a final de 1990, ha donat fruits amb la instal·lació de tres sales més de bingo a les ciutats de Lodz, Twestotxowa i Kolobrzeg. Totes amb capacitat per a quatre-centes persones, excepte la darrera, més petita, de 200 persones.

Dels països que abans de la nova situació geopolítica europea eren anomenats de l'Est, Polònia i Alemanya han estat els dos on els exportadors i comerciants valencians actuen amb més confiança.

Pedro Arechavaleta, director general de la societat PROCOVA, Promoció del Comerç Valencià, amb l'objectiu de fomentar les relacions d'empreses valencianes amb importadors estrangers, és optimista quan diu: "Les condicions que ofereixen els mercats europeus abans anomenats de l'Est són insospitables. Hi ha moltes oportunitats per a fer negocis sempre que els productes siguin assequibles per a aquests consumidors amb poder adquisitiu molt limitat". PROCOVA porta la postilla de societat anònima, però el capital de 225 mi-

**Centre
Carles Salvador**

CURSOS PER CORRESPONDÈNCIA

1. Llengua i Literatura:

- Curs d'Iniciació.
- Curs d'Iniciació (per a castellanoparlants).
- Curs Bàsic.
- Curs Progressiu de Llengua.
- Curs de Professorat.

2. País Valencià:

- Geografia i Història del País Valencià.

Matrícula oberta tot l'any, tret del mes d'agost. Per a més informació, adreceu-vos al

Centre Carles Salvador

Moratín, 15, 6a. 46002-València

SALA D'EXPOSICIONS DE LA FUNDACIÓ CAIXA DE PENSIONS

CARRER CORREJES 3 - 46002 VALENCIA TEL. 351 14 35

John Phillips

Els darrers dies de Saint-Exupéry

Collection du Musée de l'Elysée

23 de novembre / 16 de desembre 1990

Laborables, d'11 a 2 i de 17 a 21 h.
Festius, d'11 a 2 h. matí
Dilluns matí, tancat.

FUNDACIÓ CAIXA DE PENSIONS

Pedro Arechavaleta, director general de PROCOVA, i juecs capitalistes per a l'Est.

RAFA GIL

lions que va servir per a la inscripció va eixir de les arques de la Generalitat valenciana, "en un 90%", matisa el seu director general, i la resta, de les cinc cambres de comerç: Castelló, Alacant, Alcoi i Oriola.

Des de fa nou mesos, PROCOVA és operacional, encara que de moment no es poden aportar proves feaents d'haver aconseguit alguns dels seus objectius fundacionals: implantar pel cofinançament empreses valencianes en l'exterior, actuant com a promotora de negocis amb assessorament tècnic i estudis preliminars de les característiques peculiars de cada mercat. Ja hi ha una oficina al Japó i aviat hi haurà delegació a Los Angeles, Berlín i Varsòvia.

"Si ara tot l'interès empresarial valencià s'ha abocat quasi exclusivament al mercat polonès és degut —diu Arechavaleta— al fet que s'hi donen tres condicions positives per al comerç. Primer hi ha una clara voluntat de reprivatització. Segon, hi ha implantat un sistema transparent del canvi de moneda i, en tercer lloc, la legislació mercantil és clara i amb poques traves".

L'optimisme d'Arechavaleta no és compartit per empresaris valencians que diuen que "arribar als mercats dels països abans comunistes implica endinsar-se en una aventura on el marge de benefici no es pot conèixer amb temps pels canvis bruscos dels preus, on avui un producte costa 5.000 zlotys (cinquanta pessetes) i demà costa el doble. A més no es coneix quines són les apetències del consumidor, els seus gustos", segons paraules d'un d'ells que, com una gran majoria d'empresaris valencians contactats, s'estima més quedar en

l'anonimat "per evitar protagonismes que no donen cap benefici".

Un grup empresarial que ara té una xarxa d'oficines a Polònia, dins del sector del joc i l'hostaleria és Tirsà, Técnicas Industriales Reunidas, és l'empresa mare del grup, formada ja fa més d'un lustre amb capital íntegrament valencià. Es dedica a la comercialització d'equips i tecnologia per a l'explotació de bingos. Una ramificació n'és l'empresa Redon, a Catalunya, que també comercialitza el mateix material però per a Portugal, Finlàndia i Veneçuela. Quan es pregunta a un dels seus directius el perquè d'aquesta àrea limitada d'acció, contesta: "per una senzilla raó, són països on hi ha lleis o fa poc que s'ha legislat sobre el joc del bingo". A França, a Itàlia, a Colòmbia, a l'Argentina i a Xile avui encara no hi ha lleis que permeten l'obertura d'aquesta classe d'establiments. Quan Grau va arribar amb el seu bingo no hi havia lleis que regularen el joc i es va haver de fer un reglament a corre-cuita, "calcat del que és vigent a Espanya", com diu un empresari del sector.

Concretament a Polònia el mateix grup valencià participa en una empresa mixta, la Biss International, S. Ltd., per al mateix negoci del joc, juntament amb l'Ajuntament de Varsòvia (un 25%), una cadena de restaurants anomenada Społem (31%) i la resta (el 44%), que pertany a l'empresa espanyola Biggrau, amb referència concreta en la seua denominació al que va ser el pioner en l'entrada del bingo, el gandià Antoni Grau. Ara té una petita participació en el grup i n'està deslligat, "iniciant negocis", a l'Alemanya unificada, segons coin-

cideixen algunes fonts. Aquesta darrera empresa amb un fort component de capital valencià manté el monopoli d'exportació de sales de bingo, contra corrent de la tendència general que és la de desfer-se de qualsevol monopoli a marxes forçades.

La tercera empresa de grup inversor amb sang valenciana és Poldorasa, dedicada a la importació de productes espanyols, sense excepció, "sempre que siguin espanyols", matisa des de València un dels seus representants, que tampoc ha volgut que publiquem el seu nom. El 80% del capital d'aquesta societat és valencià.

Corte, la darrera d'aquest grup, amb un 74% de participació valenciana i completament dedicada a l'hostaleria. L'empresa té en projecte la instal·lació d'una cadena de restaurants. El primer d'ells, el restaurant Valencia, obrirà les portes el pròxim més de gener, en el número 27 del conegut carrer de Smczà de Varsòvia. "El menú serà únicament i exclusivament confeccionat a base de productes valencians i, per tant, tots els plats seran de la nostra terra", asseguren els de Corte.

De fa dos anys, l'afluència de capital valencià per a invertir es fa amb cautela i "pensant que es tracta d'un mercat potencial de 38 milions on tot el que porte el segell d'occidental té bona acollida", diu Pedro Arechavaleta. Possiblement aquesta anècdota defineix la tendència dels emprenedors valencians actuals. Contenen que un dia un expert en el mercat va dir a Varsòvia, en dirigir-se a un altre comerciant: "Jo tinc gallines, tu tens porcs, doncs fem aquí ous amb pernil".

S. Monfort i I. Pellicer

RAFA GIL

Macià Alavedra

Conseller d'Economia i Finances de la Generalitat de Catalunya.

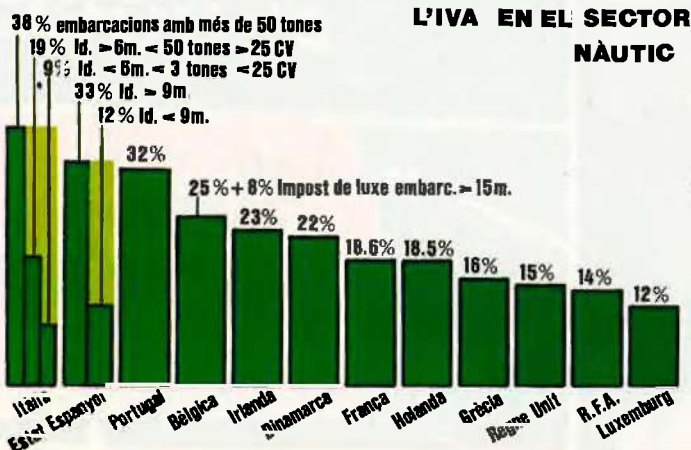
—Quines possibilitats hi ha que el Banc Central Europeu tingui la seva seu a Barcelona?

—Considero que Barcelona gaudeix d'unes condicions immillorables per a acollir la seu de Banc Central Europeu, ja que disposa d'una bona xarxa de comunicacions i té una importància econòmica. Si les capitals d'estat es neutralitzen entre elles, les seves possibilitats són grans, per qüestions d'equilibri europeu, de potenciació de l'àrea mediterrània i també, per què no, de qualitat de vida.

136.000

dones són empresàries a Catalunya, és a dir, el 24% de totes les dones empresàries d'arreu de l'estat, que són 569.000. Segons una enquesta realitzada pel CIANE (Centre d'Informació i Assessorament per a Nous Emprenedors), dependent de l'Ajuntament de Barcelona, a 197 dones que participen en uns seminaris específics per a creació d'empreses, el 58% creu que l'home ho té més fàcil a l'hora de crear una empresa.

LA XIFRA

Totes les embarcacions d'esplai han de pagar l'Impost sobre el Valor Afegit (IVA) però actualment no s'apliquen encara taxes comunes d'IVA en els diferents països comunitaris, tot i que s'espera que al 92 s'aixecaran les restriccions de circulació per a les embarcacions comunitàries i s'unificaran les taxes. Cal destacar que mentre països com Bèlgica, Itàlia i l'estat espanyol graven amb diferents tipus impositius segons les característiques de les embarcacions, la resta de països mantenen un tipus comú per a tota mena d'embarcacions. A l'estat espanyol, l'impost de luxe i tràfic d'empresa és substituït pel pagament de l'IVA. D'altra banda, Dinamarca, Irlanda i Bèlgica són els països que apliquen un gravamen més alt.

ARXIU

Les diferències fiscals amb Euskadi

La Diputació d'Alaba projecta una norma tributària per la qual els matrimonis alabesos podran deduir-se fins a 20.000 pessetes per despeses de guarderia i servei domèstic en la Declaració de la Renda de les Persones Físiques (IRPF) de l'any 1992 corresponent a l'exercici tributari de 1991. Aquesta desgravació s'aplicarà a matrimonis en què els dos cònjuges tinguin rendes de treball derivades d'activitats empresarials o professionals, facin la declaració de forma conjunta o separatament.

Per la seva banda, la Hisenda Foral de

Biscaia ha decidit elevar a 20.000 pessetes la deducció anomenada de "mes-tressa de casa" en la declaració de l'IRPF de 1991. Aquesta desgravació s'aplica a les famílies que ingressen un sol salari i que en l'anterior exercici tributari pujava a 10.000 pessetes. D'aquesta manera s'intenta establir un mecanisme de compensació per a les famílies tradicionals en què només treballa un cònjuge. Aquesta iniciativa ha estat copiada per les Hisendes Forals de Guipúscoa i Alaba, que també contemplen aquestes deduccions.

M. Cristina Heredia

Dirigir amb qualitat

L'Escola Superior d'Estudis Empresarials organitza aquest mes de desembre dos cursos dirigits a professionals i directius. Un, a realitzar els dies 11 i 12, sobre com "Dirigir amb qualitat total" i l'altre, els dies 10, 17 i 18 sobre "La tècnica de l'entrevista".

Tancament d'exercici

El proper dia 11 de desembre es farà un seminari sobre la Planificació d'Operacions davant el tancament de l'exercici, organitzat per Informació Tributària. En el seminari s'abordaran les característiques tributàries de 1990, les previstes per a 1991 i les novetats comptables que incidiran en el tancament de l'exercici fiscal de les empreses. El seminari es farà a l'hotel Hilton de Barcelona.

Jornades furtives

La Institució Firal d'Alacant i la Fira Muestrari Internacional de València han denunciat davant la Direcció General de Comerç de la Generalitat Valenciana la presumpta organització d'unes "Jornades Tècniques del Gelat Artesà 1991" que se celebrarien a Xixona del 25 al 28 de gener. La institució firal ha denunciat el cas perquè es procedeixi a la suspensió i a la imposició de les sancions corresponents. De fet, tal i com explica el Comitè Organitzador del Gelat, l'única fira gelatera a nivell estatal, la Fira Internacional del Gelat Artesà, és la que se celebrarà entre dies 31 de gener i 4 de febrer en les instal·lacions de la Institució Firal Alacantina d'Elda.

ALVARO PUEYO / RAFA GIL

José Elorrieta, secretari general del sindicat ELA-STV, s'ha referit a Bilbao a les declaracions del governador del Banc d'Espanya en què atribuïa a les despeses salarials el deteriorament en els beneficis de les empreses. Elorrieta assegura que la qüestió salarial no condona les expectatives econòmiques ni determina la competitivitat de les empreses. "Mariano Rubio deu tenir el complex de pensar que els treballadors guanyen el que guanya ell, però que estigui tranquil, que no és així", ha precisat Elorrieta.

Andrés García-Reche, conseller d'Indústria, Comerç i Turisme de la Generalitat valenciana, ha signat un conveni de col·laboració amb el Consell de Cambres de Comerç d'aquesta comunitat, amb la finalitat d'intercanviar informació i punts de vista sobre els plans de competitivitat i de promoció de les exportacions. En la primera sessió de treball s'ha acordat elaborar un conveni marc de col·laboració

Premiar la innovació

L IMPIVA guardona les empreses valencianes que han destacat en el camp de la innovació i la qualitat.

Dotze empreses, d'un total de 80 seleccionades, van ser les guanyadores de la sisena edició dels Premis València Innovació que concedeix l'Institut de la Mitjana i Petita Indústria Valenciana (IMPIVA). La Moda, el Disseny Industrial, la Qualitat (per primera vegada enguany) i I+D i Diversificació van ser els apartats reconeguts amb tres premis consistents en 3 milions de pessetes i un trofeu.

En el camp de la Moda, els guardons van recaure sobre l'empresa Gandia Blasco, SA, per la seua col·lecció de catifes de cotó, encara prototips, amb estampats dissenyats per Sandra Figuerola i Marisa Gallén del col·lectiu valencià La Nave; el Grup Internacional, SA, per la col·lecció de calcer esportiu anomenada Panama Jack i, finalment, sobre l'empresa Roman Benech, per la col·lecció infantil primavera-estiu 1991. El jurat va valorar, a més de la qualitat del producte, l'estratègia de comunicació, una de les assignatures pendents de la moda espanyola.

Un sistema d'alimentació ininterrompuda per a ordinadors i un estabilitzador, presentats per l'empresa ABC Electrónica, SL, van ser premiats en la modalitat de disseny industrial junt amb les peces de terra ciuta d'aspecte natural i primitiu "Relieves Inversos" de l'empresa Ceràmica Decorativa, SA, d'Oliva, i les cadires "Sara i Azalea", dissenys de Vicent Martínez i Pedro Miralles, respectivament, fetes en material tradicional de la Cooperativa En Canya.

Pel que fa als premis I+D (Investigació i Desenvolupament) i Diversificació, van recaure sobre Gres de Nules, SA, que va presentar un paviment ceràmic esmaltat del qual el jurat va destacar "el valor decoratiu i les característiques mecàniques"; l'empresa alacantina Grup Informàtic ITEM, SA, que va participar amb un projecte de patronatge desenvolupat per ordinador destinat al sector del calcer, finalment, als Vivers Paco Molina que, assessorada per l'Escola Tècnica d'Enginyers Agrònoms de València, ha obtingut noves varietats de plantes ornamentals, on es va valorar "l'aplicació d'alternatives biotecnològiques".

La implantació de millores al llarg dels processos productius, de la fabricació a la gestió, va ser reconeguda amb els guardons de qualitat que van ser obtinguts per les empreses Industrials Boblins, SA, dedicada a l'estampació mecànica, Industrias Ochoa, SL, d'utilitatge metàl·lic i SA

Moda primavera-estiu de xiquets.

ROMAN BENECH

Roig Impresores.

Encara que el conseller d'Indústria, A. García Reche, destacara amb optimisme que "les més de 400 empreses seleccionades en aquesta convocatòria al llarg d'aquests sis anys volen dir que la innovació ha donat els seus fruits", el cert és que molts dels productes presentats, en aquesta i en les altres convocatòries, pateixen d'alguns dels mals tradicionals de la indústria valenciana: la manca absoluta d'originalitat, la còpia, fins i tot dolenta i la pèssima qualitat en els acabats. Això no vol dir però -els premis València Innovació n'és el reconeixement- que no s'hagen fet esforços i que no s'hagen de multiplicar davant el repte del 93. Aleshores les dificultats de competir en el mercat seran més difícils encara, com va recordar en la seua allocució el president de la Generalitat, Joan Lerma, el qual va assenyalar, tanmateix, "l'evolució positiva del conjunt de les empreses". Però, quan el president va dir que "els problemes de la indústria no es resolen canviant els representants polítics, sinó amb el treball diari. Vostès compten amb les seues mans, el seu treball i un element auxiliar a la seua disposició: la Generalitat valenciana", va quedar palès que el president ja es troba de campanya electoral.

Toni Picazo

ARXIU

Artesania valenciana

A partir de la II Exposició d'Articles de Regal organitzada a Brussel·les pel Consell de Cambres valenciana, Bèlgica pot constituir un trampolí per a l'artesania valenciana a Holanda, Luxemburg, Alemanya i França.

D. UMBERT

Catalana de Gas

Tal i com s'havia acordat en la Junta d'Accionistes del juny passat, Catalana ha ampliat el seu capital social fins a 15.818 milions de pessetes. Els beneficis nets en els 9 primers mesos de l'any són de 3.965 milions.

D. UMBERT

IBM a València

La planta que la multinacional nord-americana fabricant d'ordinadors IBM té a València fabricarà ara 10 dels models més avançats de superordinadors que aquesta firma fa per a Europa. El president d'IBM-Espanya, Fernando de Asua, ha anunciat que, a més dels quatre models que ja fabrica actualment, es faran sis nous models d'ordinador de gran potència.

Generalitat de Catalunya
**Departament d'Indústria
i Energia**

COMPETITIVUS EN ELS MERCATS MUNDIALS

Innovació Tecnològica • Qualitat • Disseny • Marques • Internacionalització

Històries de França

CINE

Milou en mayo. Direcció: Louis Malle. Guió: L. Malle. Jean-Claude Carrière. Intèrprets: Michel Piccoli. Miou-Miou, Michel Dechaussoy, Dominique Blanc, Harriet Walter, Paulette Dubost. França. 1989.

Louis Malle va tenir un memorable debut com a director de cine el 1958 amb

Ascensor para el cadalso, un film negre, negríssim, que es pot considerar com un modest monument a la trobada de Jeanne Moreau i Miles Davis. Però pocs deuen recordar que dos anys abans Malle va ajudar el comandant Costeau a filmar un extraordinari documental submarí, *El mundo del silencio*. La veritat és que aquest cineasta distingit i transhumant no ha oblidat mai la seva primera vena de documentalista, fos a l'Índia, als EUA o a la seva França natal.

Aquesta vocació documental, per no dir educació sentimental, s'adverteix també en l'interès invariable per la història recent de França. En *Lacombe Lucien* va seguir la trajectòria d'un col·laboracionista en una petita ciutat del sud-oest el 1944. En aquest mateix any transcorre *Adiós muchachos*, evocació de la seua experiència infantil en un internat catòlic de Fontainebleau. En *El soplo al corazón*, que té Dijon per escenari, examina l'estat d'ànim de la burgesia provinciana del 1954. I ara torna de nou a la província del sud-oest amb *Milou en mayo*, amb un títol

Louis Malle (al centre) dirigeix els actors de *Milou en mayo*.

ARXIU

que al·ludeix explícitament a un dels més dramàtics moments històrics de França, el Maig del 1968.

La forma i el to tragicòmic adoptats per Malle fan pensar en Txèkhov. Però *Milou en mayo* deu molt a dos grans clàssics satírics del cinema francès: *La regla del juego*, de Renoir i *El discreto encanto de la burguesía*, de Bunuel. No debades l'ha escrit Jean-Claude Carrière i la protagonitza un dels actors favorits de Bunuel, Michel Piccoli. I com en *La regla del jue-*

go, Malle reuneix en una casa de camp un microcosmos plenament representatiu de la societat francesa. Paulette Dubost, que fa mig segle va ser la criada que amb la seva coqueteria desencadena un drama en l'obra mestra de Renoir, ascendeix aquí en l'escala social en interpretar el rol clau de la vella i tossuda mare del protagonista; la seva mort en els primers minuts de projecció reuneix els seus hereus per assistir a l'enterrament, que la vaga general provocada pels successos de maig retardarà quatre dies.

Aquesta premissa permet a Malle i a Carrière compondre un vast fresc de personatges i situacions. Al seu centre destaca un altre dels característics *outsiders* del director, el patriarcal Milou —que llegeix Virgili a les abelles i té un do per a pescar crancs al riu—, conscient de com és d'absurd

el món en què viu, esplèndidament indiferent al suposat fervor revolucionari que l'envolta. Però tots els caràcters són importants i la seva interacció proporciona a la pel·lícula la raó de ser. Particularment en l'extraordinària seqüència del berenar campesí, on el sol, el vi, uns *porros* i els esdeveniments de París els inspiren la idea de convertir la finca familiar i les seves vinyes en una comuna llibertària, moment en el qual el violí de Stéphane Grappelli ofereix una versió *swing*, alhora còmica i lírica, de *La internacional*. En els seus diversos, a vegades audaçs, canvis de to i de ritme *Milou en mayo* uneix l'alegre irreverència amb un elegant sentit de l'equilibri; fraterna, es burla de tots; imparcial, no pren partit per ningú.

José Luis Guarner

NOVETATS en LLIBRES

edicions 62 s/a

CHATTERTON

Peter Ackroyd

El Balanci. 234. 272 pàgines

Al Londres dels nostres dies un jove poeta i una novel·lista ja gran intenten de resoldre el misteri que envoltà sempre la figura de Thomas Chatterton. Una novel·la enginyosa i una reflexió sobre l'autenticitat.

**EDITORIAL
TRES I QUATRE**

UN WESTERN AUTÈNTIC

Sam Shepard

Traducció d'Inmaculada Garin
Teatre 314. 23. 202 pàgines

Una obra on s'enllaça el tema de la identitat amb el de la recerca d'arrels de dos germans dins una societat superconsumista i deshumanitzada.

La Galera

CASSIOPEA

Michèle Marineau

Col·lecció Cronos, 33

Tendresa i humor en la crònica d'un estiu decisiu en la vida d'una noia.

Edicions Proa

BOUVARD I PÉCUCHE

Gustave Flaubert

Col·lecció A TOT VENT. 287

Una inoblidable larsa sobre l'estupidesa humana.

**EDITORIAL
TRES I QUATRE**

VIATGE

Rosa Serrano

Narratives 314. 19. 102 pàgines

Viajar conforma, de vegades, una manera d'evocar el món. La lectura, en aquest llibre, és un viatge i és viure.

Editorial Empuries

EXILI I MORT DEL PRESIDENT COMPANYS

Josep Benet

Col·lecció BUE, 44

Un llibre molt esperat que presenta testimonis inèdits i desvela molts enigmes.

curial

PESOS, MIDES I MESURES DELS PAÏSOS CATALANS

Claudi Alsina, Gaspar Feli, Lluís Marquet
"Biblioteca de Cultura Catalana", 67

L'obra consta d'una sistematització meliorada dels pesos, mides i mesures tradicionals, un diccionari exhaustiu i un nomenclator dels pobles de Catalunya amb les mesures de cada lloc al segle XVI.

**UNIVERSITAT DE
VALÈNCIA**

LEVIATAN O LA MATÈRIA, FORMA I PODER D'UNA REPÚBLICA ECLESIASTICA I CIVIL

Th. Hobbes

Col·lecció Educació / Materials de Filosofia

L'expectació de Mehta

Orquestra Filharmònica d'Israel. Dir. Zubin Mehta. València, Palau de la Música, 1 de desembre de 1990, dissabte, 19'30 hores.

MÚSICA

L'expectació del públic valencià ja havia complert totes les prediccions el mateix dia que les localitats del Palau van eixir a la venda: des de les 6 del matí ja s'havien format cues per tal de poder aconseguir una

Zubin Mehta.

RAFA GIL

entrada i veure Zubin Mehta. En qüestió d'hores totes les entrades s'havien venut. El dia del concert, el Palau registrà un ple absolut. Zubin Mehta s'ha convertit en un mite. Una vegada més, hem comprovat que la gent necessita els mites. Perquè la mateixa setmana, Carlo Maria Giulini, un dels millors directors del món i que ens oferí una versió de la *Pastoral* de Beethoven realment sublim, encara que omplí totalment l'auditori, no despertà al mateix interès, l'interès fervorós, religiós, que desvetllà Mehta. La diferència està en el fet —considerant igualitàriament els dos directors d'orquestra— que Zubin Mehta és un mite

(ho repetim) i Carlo Maria Giulini no ho és.

El programa ofert per Zubin Mehta i l'orquestra Filharmònica d'Israel constava de dues obres: la *Simfonia núm. 38 en re major*, KV 504, Praga, de Wolfgang Amadeus Mozart, a la primera part, i la *Simfonia núm. 5 en do sostingut menor*, de Gustav Mahler. Des del començament del recital poguérem observar dues coses: que el director nascut a Bombai (Índia), tot i ser un excel·lent director, no és un especialista en Mozart i si que ho és, en

canvi, en interpretació de Mahler. Per la qual cosa podem deduir que l'obra de Mozart, era, en realitat, una mena d'aperitiu, una manera d'augmentar l'expectació i la tensió en el públic, desitjos d'escoltar la seua versió de la *Quinta* de Gustav Mahler. Així, la seua versió de la simfonia Praga de Mozart, encara que fou una molt bona versió, no passà d'aquest qualificatiu. Mehta i la Filharmònica d'Israel tingueren molta cura en la utilització dels instruments de vent en aquesta simfonia, especialment dels instruments de vent-metall: les trompes —i especialment les trompetes— només constituïren notes de color tímbric, i les seues intervencions, en general, no passaren del *mezzoforte*. D'aquesta manera, s'aconseguí una sonoritat equilibradíssima, ja que és freqüent que resulte desequilibrada a causa de la composició intrínseca de la plantilla or-

questral de l'època del classicisme, i de la falta absoluta del respecte estilístic. L'empastament sonor va ser perfecte. Per seccions, potser els violoncel·ls en aquesta primera meitat no oferiren la mateixa qualitat que la resta de l'orquestra. Pel que fa a la consecució dels plans sonors, tan sols en el segon moviment de la *Praga*, l'andante, Mehta aconseguí un perfecte domini dels esmentats plans sonors, on va obtenir una total heterofonia.

Però, si la simfonia *Praga* no passà de ser una molt bona versió, la *Sinfonia núm 5* de Mahler, en canvi, va ser excepcional, quasi sublim. L'ús del rubato (especialment en el tercer moviment, *Scherzo*), retenint la velocitat, els delicadíssims pianíssims (tant al *Scherzo* com a l'*Adagietto*) la cura perfectíssima del fraseig i els incisos musicals, el magistral domini dels plans sonors (inclús als *forte* i *fortissimo*), i les excel·lents intervencions instrumentals —especialment de les trompes, les quals van rebre els majors aplaudiments—, donaren com a resultat una versió memorable, rica i suggerent. Tot això unit a una direcció majestàtica, no exempta de *divisme*. Això fou especialment nítid a l'*Adagietto*, on els seus gestos inclús recordaven els directors romàntics en alguns moments. És clar que per a Mehta, la *joieta* de la *Quinta* de Mahler el constituí aquest quart moviment, especialment conegut pel públic. El director s'hi recreà especialment, assaborint aquest moviment, ple de malenconia. Per acabar, ens demostrà que és un director excepcional emprant les dues mans alhora, ja per matisar el discurs musical, ja per assenyalar les diferents entrades de les veus instrumentals o per dur la mètrica de les obres.

Francisco Bueno

L'enganyifa de 'Twin Peaks'

L'assassinat en una comunitat hermètica i tènbrica ha estat un recurs teatral de tradicional efectivitat, per exemple a *Fuenteovejuna*, i també una eina cinematogràfica profitosa i fins i tot reeixida. Només cal recordar *Crònica d'una violació*, on

l'escenari criminal és un càmping; o *El nombre de la rosa*, on és un convent; i també *Asesinato en el*

Orient Express, on la sang ocupa el perímetre d'un tren; o *Psicosi*, amb el terror entatxonat en un motel; o *Encubridora*, de Fritz Lang, en un

Twin Peaks és la televisió intel·ligent, el motiu de la conversa més vital, la joia de la tardor, l'enemiga número 1 dels restaurants, és que la resta de programes-userda que generalment vomiten les pantalles domèstiques constitueixen la televisió imbècil, la conversa trivial, la bijuteria de tota la temporada i la invitació ètica permanent a sortir de casa. L'allau d'elogis a *Twin Peaks* té una altra lectura paral·lela, a *sensu contrario*, molt negativa. Deia Valerio Lazarov, en unes declaracions que s'acosten a la psicoanàlisi, que amb la producció de David Lynch confiaven de rentar els pecats per altres programes com *¡Ay, qué calor!* i donar un to de qualitat a la imatge general —segons ell incer-

ganyifa, no per David Lynch, sinó per la tossuda exageració de la publicitat de Tele 5, afirmant que finalment coneixerem el nom de l'assassí de Laura Palmer. És, però, una enganyifa meravellosa, perquè el nom de qui va matar l'adolescent de vida lasciva no importa gens. ¿Quina importància pot tenir un "primus inter pares", un destacat entre tants homicides en potència? I so-

Kille Mac Lachan i Michel Ontkean en *Twin Peaks*, de David Lynch.

ARXIU

poble de l'Oest nord-americà. Amb els esmentats antecedents, un ser supermodern, maligne i desbordant com el director de cinema David Lynch, especialista en atmosferes malaltisses, podia fer meravelles. I en va fer una: el telefilm *Twin Peaks*.

La primera reflexió abans de veure la sèrie que inaugura oficialment la televisió dels anys noranta i a la vista de la incontenible explosió propagandística de la seva cadena compradora, Tele 5, va ser profundament decebedora: si

ta— de televisió fàcil i de baix atractiu intel·lectual. El líric, sorollós, grandiloqüent i asservidor rosari d'adjectius des de Tele 5 a *Twins Peaks* (que d'altra banda, la sèrie mereix) són millor prova que la resta de programació de la cadena Berlusconi —ONCE és de segona fila o de tercera. Quan el nou ric es compra el primer cotxe de multimilionari també trepitja l'accelerador per fer molt de soroll.

La segona reflexió, després de veure aquest folletó fet per un mestre del cinema, és d'en-

bretot ¿Quina importància pot tenir quadrar un cercle al costat d'una fotografia magnífica, uns moviments de càmera d'excepcional poder expressiu, una música hipnòtica, un aire de torbació, una sensualitat intuïda i uns personatges de bellesa inquietant i patològica?! No cal arribar a la segona part —que ho facin els devoradors de serials clàssics— per saber que el vertader assassí, l'assassí del vell model dels telefilms, és David Lynch.

Ramon Miravittas

US ESPEREM A SANT SADURNÍ D'ANOIA
BENVINGUTS A LA CAPITAL DEL CAVA

AJUNTAMENT DE SANT SADURNÍ D'ANOIA

¿DE QUI PARLA EN MAX?

117	39	97	89	81	35	138

27	8	67	49	21	57	106

11	133	86	72	114	52	112

C. Bofega en una forma mes cardada.

PROGRAMA

[illegible]

VINYA VERMETA,
ELEMENT INSEPARABLE
DE LA VIDA.

Cellers Salvador Poveda • Monòver D.O. Alacant

* Per arrancar a córrer
** Ni fred ni calor
*** Es deixa veure bé
**** Molt recomanable
***** Imprescindible

Dimarts 11

La conjura de los boyardos (*Ivan Grozni II*, 1943) de Sergei M. Eisenstein. Amb Nikolai Cherkasov, Serafina Birman. TVE2, 1.00 h. *****

Cita en París (*Made in Paris*, 1965, 101') de Boris Sagal. Amb Ann Margret, Louis Jourdan. C-9, 16.25 h. ***

La Celestina (1969) de César Ardavin. Amb Amelia de la Torre, Julián Mateos. TVE2, 16.30 h. **

Ben Hur (*Ben Hur*, 1959) de William Wyler. Amb Charlton Heston, Jack Hawkins. TVE1, 21.40 h. ***

La nit americana (*La nuit américaine*, 1973, 115') de François Truffaut. Amb Jacqueline Bisset, Jean-Pierre Aumont. C-33, 22.35 h. ***

Papá, piernas largas (*Daddy long legs*, 1955, 122') de Jean Negulesco. Amb Fred Astaire, Leslie Caron. C-9, 22.45 h.

Dimecres 12

Actas de Marusia (1976) de Miguel Littin. Amb Gian Maria Volonté, Diana Bracho. TVE2, 1.00 h. ***

Gente de respeto (*Gente di rispetto*, 1975, 76') de Luigi Zampa. Amb Franco Nero, Jennifer O'Neill. C-9, 16.25 h. **

Sucede todas las primaveras (*It happens every spring*, 1949) de Lloyd Bacon. Amb Ray Milland, Jean Peters. TVE2, 16.30 h. **

Lord Jim (1964, 154') de

Richard Brooks. Amb Peter O'Toole, James Mason. TV3, 21.25 h. ***

Historia de Oliver (*Oliver's story*, 1978, 89') de John Corty. Amb Ryan O'Neal, Candice Bergen. C-9, 21.30 h. **

Dijous 13

La orgía (1977) de Fran-

Iolanda i el lladre. ARXIU

Peter Yates. Amb Dennis Christopher, Dennis Quaid. C-9, 16.25 h. **

Aventura en Johannesburg (1985) de Hans Rautenbach. Amb Howard Carpendale, Elke Sommer. TVE2, 16.30 h. **

Ben Hur.

ARXIU

cesc Bellmunt. Amb Juanjo Puigcorbó, Alicia Orozco. TVE2, 1.00 h. **

Una amenaza de mil millones (*Billiondollar threat*, 1979, 98') de Bary Shea. Amb Dale Robinette, Ralph Bellamy. C-9, 16.25 h. **

Querida esposa (*Dear wife*, 1949) de Richard Haydn. Amb Joan Caulfield, William Holden. TVE2, 16.30 h. **

El último deber (*The last detail*, 1973) de Hal Ashby. Amb Jack Nicholson, Otis Young. TVE2, 22.30 h. **

Alien terror de Juan Ibáñez. Amb Boris Karloff, Enrique Guzmán. C-9, 23.15 h. **

Divendres 14

Ceremonia sangrienta (1972) de Jordi Grau. Amb Lucia Bosé, Espartaco Santoni. TVE2, 1.00 h. ****

El relevo (1979, 96') de

Juanjo Puigcorbó.

ARXIU

Estudio amueblado 2p (1969, 90') de José María Forqué. Amb Fernando Fernán Gómez, José Luis López Vázquez. C-9, 21.30 h. *

Micki y Maude (*Micki and Maude*, 1984) de Blake Edwards. Amb Dudley Moore, Ammy Irving. TVE2, 22.20 h. **

Dissabte 15

Escuadrón (*Counterforce*) de José Antonio de la Loma. Amb Jorge Rivero, George Kennedy. C-9,

15.05 h. **

Iolanda i el lladre (*Yolanda and the thief*, 1945, 108') de Vincente Minnelli. Amb Fred Astaire, Lucille Bremer. TV3, 15.40 h. ***

Proyecto Brainstorm (*Brainstorm*, 1982) de Douglas Trumbull. Amb Christopher Walken, Louise Fletcher. TVE1, 16.00 h. ***

La leyenda del llanero solitario (1981, 98') de William A. Fraker. Amb Klinton Spilbury, Michael Horse. A-3, 16.30 h. **

Desfile de Pascua (1948, 103') de Charles Walters. Amb Judy Garland, Fred Astaire. A-3, 18.30 h. ***

Su propia víctima (*Dead Ringer*, 1964) de Paul Henreid. Amb Bette Davis, Karl Malden. TVE2, 20.00 h. ***

En nombre de todos los míos (1982, 138') de Robert Enrico. Amb Michael York, Brigitte Fossey. A-3, 22.00 h. **

Mascara (*Mask*, 1985) de Peter Bogdanovich. Amb Cher, Sam Elliott. TVE1, 22.05 h. ***

María la santa (1977, 106') de Roberto Fandino. Amb Antonio Ferrandis, Isela Vega. C-9, 24.00 h. *

Diumenge 16

Posiciones comprometidas (1985, 98') de Frank Perry. Amb Susan Sarandon, Raul Julia. A-3, 00.15 h. **

Max, mi amor (*Max, mon amour*, 1986) de Nagisa Oshima. Amb Charlotte Rampling, Diana Quick. TVE1, 1.00 h. ***

Desengano (1936, 97') de William Wyler. Amb Walter Huston, Ruth Chatterton. A-3, 2.00 h.

López Vázquez.

ARXIU

***

La venganza de los bárbaros de Giuseppe Vari. Amb Danielle Rocca, Anthony Steel. C-9, 10.00 h. **

Las dos huerfanitas (*Le due orfanelle*, 1976, 109') de Leopoldo Savona. Amb Patrizia Gori, Luis Suárez. TVE2, 10.30 h. *

Cowboy (1958, 89') de

Claudia Cardinale. ARXIU

Glenn Ford. ARXIU

Delmer Daves. Amb Glenn Ford, Jack Lemmon. C-9, 15.30 h. ***

Enseñame a querer (*Teacher's pet*, 1958, 120') de George Seaton. Amb Clark Gable, Doris Day. TVE1, 16.00 h. **

Anna Karenina (*Anna Karenina*, 1933, 94') de Clarence Brown. Amb Greta Garbo, Frederich March. TV3, 16.30 h. ***

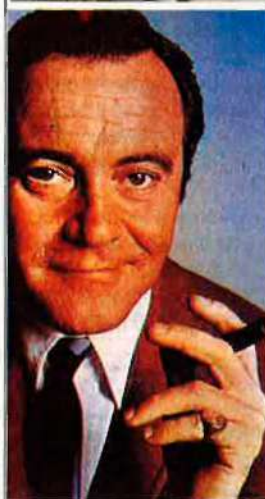
La viaccia (1967, 90') de Mauro Bolognini. Amb Claudia Cardinale, Jean Paul Belmondo. C-9, 18.25 h. **

Mon oncle (112') de Jacques tati. Amb Jacques Tati, Jean Pierre Zola. C-33, 19.45 h. ***

Susan Slade (*Susan Slade*, 1961, 116') de Delmer Daves. Amb Connie Stevens, Troy Donahue. TVE1, 21.35 h. ***

Anna Karenina. ARXIU

Jack Lemmon. ARXIU

La última casa a la izquierda (1972, 91') de Wes Craven. Amb David Hess, Lucy Grantham. A-3, 22.45 h. **

El justiciero (*Boomerang*, 1947, 88') d'Elia Kazan. Amb Dana Andrews, Jane Wyatt. TVE2, 24.00 h. ****

Dilluns 17

Un hogar en Indiana (*Home in Indiana*, 1944, 103') de Henry Hathaway. Amb Walter Brennan, Jeanne Crain. TVE2, 16.30 h. ***

Christine (1983, 110') de John Carpenter. Amb Keith Gordon, John Stockwell. TV3, 21.50 h. **

Una vez no basta (*Once is not enough*, 1975, 115') de Guy Green. Amb Kirk

L'ALTRA PANTALLA

Setmana de trànsit

A quinze dies no més de l'abassagadora oferta cinematogràfica de Nadal —que aquest any promet ser senzillament inabastable—, aquesta setmana es pot considerar com de trànsit: no es pot parlar d'absència de qualitat, però tampoc de grans títols, llevat d'alguna excepció. El cicle Eisenstein es tanca amb la gran obra mestra *La conjura de los boyardos* —segona part d'*Ivan el terrible*—, i no està anunciat, com a mínim per al desembre, un cicle que el substitueixi (de moment, la pel·lícula anunciada per a la propera setmana és la refrescant *Sigamos la flota*, del tàndem Astaire-Rogers, i per a la següent setmana, aquell espai de la matinada ens reserva *Juan Salvador Gaviota*). Tot esperant nous cicles exhaustius sobre grans directors —Hitchcock, Lang, Eisenstein, han estat el més destacat de l'any que acaba—, aquesta setmana l'espectador disposa d'alguns títols per a anar passant el temps, i algun de ben recomenable. Hi destacariem en la programació nocturna de TVE2, la projecció d'*El justiciero*, una pel·lícula de judicis d'Elia Kazan, d'aquelles que s'han vist molt poc en els darrers anys, i que significa un dels millors films de la seva primera etapa. Com a gran espectacle, dimarts s'emeta *Ben Hur* en la versió de William Wyler, director sempre asèptic i mancat de geni, però competent en tots els àmbits en què treballava, que aconseguí aquí un dels més cèlebres films de romans de la història, amb un Charlton Heston que esdevindria per uns anys una irrenunciable figura per a aquest tipus de productes. La pel·lícula compta amb una cursa de quàdrigues que és el més espectacular que s'havia vist en matèria de persecucions en molts anys. Un altre producte espectacular —però aquest no massa reeixit— és el *Proyecto Brainstorm* de Douglas Trumbull, veterà director d'efectes especials per a films com *2001*, que es va embolicar una mica amb aquesta història futurista. La mort sobtada de Nathalie Wood en ple rodatge repercutiria encara en el resultat negatiu de la cinta. Altres films a destacar en la programació de TVE1 són *Mask*, un melodrama sobre la monstruositat només aparent d'un ésser humà, en la línia de *L'home elefant* de Lynch, i *Max mon amour*, història d'amor en termes de zoofília, dirigida per Nagisa Oshima, el director japonès lliurat a explicar-nos les més estranyes relacions eròtiques. Entre altres títols d'interès de la setmana es pot parlar de tres musicals: *Desfile de Pascua*, a Antena 3, inèdit entre nosaltres, però alguns fragments del qual es recullen a *That's entertainment*, *Papa piernas largas* a Canal 9, i *Iolanda i el lladre*, del mestre Minelli, a TV3.

Xavier Pérez

EL TEMPS

DADES TEHNQUES:

24 volums. 12.000 pàgines de Text. 42.000 il·lustracions, la majoria inèdites i a tot color. 4.500 mapes, plànols i fotografies aèries.

255.000 accepcions: 30% temes catalans, 10% lexicografia. 60% temes universals. Enquadernació

luxosa en guàflex i lletres estampades en or.

SUBSCRIURE'S A EL TEMPS ÉS UNA DECISIÓ PLENA D'AVANTATGES

DURANT AQUESTES SETMANES DE NADAL I FINS AL 21 DE GENER DEL 1991 SORTEJAREM ENTRE TOTES LES NOVES SUBSCRIPCIONS QUE ENS ARRIBEN, AQUESTA MAGNÍFICA I ÚTIL GRAN *ENCICLOPÈDIA CATALANA*. UNA OBRA QUE DÓNA PRESTIGI A LA NOSTRA CULTURA.

Ter. cognom _____ Zon. _____ Nom. _____ Tel. part. _____
Domicili _____ Població _____
Any de naixement _____ Professió _____ Tel. treball _____ DNI _____

Se subscriu al setmanari EL TEMPS per un període d'UN ANY, prorrogable si no hi ha ordre en contra, i un import de: 13.886 pessetes

(Firma)

Amb pagament:

- ☐ Anual (1 rebut per la quantitat abans citada)
☐ Semestral (2 rebuts de 6.943 pessetes. Sols en el cas de pagament per banc)
☐ 19.500 (Europa) ☐ 25.500 (Amèrica)

Forma de Pagament

- ☐ Dom. bancària
☐ Xec bancari adjunt
☐ Gir postal núm. _____

La subscripció representa un descompte de més de l'11% sobre el preu de venda als quioscos

Distingits senyors: Caixa / Banc _____ Agència _____
Adreça _____ Població _____
_____ de _____ de 199 _____

Nom i adreça del titular del compte

Els pregue que fins a nova ordre els rebuts que presentarà Edicions del País Valencià, S.A. per l'import de la SUBSCRIPCIÓ ANUAL a pagar en:

- ☐ 1 rebut anual ☐ 2 rebuts semestral

siguen pagats amb càrrec a

- ☐ c/c. ☐ Libreta Núm _____

Butlleta
de subscripció

EL TEMPS • Avinguda del Baró de Càrcer, 40, 13a • 46001 VALÈNCIA
Tel.: (96) 352 48 69 • C.I.F. A46-186821

Crònica parlamentària

No fa molts dies, aprofitant l'avinentsa d'un matí lliure a Barcelona, vaig pensar de fer una visita al Parlament de Catalunya. En primer lloc perquè no tenia cap cosa més interessant en perspectiva, en segon lloc perquè hi treballa —no de polític, sinó de funcionari— un amic meu, i en tercer lloc perquè el meu amor per la democràcia representativa em produïa un cert desfici moral pel fet de no haver visitat encara ni ací ni allà la més alta de les seues institucions. Una visita, doncs, plena de reverència i més quan el meu amic em va informar que aquell matí hi havia sessió plenària, i que em buscaria una invitació per assistir-hi. Caminant pel parc de la Ciutadella, on arribaven efluvis i remors del zoològic, la meua reverència augmentava pensant en el significat històric del lloc mateix —la ciutadella borbònica—, i pensant també que les Corts catalanes són, com és ben conegut, la més antiga institució parlamentària d'Europa i tot això. No importa que altres vuit o deu països reclamen aquesta precedència: l'antiguitat de la institució està ben garantida. Com l'autenticitat del Sant Grial de València, un dels set o vuit únics autèntics de la Cristiandat.

Arribat a la porta principal de l'edifici —antic arsenal de la ciutadella, antic palau de la reina Maria Cristina, antic Museu d'Arqueologia i d'Art, antic Museu d'Art Contemporani, i encara seu d'exposicions— trobe quinze o vint cotxes solemnes ben aparcats i vigilats, i una escampada de cotxes més petits i corrents aparcats més lluny i sense vigilància. Em queda el dubte si els Mercedes, BMW i semblants deuen ser vehicles de parlamentaris més importants que els altres, o per què uns diputats tenen cotxes grossos i altres no. Després d'aquestes consideracions, els policies de la porta, vistes i comprovades les meues connexions interiors, em deixen passar. Si el lloc era

lleig per fora, per dins, en justa harmonia, és igualment poc agradable. Però, això sí, amb tantes catifes, escales reials, baranes de marbre i columnates, té l'aparença de solemnitat que correspon a tan alta i antiga institució. No deu ser cosa de broma, aquest Parlament. Això mateix li dic a un diputat, conegut meu de molts anys, que trobe llegint atentament el diari en un corredor a la porta de l'hemicicle. Li dic: "pareix com si tinguéreu un Parlament de veritat". "¿Què vols dir?", que diu ell. Tant se val. No era el moment de fer comparacions odioses amb les atribucions dels parlaments de veritat.

Feta la primera inspecció dels llocs, i armat de la targeta d'invitació del president de la casa, vaig pujar a la mena de galliner de teatre reservat als ciutadans curiosos. Donades les condicions físiques de l'espai reservat al públic, els ciutadans curiosos han de ser necessàriament escassos, atrevits, més aviat primers de cos, i necessàriament àgils, a més d'immunes al vertigen de les altures. Allà dalt, doncs, em vaig instal·lar, disposat a seguir, amb el degut respecte i reverència, les incidències de la cambra. L'estat reverencial, però, em va durar ben poc, i no per inconsistència interna de les meues emocions, sinó per la visible inconsistència externa de l'espectacle mateix.

Per començar, l'hemicicle era ocupat

només per uns cinquanta diputats, que deuen representar bastants menys de la meitat de la nòmina. Ja sé que això, i pitjor, passa en els parlaments més autèntics i acreditats: ho he vist per la tele i ho he vist en fotos de premsa. No em consola gens ni mica: veure-ho en directe, és desolador.

Per continuar, els cinquanta presents es podien dividir en tres grups, atenent a les actituds i ocupacions que, des d'allà dalt, podien discernir-se. Un primer grup, posem que una vintena, es dedicaven a llegir diaris, llibres o diferents papers impresos. Un segon grup, una altra vintena, mantenien animades tertúlies i converses, distribuïts en cinc o sis rotgles diferents, supose que per afinitats polítiques o personals. Un tercer grup, minoritari, el componien diputats amb aspecte d'adormits —no gosaré dir que realment dormien—, de contempladors del sostre, o de distrets i desficiosos que no tenien diari per llegir ni veí amb qui conversar. Un atent i repetit examen de ses senyories, vistes des de dalt, em va portar a la següent conclusió rigorosament empírica: els discursos dels successius oradors passaven pels bancs dels diputats com si aquests bancs hagueren estat totalment buits. No els escoltava absolutament ningú. Van parlar portaveus de diferent signe, però el signe dels assistents era invariable: una impassible i ostensible indiferència. També sé que això passa en els millors parlaments del món, etcètera, i que hi ha temes secundaris i poc interessants, i tot això, i que hi ha mil explicacions, i tal i tal.

Que els honorables membres de la cambra em perdonen, si algú llegeix aquesta crònica i se sent afectat injustament. No vull generalitzar. Aquell devia ser un mal dia. Però em van quedar poques ganes de repetir la visita.

Joan F. Mira

LA CATALUNYA BLANCA

Patronat Intercomunal de Turisme
TERRES DE LLEIDA
de la Diputació de Lleida

Ara
LLEIDA

IBEREX
*273022438#

Oberta a les empreses

NAIX UNA NOVA CAIXA, amb 232 anys d'experiència i més de 2.000 oficines a tot Espanya.

Naix de la fusió de Caixa de Pensions i Caixa de Barcelona, primera i tercera caixes d'estalvi del país.

Una nova entitat financera oberta als

projectes empresarials.

Oberta a tots els sectors econòmics, a la gestió de les petites i grans empreses.

Oberta als negocis, a la il·lusió: Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona.

Oberta, sobretot, a les persones.

CAIXA D'ESTALVIS I PENSIONS
DE BARCELONA